

SOTAVETERAANI KRIIGSVETERANEN

N:o 5/2008 ■ Tarkastettu levikki 68 225 ■ Lokakuun 29. päivänä 2008

Kansainvälinen rauhanpäivän kävelytapahtuma järjestettiin ensimmäisen kerran 21. syyskuuta. Valtakunnallisena järjestäjätahona oli Suomen Rauhanurvaajaliitto, joka tulee hoitamaan veteraanijärjestöjen jälkeen jäsenyyttä Maailman Veteraanijärjestössä. Oikealla Helsingin tapahtuman keskeinen järjestelijä Hannu Juvonen. Kuva: Rauno Loukkola

Liiton puheenjohtaja Aarno Strömmer luovutti Sotaveteraaniliiton ansiomitalin puolustusministeri Jyri Häkämiehelle sotaveteraanien hyväksi tehdystä työstä.

Kirja hengelliseltä toimikunnalta (sivu 4)

Haastattelussa Pentti Tapio (sivu 6)

Ilmi Kärävä muistelee Harlua (sivut 11–13)

**Suojeluskuntajärjestön perustamisesta
90 vuotta (sivu 14)**

Vaasan piiri 40 vuotta (sivu 17)

Sosiaalineuvoja palveluksessa (sivut 18–19)

Miksi kuntoutushakemus hylättiin? (sivu 22–23)

Georgian sodan opetuksia (sivu 22–23)

Syksyn kirjasatoa (sivut 33, 40–45)

Helsingissä 29. lokakuuta 2008

Työlistalla edunvalvontaa ja hallinnon uudistusta

Suomen veteraaniliittojen valtuuskunta VEVA jätti maaliskuussa yksimieliset etuustavoitteensa valtion vuoden 2009 talousarvion veteraanimäärärahoiksi. Esitys ei johtanut tuloksiin miltään osin hallituksen julkistetussa talousarvioehdotuksessa. Järjestölehtien pääkirjoitukset ovat kertoneet veteraanien yhteisesti tuntemasta pettymyksestä.

Veteraanijärjestöt ovat syntyneessä tilanteessa esittäneet erityisen huolensa rintamaveteraanien kuntoutusmäärärahan vähentämisestä tämän vuoden 42 miljoonasta eurosta 36 miljoonaan euroon ensi vuonna eli jopa enemmän kuin ikääntyneiden veteraanien vuosipoistuma edellyttäisi. Valtioneuvoston vuonna 2004 – jatkosodan päättymisen 60-vuotismuistovuonna – hyväksymä linjaus veteraanien jokavuotisesta kuntoutuksesta ei ole vielä toteutunut. VEVAN maaliskuinen esitys vuoden 2009 kuntoutusmäärärahan pysyttämisestä vuoden 2008 määrärahan tuntumassa lähti nimenomaan tästä tosiasiasta. Talousarvioehdotuksen nyt noustua eduskuntakäsittelyyn järjestöt toivovat kansanedustajien korjaavan kuntoutusmäärärahan veteraanien esittämään suuntaan.

VEVAN maaliskuisen esityksen ykkösasia oli erityisen veteraanilisän maksaminen kotona asuville, hoitoa ja kotipalveluja tarvitseville pienituloisille veteraaneille. Lisä olisi sidoksissa Kelan hoitotukijärjestelmään. Esitys, johon sosiaali- ja terveysministeriön rintamaveteraaniain neuvottelukunta on yhtynyt, on STM:ssä saanut siinä määrin myönteisen vastaanoton, että siitä on pyydetty sosiaaliturvan kokonaisuudistusta selvittelevän SATA -komitean kannanotto. Veteraanien ehtoovuodet ovat ehtineet jo pitkälle. On aihetta toivoa, että tuo kannanotto saataisiin komitealta loppumietintöä odottelematta.

Keski-ikältään jo yli 85-vuotiaiden veteraanien hoivatilanteen nopeat muutokset antavat aihetta jopa kysyä, olisiko valtioneuvos-

ton vuoden 2004 veteraanipoliittiset linjat, jotka ulottuivat vuoteen 2007, otettava nyt uuden, esimerkiksi vuoteen 2012 yltävän jatkotyön kohteeksi.

* * * * *

Turun liittokokouksen viime keväänä valitsema liiton valtuusto kokoontuu sääntömääräiseen syyskokoukseen 4. marraskuuta. Asialistalla ovat ensi vuoden toimintasuunnitelma ja talousarvio, mutta myös painavat järjestäytymispäätökset: valtuuston ja samalla koko liiton kahden varapuheenjohtajan valitseminen sekä Turussa hyväksytyjen sääntöjen mukaisen 4-10 jäsenen hallituksen valinta. Valtuusto käy myös tärkeän periaatekeskustelun valtuuston päätettävistä ja sen painoarvoa korostavista laajakantoisista ja periaatteellisista kysymyksistä.

Kunniapuheenjohtaja Aarno Lammen johtama, jo vuoden päivät työskennellyt liiton hallinnon rakennetyöryhmä on päättänyt ehdottamaan, että ensi vuoden alusta työnsä aloittavaan hallitukseen valittaisiin liittokokouksessa valitun puheenjohtajan Finn-Göran Wennströmin lisäksi kolme sotaveteraania ja kolme sotaveteraanityössä ansioitunutta nuorempaa jäsentä henkilökohtaisine varajäsenineen.

Koska valtuusto on valittu alueellisen edustuksen pohjalta, alueellinen näkökulma lienee vailla suurempaa merkitystä hallituksen pienilukuisen jäsenistön valinnassa. Tärkeää on hallituksen monipuolisen osaamisen turvaaminen, Lammen työryhmä korostaa. Toivoa sopii, että uusien voimien myötä hallituksen asiantuntemus niin väistyvän veteraanipolven tarpeiden kuin nopeasti muuttuvan yhteiskunnallisen toimintaympäristön haasteiden ja mahdollisuuksien suhteen vahvistuu.

Aarno Strömmer

Vapaaehtoistyötä tarvitaan

Suomen Sotaveteraaniliiton jäsenyhdistysten toiminta on perustunut vapaaehtoisten, aikaisemmin sotaveteraanien ja naistoiminnan, nykyään lisääntyvässä määrin kannattajajäsenien vapaaehtoiseen työpanokseen. Muulla tavoin tilanne ei voisikaan olla. Sotaveteraaniliitolla eikä jäsenyhdistyksillä ole sellaisia varoja, joilla näitä tehtäviä voitaisiin korvata edes osaksi.

Vapaaehtoisten joukko on viime vuosina merkittävästi laajentunut toimintamuotojemme lisääntymisen johdosta. Uudet tehtävät ja niiden tekijät ovat tuoneet järjestöön uutta osaamista ja uutta ajattelutapaa. Liiton painoarvon nousu on ollut merkittävä.

Sotiemme veteraanien varainhankinnan piirissä on yhdistys- ja piiritasolla runsaasti vapaaehtoisia. Tällä tapaa hankittujen varojen merkitys on usealle yhdistykselle aivan keskeinen niiden toteuttaessa tukitoimintaansa. Valtaosa yhteisen varainhankinnan piirissä olevista henkilöistä on jäsenyhdistysme kannattajia ja tukijoita.

Sotaveteraanipiirien tukena toimivat sosiaalineuvotat tekevät veteraanien, puolisoitten ja leskien hyväksi arvokasta työtä. Tukitarve sotiemme veteraanien keskuudessaan kasvaa ja siksi kolme sotaveteraanipiiriä on ulottanut toimintansa yhdistystasolle. Tässä työssä on mukana jo yli sata veteraanien tukiasioihin perehtynyttä ja sotiemme veteraaneja auttamaan ja tukemaan kykene-

vää. Sotaveteraanit, heidän puolisonsa ja leskensä saavat vapaaehtoisilta avustajilta tukea arki-asiain asioihin. Yhdistystasolla on tällöin mahdollisuus päästä hyvinkin yksilölliseen tukitoimintaan.

Yhdistyksissä ja piireissä tapahtuva järjestötyö pitää verkostot kunnossa, hankkii toiminnan ohjaamisessa tarvittavaa palautetta ja muutoinkin toteuttaa yhdistyksen tarkoitusta. Tähän vapaaehtoistyöhön sotaveteraanit osallistuvat edelleen.

Vapaaehtoisten palkitseminen ja kiittäminen on välttämätöntä. Palkitseminen on johdon tehtävä niin liiton, piirien kuin yhdistystenkin tasolla. Kullakin yhteisöllä on omat vakiintuneet tapansa palkita ja kiittää tehdystä työstä. Sotaveteraaniliiton omat ansiomerkit ja palkitsemisvälineet muodostavat vakiintuneen toimintamuodon. Uusien palkitsemistapojen ja mallien ideointi on kuitenkin jatkuvasti tarpeellista.

Miten säilytetään vapaaehtoisten motivaatio jatkaa työtään? Miten varmistetaan jatkuvuus kun vapaaehtoinen luopuu tehtävästään? Näidenkin kysymysten käsittely tulee entistä tärkeämmäksi. Työtä sotiemme veteraanien hyväksi tarvitaan.

Markku Seppä

Jälleenrakennuksen aika ja 1950-luvun ilmapiiri

Jälleenrakentajan jäljillä, keruukilpailu talvi- ja jatkosodan jälkeiseen aikaan liittyvästä muistitiedosta jatkuu 31.12.2008 saakka.

Millaiset jäljet sota jätti sotilaisiin, kotirintamalla toimineisiin, sodan aikana tai heti sen jälkeen syntyneisiin? Talvi- ja jatkosodan muistoja on viime vuosikymmeninä tallennettu runsaasti. Sen sijaan sodan jäl-

keinen aika – sodasta paluu, jälleenrakennuksen aika ja 1950-luvun ilmapiiri – ovat jääneet vähemmälle huomiolle.

Nyt on aika kerätä kansalaisten muistikuvia ja käsityksiä, jotka liittyvät juuri tähän aikakauteen. Aineisto kerätään Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkistoon; keruu on osa Tammenlehvän Perinneliiton ja Suomen Akatemian tutkimushanketta *Sodan haavat – suomalaisten*

sotaveteraanien tarinat traumoista ja selviytymisestä.

Kysymyksiä muistelun tueksi

- Miltä rauhantulo tuntui, missä kuultu siitä, mikä oli ensimmäinen ajatuksesi?
- Kuinka sota vaikutti vielä rauhan tultua arkielämään? Mikä auttoi ihmisiä jaksamaan eteenpäin?
- Kuinka suhtauduttiin sotaveteraaneihin ja sotainvalidi-

deihin, entä sotaorpoihin ja -leskiin?

- Sotalapset: lasten sijoittaminen ulkomaille ja yhteydet omaisiin.
- Miten sota muutti naisen asemaa kotona ja työelämässä?
- Kuinka sota vaikutti uniin? Millaisia sotaan liittyviä unia muistatte tai olette kuulleet?
- Millaisia vaikutuksia 1950-luvun atomipommiuhka ja asevarustelu aiheuttivat?

Keruu päättyy 31.12.2008, tulokset julkistetaan keväällä 2009.

Lisätietoja:
www.finlit.fi/kra/keruut/jalleenrakentaja.pdf

Kansanrunousarkisto,
p. 0201 131 240,
keruu@finlit.fi
tutkija Jenni Kirves,
p. 050 359 157,
jenni.janatuinen@helsinki.fi

Sotaveteraanit messuilla

Lahden Sotaveteraanipiirin aktiivit esittelivät sotaveteraanityötä ja suorittivat Sotiemme veteraanien lipaskeräystä Lahdessa syyskuun viimeisenä viikonloppuna järjestetyillä turvallisuus- ja puolustusmessuilla.

Messujen teemana oli Turvallisuus tehdään yhdessä ja se oli kohdistettu kaikelle kansalle. Messujen tavoitteena oli tehdä tutuksi viranomaisten toimintaa elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi, varautumista kriisitilanteisiin sekä esitellä yksittäisen kansalaisen mahdollisuuksia oman arjen turvallisuuden ylläpitämiseksi. Kolmipäiväisiin messuihin tutustui oheistapahtumineen 24 000 henkilöä.

Sotaveteraanien ja Sotiemme Veteraanien Lahden keräysalueen yhteisellä osastolla aloittivat sunnuntaipäivän päivystysvuoron (vas.) Pentti Korpimies, Jukka Simola, Seppo Vohlonen, Tuula Vohlonen ja Veli-Matti Varpa.

Sotaveteraani Olavi Forsström suoritti messuilla lipaskeräystä. Nuorehko naispuolinen messuvieras kysyi saako sotaveteraania halata. Herkkä tilanne toi kummallekin kosteat silmäkulmat.

Monet perheet ja lapset halusivat kuvaan Lotta Lunkreeni, Elsa Vanhalan (vas) ja Mannerheim-ristin ritari Pentti Iisalon kanssa.

Messuilla myytiin veteraaniheijastimia ja suoritettiin lipaskeräystä. Yksi aktiivisimmista kerääjistä oli Tauno Strengell.

Messuilla Marskina esiintyi Timo Närhinsalo (keskellä), joka tässä keskustelemassa Elsa Vanhalan ja Pentti Iisalon kanssa.

Tähän asti

Pysähtyessämme tarkastelemaan mennyttä aikaa itse kukin kohdallamme joudumme toteamaan, että tähän asti on tultu. Monet vaikeatkin vaiheet ovat takana. Näin voidaan sanoa myös rakkaan isänmaamme kohdalla. Raamattu kertoo profeetta Samuelista, joka sanoi kansansa vaikeiden aikojen jälkeen: ”Tähän asti Herra on auttanut meitä.”, 1 Sam. 7:12. Pelkosenniemellä on taistelumuistomerkki talvisodan ajalta. Siinä ovat mm. pysähdyttävät sanat: ”Tässä auttoi Herra.” Vaikeina vuosina kokoonnuttiiin kirkkoihin rukoilemaan ja rohkaisevaa ja toivoa antavaa oli veisata: Jumala omi linnamme ja vahva turva aivan. On miekkamme ja kilpemme ajalla vaaran vaivan.”

Olen muutamia kertoja ollut Kanadassa sielä olevien sotiemme veteraanien viikonlopputapahtumassa Hannajärven kristillisessä leirikeskuksessa. Päivä alkoi tavanomaisesti lipunostolla. Minua opastettiin, että ensin nostetaan Kanadan lippu ja sitten Suomen lippu ja Suomen lippua nostettaessa veisataan isänmaanvirsi: ”Sun kätes, Herra, voimakkaan...” Ja se veisataan kokonaan! Katselin noita kaukana kotimaasta olevia veteraaniveljiä. Poskipäät nytkähtelivät ja sydän lauloi. ”Sun kätes, Herra, voimakkaan suo

olla turva Suomenmaan niin sodassa kuin rauhassa ja murheen onnen aikana. ---- Suo, että sanas kirkkaana saa keskellämmme kaikua, ja kautta sukupolvien suo soida nimes kiitoksen.”

Entä nyt, kun tähän asti on tultu. Vanha sanonta kuuluu: ”Eilinen päivä on mennyt. Huominen päivä ei vielä ole tullut. Tänään auttaa Herra.” Vapahtajamme Jeesus Kristus on luvannut olla meidän kanssamme kaikki päivät, Mt. 28:18-20. On myös sanottu, että Hän on rukouksen päässä meistä. Juuri hän opetti Isä meidän rukouksen, jota koskaan emme liian hyvin osaa. Isä meidän sopii jokapäiväiseen kilvoitukseen. Tähän on siis tultu monien vaiheiden jälkeen. Paljon on muuttunut ulkonaisesti, mutta on asioita, jotka ovat säilyneet. Vapaassa Suomessamme kaikuu vielä virsi. Kirkoissamme ja muuallakin. Jumalan Sanaa julistetaan. Veteraaneina meidät kutsutaan erityisesti rukoilemaan isänmaamme ja sen nousevan polven puolesta, että toteutuisi virtemme ajatus: ”Ja meidän polkuamme saa taas lapsemmekin taivaltaa. He kyntää kerran peltomme ja uskoo kuin me uskomme.”

Pekka Rossi

Kyrön metsäkirkossa ennätysyleisö

Kyrön Seudun Sotaveteraanien perinteinen Metsäkirkko kokosi ennätysmäärän osanottajia sanan kuuloon. Vuonna 1981 alkunsa saanut osin sotiemme aikaisista kenttäjumalanpalveluksistaikin vaikutteita saanut tapahtuma vietiin tänä vuonna lävitse kauniissa säässä. Tapahtumaa voidaan jälleen kerran kuvailla sanoilla erittäin lämminhenkinen yhdessäolon hetki.

Metsäkirkon liturgina toimi **Erkka Nurmi**. Veteraaneja ja myös nuorempia paikalla olleita syvästi puhuttelevan saarnan piti **Risto Heikkilä**. Hän kertasi saarnassaan talvi- ja jatkosodan tapahtumia ja totesi Suomen kansan useasti noina vuosina kokeneen, että taistelussa oli mukana aseveljien ja vihollisten lisäksi myös Korkeampia voimia, joilla oli osansa siinä, että maallamme on tänäkin päivänä paikkansa kansakuntana kansakuntien joukossa. Ehtoollisen jaossa avustivat **Mika Ahtola** ja **Matti Aaltonen**. Tilaisuuden musiikis-

Veteraaniväki kansoitti Metsäkirkon penkit viimeistä sijaa myöten. Liturgina toimi Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiirin hengellisen toimikunnan puheenjohtaja, rovasti Erkka Nurmi.

ta vastasivat Pöytyän Puhaltajat johtajanaan **Matti Laiho** ja kirkkokuoro johtajanaan **Juhani Kalli**.

Kiitospuheenvuorossaan Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja **Eeri Hyrkkö** kertasi muistojaan siitä, kun hän Talvisodan alla jakoi Nousiaisissa liikekannallepanomääräyksiä. Eräässä talossa oli juuri syntynyt lapsi, kun hän kutsua meni viemään. Paikalla oli myös seurakunnan pappi. Tilaisuuden tra-

gisuudesta Hyrkkö totesi, että ajatus siitä, että kaikki eivät pala, oli jo silloin tiedostettavissa.

Kyrön Seudun Sotaveteraanien tämänvuotinen Metsäkirkko taltioitiin videolle. Puheenjohtaja **Arvo Nevala** totesi, että varmuuden vuoksi, sillä jatkosta ei ole täyttä varmuutta. Mutta jos voimia on, niin eikö hän ensi vuonna taas yritetä.

Teksti: Osmo Suominen

Kuva: Auli Kumpunen

Hengellinen toimikunta julkaisi kirjan

Sotaveteraaniliiton hengellinen toimikunta julkaisi kirjan *Veteraanit kirkkotiellä*. Kirja muodostuu 10 eri henkilön laatimista artikkeleista. Rovasti Alpo Hukka kertoo, miten rintamalla turvauduttiin Jumalaan, teologian tohtori Risto Pyysalo kokemuksistaan sotilaspappina talvi- ja jatkosodassa, rovasti Holger Andersson toimimisesta sotilaspappina ilman teologista tutkintoa, rovasti Erkki Kaikkonen veteraanikristillisyyden kuudesta vuosikymmenestä, eversti Asko Airola veteraanikristillisyyden juurista, maanmittausneuvos Aarne Kärkkäinen hengellisestä työstä tekniikan alan miehenä, rovasti Timo Kökkö veteraanien kirkkopyhistä ja -päivistä, teologian lisensiaatti Seppo Väätäinen hengellisen työn neuvotteluista ja virike-

päivistä, piispa Leino Hassinen teemasta Koti – uskonto – isänmaa. Kirja päättyy opetusneuvos Pentti Tapion tekstiin ”Me olemme omatunto maan”.

Kirjan kokosi toimituskunta, johon kuuluivat Pentti Tapio, Timo Kökkö, Seppo Väätäinen ja Markku Seppä.

Kirjan toimituskunnan jäsen Seppo Väätäinen esitteli kirjahankkeen kutsutilaisuudessa, jossa liiton hengellisen toimikunnan lisäksi oli paikalla veljesjärjestöjen ja eri sidosryhmien edustajia.

Kirjan julkaisemisen yhteydessä muistettiin 90 vuotta täyttäneitä hengellisen toimikunnan pitkäaikaista puheenjohtajaa Pentti Tapioa. Sotaveteraaniliiton lipun Vapaudenristin tunnuksin luovuttivat Aarno Strömmer ja Aarno Lampi.

Onnittelemme

Onni Toljamo 85 vuotta

Rintamaveteraaniliiton puheenjohtaja kunnallisneuvos Onni Toljamo täyttää 85 vuotta 27. marraskuuta. Hän on syntynyt Ranualla. Elämäntyönsä Onni Toljamo on tehnyt poliisihallinnossa Oulun läänissä. Eläkkeelle hän jäi 1989.

Rintamaveteraaniliiton paikallistason tehtävissä Onni Toljamo on ollut 1990-luvun puolivälistä ja Rintamaveteraaniliiton puheenjohtajana vuodesta 1999. Veteraaniansioista Onni Toljamolle on myönnetty VR 2 ja SVR R1.

Onni Toljamo on keskeisesti ollut vaikuttamassa Suomen veteraaniliittojen valtuuskunnan (VEVAN) syntymiseen ja toimii kiertoperiaatteen mukaan sen puheenjohtajana. Veteraanijärjestöjen viimeisimmät yhteisponnistukset ovat olleet Veteraanivastuun käynnistäminen hoitamaan sotiemme veteraanien yhteistä varainhankintaa sekä suunnitelmat liittää seutukunnallisten kirkkopäivien koordinointi Veteraanivastuulle.

Onni Toljamo on vankkumaton sotiemme veteraanien ja liittonsa puolestapuhuja. Yhteistyö muiden veteraanijärjestöjen kanssa ja kesken on Onni Toljamon kaudella noussut uudelle tasolle.

teistyö muiden veteraanijärjestöjen kanssa ja kesken on Onni Toljamon kaudella noussut uudelle tasolle.

Suomen Sotaveteraaniliitto kiittää veljesjärjestön puheenjohtajaa hyvästä ja rakentavasta yhteistyöstä ja toivottaa vireitä toimintavuotia niin liitolle kuin merkkipäivää viettävälle puheenjohtajalle.

Aarno Strömmer
Markku Seppä

Onni Toljamolla on vastaanotto 27.11. klo 14.30-16.30 Katajanokan Kasinolla.

Tauno Ahtila 85 vuotta

Ruotsin Sotaveteraanipiirin pitkäaikainen puheenjohtaja Tauno Ahtila täyttää 85 vuotta 15. marraskuuta Ruotsissa. Hän on syntynyt Hämeenlinnassa. Työt veivät Taunon Ruotsiin 1960-luvun alussa. Tauno Ahtilan sotaveteraanityö alkoi Tukholman Sotaveteraaneissa 1984. Piirin puheenjohtajana hän oli 1992-2004. Liiton hallituksen varsinaisena tai varajäsenenä Tauno Ahtila on ollut vuodesta 1992.

Taunon harrastuksena on ollut liikunta monissa muodoissaan. Nuorempana hän pelasi jalkapalloa ja tennistä. Viime vuosina lajina on ollut golf. Hän on liiton golf-kisojen johtavuotinen osallistuja. Pelamisen ohella hän on edistänyt etuuksien saamista golfaaville

sotiemme veteraaneille. Valtaosa seuroista tai kenttäyhtiöistä onkin myöntänyt etuisuuksia veteraaneille.

Ansioistaan Tauno Ahtilalle on myönnetty VM 2, VR 4, SL R1 ja VR 3 ra, sotilasansiomitali sekä Sotaveteraanien kultainen ansioristi.

Ruotsissa Tauno Ahtila on tehnyt merkittävää työtä maahan muuttaneiden sotiemme veteraanien hyväksi. Sotainvalidien ja sotaveteraanien välinen yhteistyö on jatkunut jo vuosia. Samoin piirin ja sen yhdistysten toimintakunnan ylläpito oli Taunon jokapäiväisiä tehtäviä.

Sotaveteraaniliitto kiittää päivänsankaria hyvästä ja rakentavasta toiminnasta Ruotsissa asuvien sotaveteraanien

hyväksi ja toivottaa vireitä vuosia edelleen.

Merkkipäivänä päivänsankari on matkoilla.

Markku Seppä

KIITOS

Kiitän nöyrästi liittoamme, piirejä ja yhdistyksiä sekä lukuisia yksityisiä veteraaneja, jotka muistivat minua täyttäessäni 90 vuotta. Toteutui tunnuksemme: ”Kaveria ei jätetä”. Toivotan Jumalan siunausta työllemme ja veteraaneille.

Pentti Tapio

Tule ja muista - kohteena sankarihaudat

Kaatuneiden Muistosäätiö ja Tammenlehvän Perinneliitto käynnistivät toukokuussa kampanjan, jonka tarkoituksena on maassamme olevien runsaan 600 sankarihautausmaan ja niillä olevien 93 000 muistokiven, -laatan tai -ristin hoidon ja mahdollisesti tarvittavan kunnostuksen siirtäminen ve-

teraanisukupolvelta nuorempien vastuulle. Vastuu sankarihautausmaiden alueista on seurakunnilla, mutta talkoovoimaa tarvitaan. Mukaan onkin saatu useita kansalais- ja maanpuolustusjärjestöjä.

Kampanjaa tukeakseen ja ohjatakseen työn oikeille urille Museovirasto laati yhdessä Kirkkohallituksen kanssa

ajantasaistetun oppaan *Sankarihautausmaiden perinne, hoito ja kunnostus* (Museoviraston rakennushistorian osaston ohjeita ja oppaita 2, Helsinki 2008). Tyylikkäästi kuvitetussa oppaassa palautetaan lukijoitten mieliin sankarihautausmaiden historiaa ja kerrataan niiden hoitovelvoitteista ja vastuista annettuja ohjeita. Julkaisun painopiste on käytännön asioissa. Hautausmaan, muistomerkkien ja yksittäisten sankarihautojen hoitoon ja kunnostamiseen liittyvät kysymykset käydään huolella läpi.

Sankarivainajien ja sotiin liittyvien muistomerkkien hoitamisvelvoite kuuluu ensisijaisesti seurakunnille ja kunnille, ohjeessa todetaan. Vastuu arvokkaan kulttuuriperinteen ylläpitämisestä on kuitenkin meidän kaikkien yhteinen asia. Siksi seurakunnat ottavat mielellä vastaan erilaisten yhteisöjen ja yksityisten tahojen avun. Keväällä alkaneeseen kampanjaan osallistuvia järjes-

töjä onkin tässä tarkoituksessa kehoitettu kääntymään seurakuntien puoleen. Hoito- ja kunnostustyöt tapahtuvat aina asiantuntijoiden johdolla.

Sankarivainajien omaisilla on luonnollisesti oma läheistensä muistamisen ja kunnioittamisen tarpeensa. Tämäkin ohjeessa on otettu huomioon, tosin tarkkaan rajaten. Omainen voi pestä hautakiven hellävaraisesti itse, mutta muita kunnostustöitä ei saa tehdä. Nimien vahvistaminen, kultaus, kiven kiillotus tai muut vastaavat toimenpiteet, kuten kivien oikaiseminenkin, kuuluvat seurakunnalle. Näin on haluttu varmistaa se, että alueiden yhtenäinen ilme säilyy, eikä arvokkaille kohteille aiheuteta tarpeetonta vahinkoa.

Seurakuntien vastuuhenkilöille Museoviraston ohje antaa monia käytännön ohjeita sankarihautausmaan kunnostussuunnitelman laatimisesta aina puuston valintaan, alueen valaistukseen sekä kivien värjä-

tymien ja lohkeamien korjaamisen kaltaisiin yksityiskohtiin saakka. Tavalliselle lukijalle se antaa hyvän kuvan siitä, miten tärkeänä ja velvoittavana sankarivainajiemme muiston kunnioittamista pidetään.

Niin omat henkilökohtaiset havainnot joiltakin sankarihautausmaiden kuntoon on jatkuvasti kiinnitetty huomiota. Yleisesti ottaen ne ovat erittäin hyvässä kunnossa. Eräissä seurakunnissa on kuitenkin haluttu katsoa myös pidemmälle tulevaisuuteen ja tavoitteeksi on otettu vuosi 2017, jolloin itsenäisyytemme saavuttamisesta on tullut kuluneeksi 100 vuotta. Sankarihautausmaiden halutaan silloin olevan viimeistä piirtoa myöten kunnossa. Tavoite sopisi kaikille muillekin esimerkiksi.

Pertti Suominen

Tammenlehvän Perinneliiton toiminnanjohtaja

Sankarihaudat ovat yksi suomalaisen kulttuurin erikoispiirre. Kuvassa kunnianosoitus Mouhijärven sankarihaudan muistomerkillä 2007.

Opetusneuvos Pentti Tapio Liiton hengellisen työn tarmokas johtaja

Pieksämäellä asuva opetusneuvos Pentti Tapio on toiminut Sotaveteraaniliiton hengellisen toimikunnan puheenjohtajana vuodesta 1996. Hän on myös Sotaveteraaniliiton, Rintamaveteraaniliiton, Sotainvalidien Veljesliiton ja Rintamanaisten Liiton yhteisesti muodostaman hengellisen työn neuvottelukunnan puheenjohtaja.

Pentti Tapio syntyi vuonna 1918 Varkaudessa, Ahlströmin paperitehtaalla työskennelleen työnjohtajan perheeseen. Varkauteen perhe oli muuttanut 1914 Hämeenkyröstä. Yksitoistalapsisen perheen nuorimmaisena Pentti pääsi lapsuutensa helpolla, siitä huolehtivat hänen veljensä ja sisarensa. Vanhemmiltaan perheen lapset saivat hengellisen ja isänmaallisen kasvatuksen.

Koulunsa Pentti Tapio kävi Varkaudessa ja kirjoitti ylioppilaaksi keväällä 1937. ”Jo lukiovuosina olin tulevaa työuraani puntaroinut kolmen ammatin välillä. Vaihtoehdot olivat upseerin ura, rakennusinsinööri suunnittelutyössä ja kolmantena papin työ. Valinta päättyi teologian opiskeluun, päämääränä seurakuntapapin virka”, Pentti Tapio kertoo nuoruusvuosiensa muistoja.

Opiskelu päättyi

Suoritettuaan vapaaehtoisena asevelvollisuuden hän aloitti opiskelun Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa syksyllä 1938. Hyvään alkuun päässyt opiskelu katkesi syk-

syllä 1939 syttyneeseen talvisotaan. Talvisodassa nuori vänrikki Pentti Tapio toimi tulenjohtajana. Talvisodan päätyttyä hän ennätti jälleen opintojensa pariin, mutta sotatoimien uudelleen alettua nekin taas keskeytyivät. Jatkosodassa Pentti Tapio joutui jo tosi tiukkoihin paikkoihin ja yleni sodan edetessä kapteeniksi. Kolhuitta hänkään ei sodasta selvinnyt, vaan haavoittui Tyrjän taistelussa 5.7.1941. Kolme kuukautta kestäneen sairaalareissun jälkeen Pentti palasi taas takaisin rintamalle.

Sodan melskeiden keskellä Pentti Tapio pystyi ajoittain jatkamaan opintojaan ja sai sodan loppuaikoina mahdollisuuden toimia jo sotilaspappina. Lopullinen papiksi valmistuminen tapahtui vasta 1945.

Kristillisen poikatyön pariin

Työura avautui evankelisen kirkon poikatyön parissa. Poikien Keskus ry:ssä oltiin sodan jälkeen perustamassa Partaharjun leirikeskusta Pieksämäelle ja leirikeskuksen toiminnanjohtajaksi valittiin Pentti Tapio. Hänen ensimmäiseksi tehtäväkseen tuli toimitilojen rakennuttaminen, toiminnan suunnittelu ja sen jälkeen toiminnan toteuttaminen. Tässä vaiheessa Pentin kolmaskin nuoruuden urahaave rakennusinsinöörin työstä toteutui.

Partaharjun leiriläiset olivat 10–15-vuotiaita poikia. Leirikeskukseen pojat tulivat seurakuntien lähettäminä ja vii-

Tulenjohtopaikka ”Haukka” Karjalanjärvellä 1941. Vasemmalla kapteeni P. Aalto ja vänrikki P. Tapio sekä tulenjohtopaikan tykkimiehet.

pyivät leirillä yhdestä kolmeen viikkoon. Partaharjulla annettu ohjaus oli kristillistä kasvatasta, askartelua, urheilua ja partiolaistoimintaa. Poikien Keskus ry:llä oli toinen vastaava paikka Lapissa Saariselällä.

”Poikatyössä kehotin poikia elämään sovinnossa itsensä, läheistensä ja Jumalan kanssa. Rakasta isänmaata ja kunnioita luontoa sekä valitse itsellesi terveelliset elämän arvot”, Pentti Tapio tiivistää.

Pieksämäen vuosina Pentti Tapio osallistui myös yhteiskunnalliseen toimintaan. Hän kuului kirkkovaltuustoon ja oli jäsenenä sekä kaupunginvaltuustossa että -hallituksessa.

Vastuu kasvoi

Pentti Tapion toimikausi Pieksämäellä jatkui vuoteen 1962, jolloin hänet kutsuttiin Poikien Keskuksen toiminnanjohtajaksi Helsinkiin. Poikien Keskus ry:n toiminnanjohtajana Pentti jatkoi eläkkeelle siirtymiseensä, eli vuoteen 1983 asti. Työvuosia kristillisen poikatyön parissa kertyi peräti 38 vuotta. Hän oli myös nyt jo 70 vuotta ilmestyneen Joka Poika -lehden päätoimittaja.

Ansioistaan kristillisestä työstä piispa myönsi Pentti Tapiolle rovastin arvonimen ja vastaavasti Tasavallan Presidentti opetusneuvoksen nimen ja arvon poikien opetus- ja kasvatusyöstä.

Aktiivista sotaveteraanityötä

Pentti Tapio toimi Helsingin kaudella Helsingin Sotaveteraaniihdistyksen hallituksen ja Helsingin sotaveteraanipiirin hallituksen jäsenenä. Arvostetuimman työn järjestössä

hän on kuitenkin tehnyt toimeksaan 1990-luvun puolivälistä lähtien sekä Sotaveteraaniliiton hengellisen toimikunnan että veteraanijärjestöjen yhteisen hengellisen neuvottelukunnan puheenjohtajana.

”Esimerkiksi viime kesänä järjestimme kolme alueellista kirkkopäivää. Kouvolassa saarnani teemana oli ”Jumala omi linnamme”. Se korosti talvisodan alkaessa tarvitsemaamme ylintä turvaa ja tukea. Kokkolassa teemana oli ”Syvyydestä minä sinua huudan Herra”. Se puolestaan viittasi jatkosodan kaikin vaikeimpiin tilanteisiin. Ja kolmannen kirkkopäivän teema Tampereella, ”Sä autoit valoon tämän maan”, sisälsi kiitoksen sodanjälkeisen kauden alkuun pääsystä”, Pentti Tapio selvittää.

Opetusneuvos Pentti Tapio sanoo suuresti arvostavansa Tammenlehvän Perinneliiton aloittamaa työtä. Siihen tulee sisällyttää myös henkisten ja hengellisten arvoperinteiden vaaliminen.

Perhe on läheinen

Opetusneuvos Pentti Tapion perheeseen kuului jo edesmennyt vaimo Senja, yksi tyttö ja neljä poikaa. Tytär ja pojista kolme ovat teologeja, yhden pojan valintana oli upseerin ura. Myös miniöistä kaksi on teologia. ”Kun perheemme kokoontuu yhteen, on meitä koolla peräti seitsemän pappia”, Pentti Tapio kertoo ja ihmettelee pappien määrää itsekin.

Nuoruusvuosinaan Pentti Tapio harrasti aktiivisesti jalka- ja jääpalloa VP-35:ssä (Varkauden Pallossa), sekä partio- ja suojeluskuntatoimintaa. Harrastuksenaan hän kirjoitti myös kolumneja, nimimerkillä ”Vaeltaja”. Kolumnien otsikko oli ”Kirkkotien varrelta”. Näitä kirjoituksia julkaistiin Uusi Suomi -lehdessä noin 500 ja Itä-Hämeessä 400. Hän kirjoitti poikatyöstä myös viisi kirjaa.

Matti Värri

Yhdeksänkymmenen vuoden iästään huolimatta, opetusneuvos Pentti Tapio jatkaa edelleen työtään Sotaveteraaniliiton hengellisen toimikunnan puheenjohtajana.

Vuodesta 1936 alkanut kirjeenvaihto Senja-vaimon kanssa on talti-oitu näihin kahteen laatikkoon. Kokoelma käsittää sekä Senjan että Pentin toisiltaan saamat kirjeet, yhteensä noin 1000 kirjettä.

Sotaveteraaniliitto palkitsi

Sotaveteraaniliiton hallitus myönsi Sotaveteraaniliiton pienoislipun Vapaudenristin tunnukseen Raha-automaattiyhdistykselle, 62 sotaveteraanien kultaista ansioristiä, yhden sotaveteraanien ansioristin ja 59 sotaveteraaniliiton ansiomitalia. Osa ansiomerkeistä jaettiin 1. lokakuuta Katajanokan Kasinolla järjestetyssä tilaisuudessa.

Tervetulopuheenvuorossaan liiton puheenjohtaja Aarno Strömmer kertoi liiton tulevista tehtävistä ja kiitti ansiomerkkin saaneita Sotaveteraanityön hyväksi tehdystä työstä.

Sotaveteraaniliiton pienoislippu Vapaudenristin tunnukseen

Raha-automaattiyhdistys

Sotaveteraanien kultainen ansioristi

Kauko Aho-Mantila, Ilmajoki, Aaro Mikael Ansio, Paimio, Kerttu Elonen, Salo, Kyllikki Hilikka Falbén, Lapua, Hans Grönholm, Ingå, Mikael Halikainen, Ruokolahti, Jaakko Heikinheimo, Lahti, Unto Johannes Hiltunen, Pudasjärvi, Into Huhta, Helsinki, Herbert Johansson, Liljendahl, Aaro Vilhelm Jokioja Kihniö, Matti Jutila, Oulu, Armas Järvi, Aura, Saara Kauppinen, Kivijärvi, Tuulikki Keränen, Tuusniemi, Aapo Knaapi, Mölnådal Ruotsi, Kirsti Koskelainen, Kouvola, Hilikka Salme Kulmala, Ruovesi, Viljo Aatos Käkelä, Kiiminki, Leo Lehti, Jokioinen, Aatto Johannes Lehto, Kangasala, Yrjö Leppänen, Lahti, Antero Lietzen, Kisko, Väinö Liimatainen, Kouvola, Stig Kaarlo Lindeman, Iisalmi, Veikko Marjeta, Haaparan-

ta Ruotsi, Esko Mäkelin, Kuusankoski, Kerttu Anna-Liisa Mäkelä, Säkylä, Ines Nikula, Kaustinen, Rauni Armas Pannula, Perho, Pentti Pälve, Imatra, Reino Rajala, Lahti, Tauno Remes, Vieremä, Elsa Riihijärvi, Leppävirta, Yrjö Riihijärvi, Leppävirta, Leevi Riuttamäki, Helsinki, Väinö Rokka, Aura, Tenho Romppanen, Tuusniemi, Jan-Erik Rudnäs, Kronoby, Pentti Räisänen, Imatra, Eino Saarinen, Korpilahti, Soini Johannes Sainio, Vahto, Martti Olavi Sauramäki, Soini, Bernhard Sjölin, Kronoby, Paavo Stenberg, Hämeenlinna, Antti Suvanto, Perniö, Alisa Tammi, Harjavalta, Pentti Mikael Teelmäki, Jämijärvi, Yrjö Torikka, Lahti, Reino Toukola, Ypäjä, Pentti Jalmari Tulonen, Ylöjärvi, Heikki Turtola, Pöytyä, Kaija Uuksulainen, Helsinki, Unto Aulis Antero Uusi-Kouvo, Punkalaidun, Pentti Valkama, Nokia, Anja S.Valli, Ulvila, Armas Aarre Alek Varjonen, Peräseinäjoki, Kalevi Viljakainen, Suolahti, Olli Vitikainen, Hamina, Eeva Kaisa Vähätalo, Rovaniemi, Toimi Vanttinen, Leppävirta, Lili Vanttinen, Leppävirta

Sotaveteraanien kultainen ansioristi voidaan myöntää tunnustuksena liiton tarkoitusprien hyväksi tehdystä erittäin merkittävästä ja pitkään jatkuneesta työstä.

Sotaveteraanien ansioristi

Jäsensihteerit Riina Lillfors, Helsinki

Sotaveteraaniliiton ansiomitalit

Eversti Hannu Jaakko Alen, Hyvinkää, laskentapäällikkö Pasi Juhani Alho, Tampere,

Ansiomerkillä palkitut Kasinolla yhteiskuvassa. Keskellä asuntoministeri Jan Vapaavuori, joka kiitti ansiomerkkien saajien puolesta. Kanttiinin lotat -lauluyhtyeen viisi paikalla ollutta oli pukeutunut lotta-asuun.

lääkäri Tapio Anttonen, Mikkelä, pääsihteerit Markus Flaming, Helsinki, sosiaalihoitaja Terttuirmeli Haapakoski, Ylivieska, leirinjohtaja Anja Aili Hellevi Hakala, Perho, rehtori Ruut Sisko Inkeri Halonen, Lehtimäki, toiminnanjohtaja Seppo Aulis Heino, Pori, pääjohtaja Jukka Hienonen, Helsinki, rovasti Ilkka Heikki Jussi Huttunen, Maaninka, dosentti Martti Häikiö, Helsinki, puolustusministeri Jyri Häkämies, Helsinki, kapteeni Juha Pekka Hänninen, Oulu, tuomiorovasti Juha Martti Ikola, Lapua, päätoimittaja Mikko Ilkko, Helsinki, kauppatieteen maisteri Raimo Kalervo Ilveskero, Espoo, filosofian maisteri Sakari Nikolai Jankkari, Tampere, sosiaalihoitaja Anja Kaarina Jokitulp, Säkylä, apulaiskaupunginjohtaja Eero Antero Kaitainen, Mikkeli, toimittaja Virpi Kaarina Kallio, Pukkila, projektijohtaja Inkeri Kangas, Lohja, majuri Ilpo Karvinen, Helsinki, sihteerit Tuija Helena Kilpiä, Kouvola, varapuheen-

johtaja Peeter Kivimäe, Viro, Tuula Irmeli Kohi, Espoo, Ranni Sade Marjatta Kontu, Espoo, varatoimitusjohtaja Erkki Jussi Iisakki Koskela, Oulu, toimitusjohtaja Eero Koskinen, Pöytyä, asiamies Pekka Kouri, Helsinki, kanttori Taina Birgitta Kuja, Hauho, ylilääkäri Markku Eero Tapani Kumlander, Säkylä, everstiluutnantti Aarne Antero Kumpulainen, Lahti, rovasti Jaakko Leinonen, Mäntsälä, johtava lääkäri Seppo Veikko Leppänen, Pudasjärvi, vuorineuvos Tauno Matomäki, Nakkila, diakoni Reino Johannes Merikallio, Raisio, försvarsattaché Bengt Nylander, Helsingfors, kommodor Henrik Nysten, Helsingfors, kunnanjohtaja Riitta Anneli Pahikkala, Vahto, majuri Toivo Pitkänen, Suomensalmi, museonjohtaja Anita Priks, Viro, Marja-Lea Tuulikki Pöyhtäri, Espoo, komentaja Risto Sakari Rautava, Helsinki, Airi Anneli Riisalo, Espoo, toimitusjohtaja Juha Räsänen, Espoo, apteekkari Antero Juho

Armas Saanila, Hämeenlinna, konserttimestari Arvo Saarisalo, Kouvola, kuoronjohtaja Pekka Salminen, Turku, kulttuurisihteerit Sulo Armas Savo, Pori, everstiluutnantti Raimo Juhani Sevon, Oulu, johtaja Martti Siimes, Iisalmi, kunnanjohtaja Aivar Soop, Viro, Marja-Leena Suila, Helsinki, Ritva Helinä Syrjämäki, Tuusula, varastomies Jaakko Juhani Tuomela, Laihia, professori Jouko Olavi Vahtola, Oulu, asuntoministeri Jan Vapaavuori, Helsinki, toimitusjohtaja Lassi Sakari Virtanen, Vahto, rovasti Markku Juhani Ylinen, Seinäjoki

Sotaveteraaniliiton ansiomitali voidaan myöntää Sotaveteraanityön päämäärien hyväksi kauan ja ansiokkaasti tai muutoin merkittävästi toimineelle henkilölle, joka ei ole sotaveteraani, sekä sotaveteraanille, joka on sanotuvin tavoin toiminut muussa yhteydessä kuin liiton tahi sen jäsen- tai tukiyhteisön antamissa luottamus- tai muissa tehtävissä.

Liiton jäsensihteerit Riina Lillforsille (vas) luovutettiin Sotaveteraanien ansioristi. Sen luovuttivat hallituksen puheenjohtaja Finn-Göran Wennström ja sosiaalisihteerit Anni Grundström.

Toimitusjohtaja Juha Räsänen vastaanotti Sotaveteraaniliiton ansiomitalin. Onnittelemassa liiton kuniapuheenjohtaja Gunnar Laatio. Juha Räsänen yritys hoitaa nykyisin Veteraanivastuun kirjanpito- ja tiliasiat ja hän on vuosikymmeniä toimittanut liiton rintamerkit, kilpailujen palkintomitalit ja hautakivimerkit.

Sotiemme Veteraanit keräys jatkuu 2009

Nykymuotoista Sotiemme Veteraanit keräystä on suoritettu vuodesta 2006 alkaen. Keräystä hallinnoi Sotainvalidien Veljesliitto ry:n, Suomen Sotaveteraaniliitto ry:n, Rintamaveteraaniliitto ry:n, Rintamanaisten Liitto ry:n ja Kaatuneitten Omaisten Liitto ry:n vuonna 2006 perustama Veteraanivastuu ry. Veteraanivastuu ry:n hallituksen muodostavat liittojen puheenjohtajat ja toiminnanjohtajat. Lisäksi on palkattuna kaksi varainhankkijaa, joista toinen on

hoitovapaalla ja osa-aikainen kenttäpäällikkö ensi kevääseen saakka. Alueellinen organisaatio, joka toteuttaa alueelliset ja paikalliset keräykset, tuottaa suurimman tuloksen. Se koostuu vapaaehtoisista kulukorvauksilla toimivista keräyksen piiri- ja paikallispäälliköistä ja heitä tukevista henkilöistä.

Varainhankkijat suorittavat keskitetysti valtakunnallista varainhankintaa, josta näkyvimpänä on nyt syksyllä meneillään oleva ”Veteraanihajastuskampanja”. Kam-

panjan tavoitteena on myydä 100 000 heijastinta.

Alueellisten ja paikallisten keräysten tuottotavoitteena tälle vuodelle on kaksi miljoonaa euroa. Tänä vuonna kerättiin ensimmäistä kertaa ns. kunta- eli paikallismallin mukaan, jolloin paikkakunnan puhdas keräystuotto palautuu keräyspiirien tileiltä paikallisyhdistyksille keräyssopimuksen mukaan. Malli on lisännyt keräyshalukkuutta ja parantanut tulosta. Sama toimintamalli on käytössä myös ensi vuonna.

Alueellisesti keräyspiirien tileille kerätyt varat tuloutetaan järjestöjen piiriorganisaatioille keräyslupan ehtojen mukaan varsinaisten jäsenten suhteessa, Rintamanaisten Liitolle kuitenkin 6 % ja Kaatuneitten Omaisten Liitolle 1,2 % alueellisesta tuotosta.

Kaikki veteraaneja tukevat järjestöt ja henkilöt mukaan keräykseen

Keräyksen alueellisista keräystoimikunnista, keräyksen alueellisista piiripäälliköistä, paikallisista keräystoimikunnista ja keräyksen paikallispäälliköistä muodostuva organisaatio alkaa olla vakiintunut ja tehtävissään kokenut, joten asia on siltä osin kunnossa suurimmassa osassa keräyspiirejä. Tietenkin koko maan kattavan järjestelmän ollessa kyseessä jossain aina tapahtuu tehtävien vaihtoja niin alueellisella kuin paikallisellakin tasolla ja muitakin kehittämistarpeita on.

Kaikki keräykseen myönteisesti suhtautuvat, ottakaa reilusti yhteyttä keräyksen piiri- tai paikallispäällikköihin ja tiedustelkaa avuntarvetta. Veteraanijärjestöt odottavat, että Reserviupseeriliiton, Reserviläisliiton, Maa- ja metsätalouden Veteraanijärjestön jäseneksi vastikään liittyneen Rauhanturvaajaliiton, Maanpuolustuskiltojen Liiton ja erityisesti Rintamanaisten Liiton perinteiden jatkajiksi luontevasti sopivan Naisten Valmiusliiton yhdistyksistä löytyisi paikalliskeräysten johtotehtäviin kykeneviä halukkaita henkilöitä.

Nyt suunnittelemaan tulevaa

Nyt on aika kaikkien Sotainvalidien Veljesliiton, Suomen Sotaveteraaniliiton, Rintamaveteraaniliiton ja Rintamanaisten Liiton sekä Kaatuneitten Omaisten Liiton piirijärjestöjen ja yhdistysten/osastojen hiljentyä hetkeksi miettimään vuoden 2009 Sotiemme Veteraanit keräyksen toteuttamista omalla paikkakunnalla ja ratkaista omalta osaltaan seuraavat asiat:

1. Haluammeko olla *edunsaajina* oman piirin tai paikkakunnan keräyksestä? Keräyksestä saatavilla varoilla voimme tukea veteraanien, heidän puolisoitensa ja leskiensä mahdollisuutta asua omassa kodissaan, saada virkistystä ja pienehköjä avustuksia eri tarpeisiin. Jos haluamme, yhteys välittömästi oman paikkakunnan keräyksen paikallispäällikköön tai jos

Puolustusvoimat kantaa edelleen vastuunsa veteraaneista ja on Sotiemme Veteraanit keräyksen suurin yksittäinen tukija antamalla varusmiehiä lista- ja lipaskeräyksiin. Pioneerirykmentin varusmiehiä lähdessä keräämään 23.4.2008 Keltinmäen koululta Jyväskylässä.

Sotiemme Veteraanit 2008 keräyksen piiripäälliköt 1.10.2008

(Vuodelle 2009 ei ole tässä vaiheessa tiedossa muutoksia)

piiri	etunimi	sukunimi	katuosoite	postinro	postitmp	puhelinnro	kännykkä	sähköpostiosoite
Espoo-Kauniainen keräyspiiri	Kalevi	Lehikoinen	Kaukolantie 6	02140	Espoo	09-5414358	050-5436737	kalevi.lehikoinen@netti.fi
Etelä-Karjalan keräyspiiri	Matti	Ruskonmäki	Pikisaarenkatu 41 A 12	53900	Lappeenranta		040-5279 302	ruskonmaki@pp.inet.fi
Etelä-Pohjanmaan keräyspiiri	Ilmari	Isokangas	Huhtalantie 44 C 14	60220	Seinäjoki	06-412 1254	050-410 7698	ilmari.isokangas@netikka.fi
Helsinki-Vantaan keräyspiiri	Viljo	Lehtonen	Lokkisaarentie 5 A 301	00980	Helsinki	09-321 4252	050-564 2088	viljo.lehtonen@elisanet.fi
Itä-Uusimaan keräyspiiri	Aimo	Tilsala	Lavutie 10	04600	Mäntsälä		040-507 9345	aimo.tilsala@msoynet.com
Kainuun keräyspiiri	Petteri	Seppänen	PL 60	87101	Kajaani		040-8429102	petteri.seppanen@raja.fi
Kanta-Hämeen keräyspiiri	Pertti	von Hertzen	Suomenkasarmi rak. 15	13130	Hämeenlinna	03-675 6839	040-581 7778	kanta-hameen.svp@sotaveteraaniliitto.fi
Keski-Pohjanmaan keräyspiiri	Antti	Roiko-Jokela	Raasakankatu 8	69100	Kannus		044-5131550	antti.roiko-jokela@kpedu.fi
Keski-Suomen keräyspiiri	Kari	Kilpeläinen	Härköviidantie 3	40270	Palokka		040-7677572	karia.kilpelainen@luukku.com
Keski-Uusimaan keräyspiiri	Lassi	Paavonkallio	Kaakkolankuja 8	04400	Järvenpää		040-5123358	lassi.paavonkallio@lp-mercatura.fi
Kymenlaakson keräyspiiri	Toivo	Hartikainen	Saarenonkatu 7 A 5	45200	Kouvola	05-375 3383	0400-655283	kymenlaakson.svp@sotaveteraaniliitto.fi
Lahden keräyspiiri	Seppo	Vohlonen	Montarintie 34	16300	Orimattila	03-7632374	0400-327357	vohlonen@saunalahti.fi
Lapin keräyspiiri	Martti	Koskela	Valtakatu 30 A	96200	Rovaniemi	0400-601634	040-512 6070	lapinsotaveteraanitry@pp.inet.fi
Länsi-Uusimaan keräyspiiri	Pekka	Puustinen	Väinöläntie 18	01900	Nurmijärvi		0400-456735	pekka.puustinen@kolumbus.fi
Pirkanmaan keräyspiiri	Päivi	Huotari	Väinöläntie 2	33100	Tampere	03-2127 405	050-5550728	pir.reservi@koti.soon.fi
Pohjois-Karjalan keräyspiiri	Raimo	Vänskä	Vehkaniementie 38	80220	Joensuu		040-5523764	vanska.raimo@luukku.com
Pohjois-Pohjanmaan keräyspiiri	Antti	Pesälä	Rajamaantie 3 B 7	93100	Pudasjärvi		040-578 2344	antti.pesala@pp.inet.fi
Pohjois-Savon keräyspiiri	Eija	Iivarinen	Kuopionlahdenkatu 31	70100	Kuopio	017-2623099		pohjois.savo.svp@sotaveteraaniliitto.fi
Pohjois-Uusimaan keräyspiiri	Kalevi	Rönnqvist	Kruununkatu 37	05830	Hyvinkää	019-452351	040-7039146	kalevi@ronnqvist@finnair.fi
-"	Juha	Kartano	Selänojentie 178	12240	Hikiä		050-557 6740	juha.kartano@saunalahti.fi
Satakunnan keräyspiiri	Juhani	Norri	Ylätie 16	32700	Huittinen	02-567 685	050-523 8180	juhani.norri@dnainternet.net
Suur-Savon keräyspiiri	Markku	Tarvainen	Nuijamiestienkatu 55	50130	Mikkeli		044-2984051	matarvai@dnainternet.net
Södra Finlands distrikt	Solveig	Hyöty	Bangatan 1 b A 6	00120	Helsingfors			sodrafinlands.kvd@sotaveteraaniliitto.fi
Vaasan keräyspiiri	Tuula	Harjunpää	Vaasanpuistikko 15 J	65100	Vaasa	06-3126061	050-5117284	vaasan.svp@sotaveteraaniliitto.fi
Varsinais-Suomen keräyspiiri	Osmo	Suominen	Brahenkatu 11 G 119	20100	Turku	02-233 3602	0400-908314	ojs@luukku.com

hänen nimensä ei ole tiedossa, yhteys keräyksen piiripäällikköön. Keräyksen piiripäällikköiden yhteystiedot ovat oheisessa taulukossa. Piiri- ja paikallis-päälliköt tulevat syksyn aikana ottamaan yhteyden yhdistyksiin/osastoihin.

2. Mitä voimme tehdä *omalta osaltamme* yhteisen keräyksen suorittamiseksi ja tuloksen parantamiseksi. Veteraanien ei enää kukaan odota keräävän, he ovat edunsaajia. Mutta löytyykö yhdistyksestämme/osastostamme kannattajajäseniä, jotka voisivat kenties toimia keräyksen paikallis-päällikköinä tai muissa vastuullisissa tehtävissä? Onko lähipiirissämme henkilöitä tai yhdistyksiä, jotka voisivat ottaa vastuun keräyksen suorittamisesta omalta paikkakunnallamme? Välitämme nämä tiedot keräyksen piiri- tai paikallis-päälliköille.

3. Veteraanivastuu ry:n tavoitteena on aloittaa myös ns yrityskeräys vuoden 2009 keväällä siten, että sopivaksi katsotulle joukolle paikkakunnan yrityksiä lähetetään kirjallinen tukipyynnö tai mikä vielä parempi, yrityksessä käydään henkilökohtaisesti. Kyseessä on siisti

sisätyö, löydämmekö tehtävään sopivan henkilön piiri- ja paikallis-päällikköiden työpariksi?

Keräyksellä saaduille varoille on edelleen tarve

Me kaikki kannattajajäseninä veteraaniyhdistysten eri tehtävissä toimivat tiedämme, että keräyksellä saaduista varoista myönnettyt avustukset yksittäisille veteraaneille, puolisoille ja leskille tulevat todella tarpeeseen. Saahan vajaa puolet tunnuksen omaavista veteraaneista ylimääräistä rintamalisää, jolloin kuukausittaiset tulot jäävät 1000 €:n alapuolelle. Leskien tulotaso on vielä pienempi. Yhteiskunnan tuki ei vielä kukaan ole riittävä.

Välitän kaikkien veteraanijärjestöjen ja ennen kaikkea avustusta saaneiden veteraanien vilpittömät kiitokset tämän vuoden keräyksestä kaikille mukana olleille toimijoille. Tehdään hyvä ja näkyvä keräys myös vuonna 2009.

Kari Korhonen
Veteraanivastuu ry
kari.kkn@kolumbus.fi
040 743 6372

Sotiemme Veteraanit – Veteranerna från våra krig -

**SOTIEMME
VETERAANIT**
VETERANERNA FRÅN VÅRA KRIG

Sotiemme Veteraanit - Veteranerna från våra krig - uuden tunnuksen pohjana on heraldinen ruusu. Siinä on viisi terälehteä symboloimassa viittä järjestöä, jotka keräyksessä ovat mukana. Tunnuksen keskellä oleva kokardi muistuttaa sotiemme sankariteoista, jolloin suomalaisten talvisodan univormu koostui usein taistelijan omista vaatteista, kokardista ja vyöstä.

Kokemäen Taksikeskus tarjosi 29 Porin Prikaatin varusmiehelle maksuttoman kuljetuksen Sotiemme Veteraanien listakeräyksessä. Kahden tunnin keräystulos oli 3 600 euroa. Kuvassa taksimiehet ja varusmiehet valmiina lähtöön.

Heijastinkampanjan tavoite miljoona euroa

Veteraaniheijastimien myynnillä on tarkoitus hankkia miljoona euroa varoja käytettäväksi veteraanien kotona asumisen tukemiseen. Heijastimen hinta on 12 euroa ja jokaisesta heijastimesta tulee 10 euroa käytettäväksi sotiemme veteraanien, heidän puolisoitensa ja leskien sekä soteleskien huoltoon.

Nyt jokaisella suomalaisella on mahdollisuus tukea näkyvästi sotiemme veteraaneja ja osoittaa kunnioituksensa veteraaneja kohtaan. Heijastimet tuovat valoa sekä syksyn pimeville teille että veteraanien elämäniltaan.

Heijastimet ovat kotimaisia laatutyötä. Ne täyttävät CE-standardin ja niillä on avainlip-pumerkki. Veteraaniheijastin muistuttaa sotiemme veteraaneista, joiden univormu talvisodassa koostui usein kokardista, vyöstä ja taistelijan omista vaatteista.

Veteraaniheijastin on laadukas kotimainen tuote.

Sotiemme Veteraanit keräyksen suojelija on Paavo Lipponen.

Jalankulkijoiden turva

Jalankulkijoille pimeät vuodenaajat ovat puolet vaarallisempia kuin valoisat ajat. Heidän tärkein turvallisuusvälineensä on heijastin. Jalankulkijoista maaseudulla heijastinta käyttää 49 prosenttia ja kaupungissa 43

prosenttia. Tehokkaimmillaan heijastin on silloin, kun sellainen heiluu kummallakin puolella taskuihin kiinnitettynä.

Veteraaniheijastimen voi lunastaa Prismoista, ABC-liikennemyymälöistä ja ABC-Deleistä, R-kioskeista tai tilata internetistä osoitteesta www.veteraaniheijastin.fi

Kampanja alkoi 18. syyskuuta ja päättyy vuoden lopussa.

Käy katsomassa
Sotaveteraaniliiton
internet-sivut ja
verkkokauppa.

www.sotaveteraaniliitto.fi

Pomotek Oy
Perniö

Sata-Kuulo Oy
Pori

MVR-Yhtymä Oy
Pori

Viisi vuosikymmentä veljesvastuuta

Turun Sotaveteraanit 50 vuotta

Tuskin arvasivat turkulainen diplomi-insinööri Martti Ratu ja ne 207 muuta henkilöä, minkälaiseen yritykseen olivat ryhtymässä, kun he 16. päivänä kesäkuuta 1958 astelivat Turun Kone-mestariyhdistyksen huoneistoon perustamaan yhdistystä ajamaan rintamamiesten asiaa. Tänäpä, kun tarkastelun perspektiivinä ovat taakse jääneet viisi täyttä vuosikymmentä, voidaan todeta, että vaatimattomasta alusta on kasvanut merkittävä turkulainen vaikuttaja, joka on myös antanut ja työnsä tulosten kautta jättänyt kaupunkiin laajan ja arvokkaan perinnön tulevien sukupolven vaalittavaksi. Tässä lyhyessä kirjoituksessa voi tarkastella vain osaa siitä, mitä näinä vuosikymmeninä on tehty. Siksi onkin lähestyttävä asiaa suureksi osaksi yleisellä tasolla. Mikäli lukija haluaa paremmin perehtyä yhdistyksen toimintaan, voi sen tehdä hankkimalla itselleen yhdistyksen tänä vuonna ilmestyneen juhlakirjan, jota saa Turun Sotaveteraanien toimistosta.

Turun Sotaveteraanit perus-

tettiin vajaat yhdeksän kuukautta valtakunnallisen keskusjärjestön perustamisen jälkeen. Edelleen yhdistys on Suomen Sotaveteraaniliiton suurimpia ja toiminnaltaan aktiivisimpia yhdistyksiä. Yhdistys on merkittäväällä tavalla saanut olla omakohtaisesti vaikuttamassa niin paikallisella ja alueellisella kuin myös valtakunnallisella tasolla siihen kehitykseen, joka veteraaniasioiden hoitamisessa on puolen vuosisadan uurasuuden tuloksena saatu aikaan.

Asuntoasioilla alkuun

Yhdistyksen alkuperäinen nimi oli Turun Rintamamiesten Asuntoyhdistys ry. Nimi kertoo osuvasti niistä ongelmista, jotka viisikymmentäluvun puolivälin tienoilla koetelivat kansaamme. Erityisen kipeästi asunnottomuus iski siihen osaan rintamamiehistä, jotka sotien jälkeen olivat jääneet maanhankintalain ulkopuolelle. Sotavuosina omaksuttua periaatetta ”Veljeä ei jätetä” sekä horjumaton tulevaisuudenuskoa osoittaen käytiin Turussakin käsiksi asunto-ongelman ratkaisemiseen. Merkinä

tuosta toiminnasta seisoo Turussa tänäkin päivänä puolenkymmentä kerrostaloa. Vanhimmat viime sotiimme osallistuneet asevelvolliset olivat syntyneet vuonna 1896. Kun yhdistys näki päivänvalon, he olivat jo 62-vuotiaita. Monilla oli sekä iän että sodan tuomia vaivoja ja sairauksia. Taloudellinen asemakaan ei ollut kehuttava. Huolimatta aatteellisista erimielisyyksistä sota-kokemukset yhdistivät useimpia suomalaisia. Veteraaneja löytyi tuolloin lähes jokaisesta perheestä. Tämä tekijä toimi vahvana kasvualustana sille voimalle, jonka avulla veteraaneille järjestyivät ensimmäiset rintamaeläkkeet myös Turussa.

Paikallista ja valtakunnallista edunvalvontaa

Edunvalvonta on aina kuulunut sotaveteraaniyhdistysten toimintaan. Turkulaiset veteraanit olivat suurin joukoin mukana niissä marssi- ym. tempauksissa, joilla 1970-luvulla yriteltiin herätellä niin yleistä mielipidettä kuin valtiomme johtoaikin veteraaniasialle myönteiseksi. Ennen pitkää siinä pienin askelin kerrallaan edeten onnistuttiinkin. Paitsi valtakunnan tasolla, niin erityisesti kotikaupungissaan Turussa sotaveteraanien edustajat ovat olleet tuttu näky päättäjien puheilla asiansa hyväksi. Tänäpä voimme sanoa, että tuo työ on myös kantanut hedelmää.

Veljesapu käynnistyy

Jos oli alkuaikojen työ lähes pelkästään painiskelua asutokysymysten parissa, niin yhdistyksen historiaa lukiessamme voimme todeta, että 1960-luvun loppupuolella toiminta Turun Seudun Sotaveteraanit ry:ksi muuttuneessa yhteisössä muutti painopistettään yhä enemmän myös muihin sosiaaliin kysymyksiin. Jossain vaiheessa hallituksessa syntyi ajatus selvittää millaisissa oloissa jäsenistö eli ja voiko yhdistys tehdä jotain heidän hyväkseen. Tutkimus paljasti koko totuuden. Jäsenkuntaan kuului todella vaikeissa taloudellisissa tilanteissa eläviä veteraaneja. Silloin keksittiin taikasana ”veljesapu”. Ensimmäiseksi järjestettiin yleinen keräys, jon-

ka tuotto annettiin joulupaketina kaikkein vaikeimmassa asemassa oleville veljille. Veteraaniveljen lahjoitus kun oli helpompi ottaa vastaan ilman sosiaaliavun mukanaan tuomaa alentavuuden tunnetta.

Kotiaavustajatoiminta käynnistyy

Viiden vuosikymmenen aikana on sosiaalisella sektorilla tehty paljon. Viimeinen muoto tässä toiminnassa on Turussakin aktiivisesti toimiva kotiaavustajatoiminta. Turun Sotaveteraanit teki ensimmäisten veteraaniyhdistysten joukossa Varsinais-Suomessa asiasta yhteistyösopimuksen vuonna 2001. Ensimmäinen kotiaavustaja aloitti työnsä lokakuun alussa 2001 ja saman vuoden loppuun mennessä heitä oli jo kolme. Tänäpä avustajia on neljä ja asiakkaita runsaat 100, mukana myös veteraanien puoliset ja lesket.

Sotaveteraanit johtavat

Yhdistys eli toimintansa maksimivahvuutta 1990-luvun alussa, jolloin sillä oli kirjoissa noin 3000 jäsentä. Siitä on tultu tähän päivään, jolloin jäseniä on noin 1100. Yhdistystä pyöritetään hallituksen ja 16 jaoston voimin. Lisäksi toimivat Turun Sotaveteraanilaulajat ja Turun Sotaveteraanisoittajat, joilla kummallakin on lukuisia esiintymisiä vuosittain. Perinteisistä muista suurista ja vuosittain toistuvista tilaisuuksista, jotka näkyvät myös ulospäin yhdistyksestä mainittakoon Sotaveteraaniviikolla toteutettavat ”Muistojen ilta” ja ”Talvisodan päättymisen kirkkoilta”, avoimet ovet elokuussa toimistossa ja sen piha-alueella sekä siltaveron keruu keväällä. Nuoremmat tukijäsenet, joita on jo runsaat 400, ovat pikkuhiljaa ottaneet yhä suuremman vastuun yhdistyksen toiminnasta. Eräs tärkeimmistä toimintamuodoista on toimiston päivystykset, joita tukijäsenet hoitavat viitenä päivänä viikossa. Palkattua henkilökuntaa on toiminnanjohtaja ja työllistämistuella palkattu sihteeri. Turun Sotaveteraanien johto on kuitenkin edelleen tukevasti veteraanien käsissä, puheenjohtajana on toiminut jo vuodesta 1992 alkaen Antti J. Näsi

Turun Sotaveteraanien puheenjohtaja Antti J. Näsi on toiminut puheenjohtajana vuodesta 1992.

ja nykyisin varapuheenjohtajana on niin ikään tammenlehvää kantavana Heikki Winter. Koko toimintansa aikana yhdistyksellä on ollut yhdeksän puheenjohtajaa. Oma toimisto sijaitsee osoitteessa Läntinen Pitkäkatu 37 – vain kilometrin päässä kauppatorilta. Toimistoon on helppo tulla sen sijaitessa katutasossa. Toimistossa on myös kokoustilat ja pieni museo eli Perinnehuone.

Veteraanikivi ja veteraanilehto

Kuten mainittu, Turun Sotaveteraanit on jättänyt Turkuun pysyvän muiston toiminnastaan jo toiminta-aikanaan. Samppalinnan mäellä oleva Veteraanikivi, Turun hautausmaalla Sankarihautojen välittömässä läheisyydessä oleva Veteraanilehto hiljenty-mispatioineen sekä Mikaelin kirkon edustalla oleva Marsalkka Mannerheimin rintakuvapatsas kertovat kaupunkilaisille tänäpä ja tulevaisuudessa siitä työstä, jonka veteraanisukupolvi on maamme hyväksi tehnyt. Ensin sodan aikana niin rintamalla kuin kotirintamalla ja rauhan tultua jälleenrakennustyössä sekä sitä seuranneen pitkän veljesvastuun rupeaman parissa. Veljesvastuun, jonka arvoa ei voi rahassa mitata, mutta joka kertoo meille tämän päivän vastuunkantajille siitä asenteesta, jota tulisi yhä tässä maassa olla, ja jota tulisi kunnioittaa.

Turun Sotaveteraanit juhlii 50-vuotista taivaltaan 9. päivänä marraskuuta jumalanpalveluksella Turun Tuomiokirkossa ja sen jälkeen juhlavastaanotolla ja juhlalla Turun Seurakuntatalolla.

Teksti: Osmo Suominen

Kuvat: Turun Sotaveteraanit

Näkymä toimiston perinnehuoneesta.

Toimiston päivystys on tärkeä tukimuoto veteraanijäsenille. Päivystyksen hoitaa Tuki- ja perinneyhdistys. Kuvassa päivystää tukiyhdistyksen aktiivi Heimo Lehmus.

JATKOSODAN AIKANA HARLUN APTEEKISSA

Osalistuin sisareni kanssa jatkosodan aikana noin kymmenen kuukauden ajan Säkijärveltä Töysään siirtyneen apteekin Harlun sivuapteekin hoitamiseen.

Farmaseutiksi valmistuneelta sisareltani Lainalta kysyttiin kesällä 1943, kiinnostaisiko häntä saman vuoden syyskuussa ryhtyä Harlun sivuapteekin hoitajaksi. Häntä kiinnosti, ja hän pyysi minut avukseen sivuapteekin käsikauppa-apulaiseksi.

Koska sota tuolloin jatkui, enkä halunnut vielä aloittaa luonnontieteiden opintojani Helsingin yliopistossa, palasin mielelläni kauniiseen Karjalaan, vaikka Harlu tuolloin oli Laatokan-Karjalan sotatoimialuetta – olinhan Kurkijoen syntynyt ja kasvanut. Minulla ei sinänsä ollut aikomustakaan ryhtyä apteekki-alalle eikä varmaan kyvyäkään niin tarkkaan työhön. Käsikaupassa uskoin kuitenkin pystyväni sisareni opastuksessa myymään pulvereita ja tippapulloja. Luvattu palkkakin oli mielestäni hyvä ylioppilastyölle.

Harlun läpi virtasi monine koskineen Jänisjärvestä lähtevä Jänisjoki, joka laski Laatokkaan Läskelän kohdalla. Harlu oli aikaisemmin ollut tunnettu monista tehtaistaan, mutta nämä olivat kaikki tuhoutuneet talvisodassa ja sen jälkeen; jäljellä oli vain johtajien ja henkilökunnan asuinrakennuksia. Apteekin talo oli kaksikerroksinen. Yläkerrassa oli kaksi suurta asuinhuonetta ja

isohko keittiö, alakerrassa kaksihuoneinen apteekin toimitala eteisineen. Lainan entinen opiskelutoveripariskunta oli aikaisemmin hoitanut apteekkia vuoden verran, mutta he muuttivat pois, jolloin Laina palkattiin heidän tilalleen.

Talvisodan jälkeen Harlun entisiä asukkaita oli palannut kotitiloilleen, Harlu oli ollut myös tärkeä maanviljelyspitäjä.

Muutto Harluun

Muutimme Harluun syyskuun 1943 loppupuolella, jolloin luonto koreili väriiloistossaan. Olin vastikään täyttänyt 21 vuotta. Asunnossa oli valmiiksi huonekaluja, muutamia tuoleja ja ruokapöytä. Sortavalasta kävimme ostamassa vielä taloustarvikkeita ja paperinarusta tehdyllä kankaalla verhotun nojatuolin. Tärkein ostoksemme oli kuitenkin Pikku-Matti-merkin radio, josta kuuntelimme sekä uutisia että Aunuksen radion ympäri vuorokauden lähettämiä kevyemmän klassisen musiikin ja sotaajan laulujen lähetyksiä. Kaikki oli siis valmista: avasimme ensimmäistä kertaa apteekin ulko-oven yhdeksältä eräänä syys- ja lokakuun vaihteen päivänä ja siitä se alkoi.

Monet uteliaat tulivat tietysti aluksi katsomaan, millainen uusi ”apteekkari” oli. Harlun terveyssisar Irja Laine, omaa sukua Itälä – kokoomuksen entisen puheenjohtajan Ville Itälän tati – tuli ensimmäisten joukossa tervehtimään ja toivottamaan meidät tervetulleiksi. Ystävystyimme jo ensi

tapaamisella ja ystävyys säilyi vuosikausia sodan jälkeenkin. Lääkärit vaihtuivat Harlussa siten, että ensimmäinen lääkäri meidän saavuttuamme oli Hilikka Vuori, myöhemmin Harluun tuli lääkäriksi Marjatta Selänne.

Harlussa oli paljon sotaväkeä, olimmehan takaisin valtatulla sotatoimialueella. Lähinnä apteekkia majaili niin kutsuttu piikkilankaporukka. Siihen kuului paljon aliupseereita, jotka olivat suurena apuna muutossamme, kantoivat tavaroita ja hoitivat pienempiä askareita kuten naulaamisia ja ruuvaamisia. Kiitokseksi tarjosimme olohuoneessamme pojille kahvinkorviketta – oikeaa kahviahan ei ollut saatavilla – sekä pullia ja pikkuleipiä.

Vänrikki Pontus

Eräänä harmaana ja sateisena lokakuun aamuna apteekin ensimmäinen asiakas oli nuori vänrikki, joka minusta vaikutti kovin ystävälliseltä. Olin yksin apteekin tiskillä, koska Laina työskenteli takana sijaitsevassa konttori- ja varastohuoneessa teknillisenä apulaisena toimineen nuoren harlulaistytön Aune Kokon kanssa. Vänrikki tiedusteli, olisiko saatavilla tärpättiä maalaustarkoitukseen. Laina kuuli tämän ja tuli huoneeseen kuin ammuttuna ja huudahti: ”Vai maalaustarkoitukseen! Meillä myydään tärpättiä vain lääketarkoitukseen.” Nuori vänrikki vähän pelästyi ja oli vähällä paeta ulos sateeseen. Hän selitti ujosti, että tarvitsisi tärpättiä vain muuta-

Harlun apteekin signatuuri-kuva 1930-luvulta.

man millilitran ohentaakseen maalitylkkaa, jolla hän maalaasi pieniä pulloja, seinälautasia ja lasipalloja. Laina meni noloksi ja taisipa pyytää anteeksi-kin. Vänrikki sai tarvitsemansa erän tärpättiä, kiitti ja lähti.

Mutta tärpätti ei pystynytkään ohentamaan vänrikin käyttämää maalia. Niinpä hän tuli uudelleen apteekkiin kysymään, olisiko asetonia. Ei ollut, mutta Laina lupasi tilata. Viikon kuluttua vänrikki palasi hakemaan tilaamaansa asetonia. Silloin Laina kysyi, tulisiko hän meille illalla pulla- ja kakkukorvikkeelle. Vänrikki tuli ja istui myöhään yöhön, oli niin paljon puhuttavaa. Vastatässä vaiheessa esittäydymme toisillemme. Vänrikki oli nimeltään Pontus Vikstedt, jonka isä oli ollut tunnettu pilapiirtäjä Topi Vikstedt. Pontus itse oli taidemaalari, joka oli parhailaan kuvittamassa Maila Talvion historiallista kirjaa *Itämeren tytär*. Kirja ei ollut vielä valmis.

Pontuksesta tuli meille vakituinen iltavieras, hän aterioi kanssamme ainakin 3–4 kertaa viikossa apteekin yläkerrassa. Rupesimme pitämään ompeleiltoja: Laina neuloi villatakkeja ja käsineitä, Pontus maalasi pieniä pulloja ja lasipalloja ja minä parsin sukkia ja luin kirjoittamiani satuja ääneen. Ja Pikku-Matti välitti hempeää Aunuksen radion musiikkia. Pontus kutsui itseään elättäjäriksiksi, joka kävi meillä syömässä hyvää ruokaa. Saimme ostaa kaupasta ja maanviljelijöiltä elintarvikkeita: munia, perunoita ja vihanneksia sekä lihaa, jopa häränhantiä, joista Laina keitti hyvää soppaa. Ja minä paistoin lettuja. Maitoa

meille toi harlulainen maidontuottaja, joka mielestämme oli epäilyttävän makeileva.

Lehmänkauppa jäi yritykseksi

Minulla oli jo parin vuoden aikana ollut tapana kirjoitella aikani kuluksi satuja. Eräänä iltana olin juuri kertomassa Lainalle ja Pontukselle satuani kuuhiisen käynnistä Maassa:

”Kuu-ukko oli saanut Kuun sillan valmiiksi ja hänen lapsensa Kuuhinen oli livahtanut maahan saadakseen selville millainen oli tuoksu; Kuu-ukko oli kertonut Maan tuoksusta, koska Kuussa ei ollut tuoksua, vain valoa. Sammakko parkaisi pahalla äänellä kun se oli pelästynyt Kuun valoa.”

Samassa apteekin ovikello soi kovasti ja vaativasti. Me kaikki säpsähdimme. Ovela oli paikallinen maidontuottaja, joka halusi tulla neuvottelemaan maitoasioista, ”koska lehmät ehtyvät”. Hän toivoi saavansa apteekkiviinaa, jolloin me saisimme sitten maitoa jatkuvasti. Voi, miten Laina suuttui! Hän istuutui rappusille ja huusi, ettei ikinä suostuisi moiseen järjestelyyn. Maidontuottaja selitti, että hänellä oli ollut tällainen sopimus edellisen apteekkarin kanssa. Tuskinpa. Laina totesi, että hän oli tällainen apteekkari, joka ei rupea apteekin viinoilla kauppoja tekemään, eikä itsekään niitä juo. Mies änkytti vielä poistussaankin, että lehmät ehtyvät ja pakeni ulos.

Pontus oli huvittuneena kuunnellut tätä keskustelua ja sanoi naureskellen: ”Juuri kun Kuuhinen oli päässyt maahan, herra maidontuottajan lehmät ehtyivät.” Lopulta Lainakin

Harlun vanha apteekki ennen sotia.

Ilmi (vas) ja Laina Räsänen Harlun Kilketinmäellä keväällä 1944.

nauroi makeasti. Pontukselta kuulin ja opin myös oivallisen sanonnan tilanteeseen, jossa kaikki oli mennyt pieleen; sitä olen käyttänyt koko elämäni: ”Pikku juttu, sadan vuoden perästä sitä ei kukaan muista!” Ja heti helpottaa. Yhtälailla ryhdyimme käyttämään sanontaa ”taas ovat lehmät ehtyneet” silloin kun jossakin asiassa oli epäonnea tai asia oli mennyt muuten pieleen.

Eräänä aamuna Pontus tuli ostamaan salmiakkipastilleja. Huomasin, että hän oli saanut kauluslaattoihinsa toiset ruusukkeet, joten hän ei enää ollutkaan vänrikki vaan luutnantti. Illalla juhlimme kaikki sotilasarvon ylennystä kakkujen ja korvikkeen kera.

Tuntematon kersantti

Ompeluseuramme jatkoi toimintaansa, kunnes tuli ilmoitus siitä, että luutnantti Pontus Vikstedt oli saanut komennuksen Aunukseen. Lähtöpäivä oli 27.11.1943. Lähtiäisiltana joimme läksiäiskorvikkeet täytekekun kanssa. Pontus pyysi meitä saattamaan hänet Jänisjärven asemalle. Apteekki oli aivan radan lähellä, mutta Harlun asema oli niin mitätön, etteivät pikajunat seisahtuneet siinä, vaan ajoivat pysähtymättä ohi rymisten aseman vaihteissa niin että lattia tärisi.

Odotimme apeina autoa, jonka oli määrä kuljettaa Pontus saattajineen Jänisjärven asemalle. Auto ja autonkuljettaja saapuivat, kuljettajana oli joku Pajunen-niminen kersantti. ”Hauska tavata”, sanoi kuljettaja meille, vaikka ei varmaan pimeydessä paljon nähnytään. Saavuttuamme Jänisjärvelle odottelimme

viluissamme asemalla. Sää oli muuttunut talviseksi, oli kylmä ja luntakin satoi. Juna tuli ja vei Pontuksemme, joka lupasi tulla käymään Harlussa meitä tapaamassa aina tilaisuuden tullen – ja tulikin.

Kotimatalla olimme hiljaisia. Katselimme lumihuutaleita, joita hiljalleen putoili auton kelmeissä valoissa. Kuljettaja toi meidät apteekin ovelle saakka. Koska olimme kaikki viluissamme, Laina ehdotti, että keitetään lämmikkeeksi korvikkeet. Kun läksiäiskakkuakin oli vielä jäljellä, pyysimme autonkuljettaja-kersantin sisälle. Hän yritti kovasti estellä, koska oli jo keskiyö, mutta suostui lopulta tulemaan sisälle. Pian selvisi, että kersantti oli Pontuksen tuttava Helsingistä ja nimeltään Aarno Pajunen, vielä koululainen, jonka tulevaisuuden haave oli päästä opiskelemaan Kauppakorkeakouluun.

Ehkä Pontuksen tarkoituksena oli ollut, että pitäisimme huolta tästä helsinkiläisestä poikaraukasta, joka oli joutunut Karjalan korpeen. Aarno vieraili sittemmin usein luonamme. Hänestä tulikin omin sanojensa mukaan ”elättäjä junior”.

Talvi saapuu

Sitten tuli joulukuukin. Matkustin Kuopioon vanhempieni luokse. Junamatkani oli kertomisen arvoinen: pääsin 2. luokan matkalipulla 3. luokkaan. Hyvä niinkin. Junat olivat vaunujen käytäviä myöten niin täynnä matkustajia, että junapartiot eivät kertaakaan mahtuneet sisälle. Minä istuin aluksi oven suussa penkkien välisellä lisälaudalla, joka oli aivan jäinen.

Lämpöä tuottavien matkustajajoukkojen ansiosta lämpötila junassa oli kuitenkin niin korkea, että jää sulii nopeasti. Paluumatka uudenvuoden jälkeen oli helpompi, koska ruuhkaa ei enää ollut.

Harlussa oli hyvät hiihtomaastot, oli paljon loiviakin mäkiä, joissa oli helppo laskea. En ollut syöksylaskija, kuten ei Lainakaan. Häinkin pääsi silloin tällöin hiihtämään, koska uskalsin jo yksin hoitaa käsi-kauppaa, olihan minulla apuna Aune Kokko. Kaikki reseptilääkkeet sen sijaan olivat tietenkin Lainan hoidettavia.

Helmikuun 19. päivänä 1944 ystävämme Pontus oli Harlun kautta kulkevassa junassa matkalla Helsinkiin veljensä häihin. Olimme sopineet Pontuksen kanssa etukäteen, että olemme tiettyyn aikaan asemalla junan tuloa odottamassa. Koska juna ei pysähtynyt Harlussa, Pontus sai junan hieman hidastaessa vauhtiaan Harlun kohdalla junan astinlaudalla seisten ojennetuksi meille lahjaksi tarkoittamansa kirjan, H. C. Andersenin *Satuja ja tarinoita*; meiltä hän nappasi samalla matkaevääksi paketin pullia ja kakkuja.

Vieraita läheltä ja kauempaa

Laina oli aina vieraanvarainen ja iltaisin meillä kävi paljon vieraita. Vakiovieraiden joukkoon kuului elättäjäisten lisäksi terveyssisar Irja Laine. Hän oli kerran yötäkin luonamme, kun hänen asunnossaan oli pakollinen tuhohyönteismyrkytys. Olivatkohan luteet ja russakat

jääneet venäläisiltä vai olivatko ne ihan kotimaisia? Irjan nuorempi veli Seppo Itälä pääsi monasti lomalle Aunuksen rintamalta ja tuli Harluun sisarensa luo. Irja toi hänet usein meilekin illalliselle tai pullakorvikkeelle.

Meillä kävi omankin perheen jäseniä, vanhin sisaremmeni Aino pistäytyi helmikuussa 1944 lomamatkallaan rintamalta ja myöhemmin äiti tuli meitä katsomaan Kuopiossa saakka, vaikka hänen matkansa pääasiana oli matkustaa Sortavalan Variksenmäkeen sisaremmeni Elsan luokse tapamaan kahta pientä lapsenlasta Anteroa ja Seppoa. Sirkka-sisaremmeni tuli käymään luonamme toukokuussa kevään kynnyksellä.

Kerran meille tuli kaksi täysin tuntematonta pioneeriopikasta, luutnantti ja ylikersantti. He olivat saaneet lyhyen komennuksen Harluun ja kävivät pari kertaa apteekissa. He olivat niin mukavia, että kutsuimme heidät syömään. Saimme heiltä kiitokseksi kauniin maalauksen harmaasta aunukselaiskylästä.

Kevät tuli, Karjalan kevät. Vuokot Kilketin rinteillä ja lintujen laulukorot olivat aivan uskomattoman ihania. Kesäkuu oli vielä toukokuutakin kauniimpi. Kävimme uimassa Jänisjoessa, jossa oli tyyni suvantopaikka apteekin lähellä. Mutta uhkaavat pilvet nousivat taas taivaalle: alkoi venäläisten suurhyökkäys Karjalannaksella. Oli sateinen juhannuspäivä, kun isämme, simolaissyntyinen Veli Räsänen,

joka oli aikaisemmin toiminut Kurkijoen maamiesopiston lehtorina ja sisaremmeni Aino tulivat Sortavalasta polkupyörillä kolmen tunnin kovan polkemisen jälkeen apteekin lämpimiin suojiin, kuten isä kirjoitti vieraskirjaan. Hän jatkoi tekstiään näin:

”Kaikki on hujanhajan evakuoitavassa talossa, mutta juhannustunnelma muodostui korkeaksi simolaisen lohen, varismäkeläisen kotletin ja talon rasvamunkkien vaikutuksesta. Vielä juhannussunnuntainakin kropisivat raskaat sadekuurot katoilla ja ikkunoissa. Kilketin huipulla sumupilvet leijailivat kuin Lapin tuntureilla. Harlu uinui odotusta. Kaipa evakuointi ja lähtötouhu on vain väliaikaista. – Kiitos tyttärille!

Isä 25 VI 1944.”

Sota kiihtyy

Rauhaisa tunnelma Harlussa muuttui yhtäkkiä sodaksi, kun venäläiset maataistelukoneet aloittivat aivan apteekin vieressä kulkevan rautatien pommitukset lentäen melkein maata hipoen ja lisäksi ampuivat konekivääreillä.

Apteekissa oli paljon helposti syttyviä nesteitä, joten Laina ja minä ryntäsimme aina heti ulos ja piilouduimme pensaiden suojaan, kun kuulumme maataistelukoneiden lähestyvän. Oli kaameaa oksien väliltä nähdä tulittavat konekiväärit ja lentäjien kasvot aivan läheltä. Onneksi venäläislentäjät eivät nähneet meitä.

Apteekin tuntumassa oli pitkä halkopino, johon eräänä kesäkuun päivänä osui vihollisen

Pontus Vikstedtin piirros: Apteekkiapulainen Ilmi junamatkalla Harlusta Kuopioon 3. luokassa joulukuussa 1943.

koneesta pudotettu palopommi. Pino syttyi palamaan ja sotilaat ryntäsivät sitä sammutamaan. Halkojen sekaan oli aikaisemmin kenenkään tietämättä jäänyt räjähtämätön sirpalepommi. Äkkiä tämä suutari räjähti ja lähellä ollut sotilas sai sirpaleista osuman. Sotilas kuoli heti. Eräs vänrikki, joka tunsu meidät, oli seissyt menehtyneen sotilaan lähellä ja tuli järkyttyneenä pusero verisenä kertomaan meille tapauksesta. Todistukseksi siitä, miten ennalta arvaamaton lähdön hetki voi olla, hän toi meille nähtäväksi sotilaan surmanneen pommin sirpaleen. Minulla on tuo kohtalokas sirpale edelleen tallessa sodan muistona.

"Tyttönräpiskö"

Maataistelukoneet olivat melkein jokapäiväisiä vieraita. Apteekissa käyneet vieraat olivat puolestaan vähemmän sotalaisia. Ehkä sen takia, että aloimme varautua Harlusta lähtöön, minulla oli nyttemmin vieraskirja aina esillä. Mehän olimme kovin mieltyneet Harluun ja sen mukaviini asukkaisiin. Olimme tutustuneet moniin harlulaisiin lottiinkin osallistuessamme Lottajärjestön Sortavalan piirin Harlun osaston lääkintälottakurssiin.

Eräänä päivänä apteekkiin tuli kaksi upseeria, majuri ja lääkintäeverstiluutnantti. Olin sillä hetkellä yksin apteekissa. He ojensivat minulle pirtureseptin, jossa allekirjoittajaksi oli merkitty lääkintäeverstiluutnantti, ja pyysivät spiritus fortista. Annoin reseptin takaisin ja sanoin, että apteekkivii-naa saa ostaa vain oman pitäjän lääkärin reseptillä. "Perkeleen tyttönräpiskö!", everstiluutnantti älähti ja herrat poistuivat apteekista. Heiltä en pyytänyt nimikirjoitusta.

Kun pois lähtömme lähestyi, vieraskirjani sai lukuisia uusia jäähyväis- ja kiitosmerkintöjä. Aunuksesta olivat 11.7.1944 läpikulkumatkalla näyttelijät Tauno Palo ja Hannes Häyri-nen, joilta sain kirjaani nimikirjoitukset, mutta heitä emme kutsuneet korvikkeelle.

Pontuskin tuli vielä käymään Harlussa saapuen polkupyörällä "sieltä jostakin". Sain häneltä piirroksen, jossa pyörä lippalakkipäinen mies ajaa polkupyörällä ylämäkeen, pyöräilijän eteen Pontus oli piirtänyt ylöspäin osoittavan nuolen ja sen kohdalle sanan "SO-TAAN". Sanoin Pontukselle: "Tavataan Helsingissä!" Läh-tiessämme Harlusta emme vielä tienneet, että Pontus oli astunut miinaan 22.7.1944.

Lähtö

Harlusta lähtö oli meille vaikea. En enää muista, millä asemalla nousimme junaan. Oli jo pimeä elokuun iltayö. Vaunutkin olivat pimeinä, koska sota jatkui. Löysimme kaksi tyhjää vastakkain olevaa istumapaikkaa ikkunapaikkojen viereisiltä paikoilta, ikkunapaikoilla istui kaksi miestä, joista toinen näytti nukkuvan. Istuin valveilla olevan vieressä. Hän kertoi heidän olevan tulossa rintamalta.

Ihmettelin, miksei heillä ollut sotilaspukuja. Mies kertoi heidän olleen vielä sodan tässäkin vaiheessa viihdytyskier-tueella ja esittäytyi: hän oli oopperalaulaja Jorma Huttunen. Kerroin, että olin edellisen vuoden toukokuussa nähnyt Helsingin oopperassa hänen esiintyvän *Madama Butterfly*ssä. Kuulimme tässä yö-junassa heti aarian mainitusta oopperasta. Toinen viihdytyskier-tueelta palaava mies oli Arto Granroth, sellisti ja Jorma Huttusen lanko. Hän oli saanut

Itä-Karjalassa vatsavaivoja ja oli siitä syystä hiljainen.

Jorma Huttunen hauskuutti meitä kertomalla savolaisvitsejä ja sai meidät nauramaan. Sitten hän vielä esitti aarian Puccinin *La Bohémesta*: "On kätösenne kylmä, mun suokaa lämmit-tää". Tämä on kuuluisa Rodol-fon aaria Mimille. Alkuperäisen librettohan oli tietenkin italiaksi: "*Che gelida manina! Se la lasci riscaldar...*", mutta tuohon aikaan oopperat esitettiin paljolti suomen kielellä. Loppujen lopuksi tämä surullinen matka meni oikein mukavasti. Välillä vähän nukahdinkin. Kun aamu valkeni, Jorma Huttunen otti muistiin matk-laukkuni päällä näkyvissä olleet nimeni ja osoitteeni. Kuopioon saavuttuamme kiitimme häntä viihtyisästä seurasta.

Tultuamme Kuopiossa koitiimme, koimme suuren järkytyksen: Uudessa Suomessa oli Pontuksen kuolinilmoitus. Seuraavana aamuna posti toi minulle Jorma Huttuselta nimipäiväonnittelukortin. Kortissa oli myös kiitokset matkaseurasta. Se ei kuitenkaan meitä paljon lohduttanut surressamme Pontusta. Kuopiossa menin vielä pari kuukautta lottatehtäviin sotilassairaalaan.

Sodan päätyttyä

Marraskuussa 1944 matkustin Helsinkiin ja aloitin yliopistos- eläin- ja kasvitieteen opinnot. Laina tuli Helsinkiin 1945 jatkamaan opiskelua proviisoriksi.

Helsingissä Pontuksen äiti Karin Vikstedt kutsui meidät kotiinsa lounaalle ja juttelemaan Pontuksesta. Hän oli Pontukselta kuullut meistä ja Laina oli Helsinkiin tultuaan soittanut hänelle. Laina ja minä muistelimme myöhempinäkin

Näkymä Harlun apteekista 1930-luvulla.

vuosikymmeninä usein Pontusta ja hänen hauskoja juttujaan. Muutenkin Harlun ajattamme jäi meille monenlaisia, paljolti myönteisiä muistoja kaikesta huolimatta.

Myös Aarno Pajusen vanhemmat kutsuivat meidät Helsingin-kotiinsa lounaalle, ilmeisesti Aarnon pyynnös-tä. Aarnoa itseään tapasimme vielä myöhemminkin joitakin kertoja. Hän kirjoitti ylioppi-laaksi, suoritti merkonomin tutkinnon sekä diplomikaup-piaan tutkinnon ja sai lopuksi kauppaneuvoksen arvonimen. Hänestä tuli keskeinen hahmo Suomen Vähittäiskauppaliitos-

sa. Sotilasarvoltaan tästä aikai- semmasta kersantista tuli lo- pulta yliluutnantti. Aarno kuoli 1982. Hänen poikansa Jussi jat- koi aluksi isänsä kauppiasuraa ja lähdettyään mukaan poli- tiikkaan on nyttemmin eden- nyt Helsingin kaupunginjohta- jaksi.

Laina jatkoi apteekkialalla: hänestä tuli apteekkari ensin Vihantiin, sitten Rovaniemel- le ja lopuksi Saloon. Hän kuo- li 2005.

Ilmi Kärävä

Kirjoittaja on Simo Kärävän (1923-2006) puoliso

Suurentavat lukulaitteet, suurennuslvyt ym.

Luuppitalo.com

Puh/vastaaja 08-2371 1017
Faksi 050-854 43189

Korte Enterprises, info@luuppitalo.com
Juurikoskenkatu 6 A 7, 84100 Ylivieska

Suuntaa matkasi SALLAAN Suomen sydämeen Hotelli TAKKA-VALKEAAN

Ryhmille 10-50 % alennus ajankohdasta ja majoitusajan pituudesta riippuen.

Soita puh. 016-831 801

20 huonetta, 15 saunallista

www.takkavalkea.com

Kai Aalto
Hammaslääkäri

Satu Aalto
Hammaslääkäri

Albin

(09) 77 45 770

HAMMASLÄÄKÄRIASEMA ALBIN

Hämeentie 10 A 1, 00530 Helsinki
www.albin.fi

UUSINTA UUTTA: LEMPEÄ LASER-PORAUS!

- perinteiset hammashoitopalvelut
- hammaskiven poisto
- fluoraus
- valkaisu
- keinojuuret
- kruunut ja sillat
- osa- ja kokoproteesit
- proteesin pohjaukset ja korjaukset
- hammaslaboratoriopalvelut

MUISTA! VETERAANIKORTILLA

15% ALENNUS

HAMMASLÄÄKÄRIN TYÖSTÄ
(Ei koske teknisiä töitä)

Elina Partanen
Suuhygienisti

Suojeluskuntajärjestön perustamisesta 90 vuotta

Suojeluskuntajärjestö juhli perustamisensa 90-vuotismuistojuhlaa Helsingin yliopiston juhlasalissa 20. syyskuuta. Suojeluskunnan toiminnasta kertovien puheiden ja tervehdysten ohella juhlallisesta isänmaallisesta tunnelmasta vastasivat Kaartin Soittokunta musiikkiyli-luutnantti Sami Hannulan johdolla, Viipurin Lauluveikot Matti Orlamon johdolla, Kanttiinin Lotat sekä näyttelijä Timo Närhinsalo.

Ensimmäiset suojeluskunnat olivat syyskesästä 1917 tukenneet järjestysvaltaa osallistuen vapaussodan taisteluihin tammikuusta 1918 muiden hallituksen joukkojen rinnalla ja niihin sulautuen. Heinäkuussa 1918 Jyväskylässä pidetyssä kokouksessa saavutettiin suojeluskuntien sekä senaatin sisäasiain ja sota-asiain toimituskuntien kesken yksimielisyys suojeluskuntien tehtävistä ja luonteesta. Kulkautta myöhemmin annettiin asetusteksti: ”Suojeluskuntain tarkoituksena on maan hallituksen ohjeiden mukaan edistää kansan puolustustietoisuutta sekä turvata laillista yhteiskuntajärjestystä”. Uusi asetus annettiin 14.2.1919, jossa suojeluskuntain ylipäällikön ja hänen apulaisensa nimitys tuli kuulumaan sotavoimien ylipäällikölle. Suojeluskuntajärjestön edustajakokous sai neuvottelevan ja lausuntoja antavan tehtävän. Valtio maksoi eräiden toimihenkilöiden palkan ja tuki muutoinkin taloudellisesti järjestöä. Pääosasta varainhankintaa järjestö vastasi itse aidon kansalaisjärjestön tapaan. Vuoden 1927 lopulla tasavallan presidentti antoi lain suojeluskuntajärjestöstä.

Suojeluskuntajärjestön jäsenkunnan sosiaalinen rakenne ei kokonaisuutena aluksi ollut tasapainoinen. Se tasoittui varsinkin talvisodan ja ”tammikuun 1940 kihlauksen” – suojeluskuntain ja työväenliikkeen kädenlyönnin jälkeen. Järjestön yli 100 000 hyvin koulutettua ja kohtalaisen hyvin varustettua jäsenkunnan panos vakinaisen armeijan reservinä oli merkittävä rakentaessaan olennaisella tavalla Suomen maanpuolustusvalmiutta.

Tilaisuuden tervehdyspuheen pitänyt puheenjohtaja Hannu Särkiö kiitti kaikkia niitä miehiä, jotka suojeluskuntajärjestön riveissä lottien tukemina lujittivat maanpuolustusta ja tätä koskevaa yhteistä asiaa kaikkialla maassa.

Kun järjestysvalta lamaantuu

Dosentti Martti Häikiö luonnehti juhlapuheessaan suojeluskuntia ja Lotta Svärdiä Suomen merkittävimmiksi kansalaisjärjestöiksi 1918 – 1944. Muistojuhlan tarpeellisuutta hän perusteli myös suojeluskuntien ja Lottajärjestön kieltämisellä välirauhansopimuksen nojalla. Tällöin niiden ylle lankesi vaikenemisen, tietämättömyyden, väärinkäsitysten ja pahan tahtoisuuden vääristelyn varjo. Suojeluskuntien syntyhistoriaa hän pitää kertomuksena siitä, mitä maassa tapahtuu, kun järjestysvalta lamaantuu. Vasta 1990-luvulta lähtien näitä järjestöjä on vapaasti voitu muistaa ja tutkia sekä hahmottaa niiden merkitystä historiamme suuressa kaaressa.

Venäläistämispoliitiikan vastarintaliike

Häikiö taustoitti suojeluskuntien ja lottien toimintaa vuodesta 1902 Suomen ollessa autonominen suurruhtinaskunta ja osa Venäjän keisarikuntaa. Venäjän pyrkimys kaventaa ja jopa hävittää Suomen erillisasema ja venäläistää maa synnytti kansassa vastarintaliikkeen. Suomen oma sotaväki oli lakkautettu. Poliisilaitokset kenraalikuvernööri Bobrikov siirsi maistraateilta kuvernöörin valvontaan. Poliisin avuksi perustettiin santarmisto valtiollisesti epäilyttäviä hankkeita ehkäisemään. Noin 15 000 miehen vahvuiset venäläiset joukko-osastot muodostivat järjestyskoneiston rautaisen selkärangan. Välttääkseen venäläisen sotaväen ja siviiliväestön yhteenotot Helsingin kaupunginvaltuusto perusti vapaaehtoisista suojeluskunnan järjestystä valvomaan. Bobrikovin rajoittaessa sen toimintaa valtuusto joutui sen lakkauttamaan.

Marraskuun alussa 1905 suurlakko halvaannutti koko hallinnon. Santarmit joutuivat pakenemaan kasarmeille ja poliiseja riisuttiin aseista. Kansalaisten perustamat ryhmät

Muistojuhlan vieraina oli paljon sotaveteraaneja, vanhoja suojeluskuntalaisia ja maanpuolustushenkisiä nuorempia.

alkoivat pitää yllä järjestystä. Helsinkiin perustetun kansalliskaartin kulut maksettiin julkisista varoista. Lakon aikana kansalliskaarti jakautui yliopilaiden järjestyskaartiksi ja työväen punakaartiksi, joiden välille syntyi yhteenottoja lakon loppuvaiheessa. Samaa jakoa ilmeni Häikiön mukaan muuallakin maassa.

Tämän jälkeen Helsinkiin perustettiin valtuuston maksama suojeluskunta poliisin avuksi ja muuallekin vastaavia yksiköitä. Punakaartit alkoivat irrottautua sosiaalidemokraattisen puolueen kontrollista. Keväällä 1906 punakaarteja oli noin sadassa kunnassa niiden jäsenmäärän noustessa 25 000:een. Viaporin kahakan aikana venäläinen sotaväki hajotti Hakaniemessä 1906 suojeluskunnan ja punakaartin kahakan, jossa kuoli seitsemän suojeluskuntalaista, kaksi mielenosoittajaa ja yksi poliisi. Tämä johti Helsingin suojeluskunnan hajaantumiseen ja punakaartin lakkauttamiseen. Keväällä 1907 myös muualla toimineet suojeluskuntalaiset luovuttivat aseensa ja hajaantuivat. 1900-luvun levottomissa oloissa vaikutti monenlaisia järjestyksenpitäjiä, Häikiö muistuttaa.

Maailmansota ja Venäjän vallankumous

Päävastuu järjestyksenpidosta 1914 alkaneen maailmansodan aikana oli venäläisellä so-

taväellä. Järjestysvalta romahti uudelleen Venäjän vallankumouksessa 1917. Suojeluskuntien ja punakaartien lisäksi Suomeen perustettiin erinimisiä kaarteja: järjestysmiehistöjä, kunnallismiliisejä, palokuntia, suojeluosastoja, vapaajoukkoja, vapaaehtoisia kunnallisia miliisejä, suojelusvartioita ja järjestyskuntia. Lokakuun lopussa 1917 suojeluskuntia oli 315 ja punakaarteja 109. Ensimmäiset yhteenotot punakaartien ja suojeluskuntien välillä tapahtuivat Venäjän bolshevikkivallankumouksen jälkeen Suomeen julistetun yleislakon aikana marraskuussa 1917, toteaa Martti Häikiö.

Nämä tapahtumasarjat vaikuttivat viime vuosisadan murheellisimpaan sisäiseen konfliktiimme.

Tervehdyksiä ja kiitoksia

Kanttiinin lottien laulutuokion jälkeen valtiovallan tervehdysten juhlaväelle toi valtiosihteerin Risto Volanen. Hän totesi tervehdysten esittämisen olevan itselleen myös henkilökohtainen ilo: hänen isänsä alikersantti Volanen oli suojeluskuntalaisena syksyllä 1939 kohdannut pataljoonansa esikunnassa lottapukuisen nuorikon. Juhannusaattona 1941 nämä kaksi – tulevan valtiosihteerin äiti ja isä – menivät vihille isän lähtiessä seuraavana päivänä sotaan. Muun hyvän lisäksi Lotta- ja Suojeluskuntajärjestössä hoidettiin kahden-

välisiäkin suhteita, valtiosihteerin totesi.

Puolustusvoimien tervehdyksessä amiraali Juhani Kaskeala totesi suojeluskuntajärjestön liittyvän merkittävällä tavalla puolustusvoimien ja koko kansakunnan historiaan. Tammikuussa 90 vuotta sitten senaatti julisti suojeluskunnat hallituksen sotaväeksi ja kenraali Mannerheimin joukkueiden ylipäälliköksi. Seuraavassa kuussa senaatti antoi käskyn asevelvollisuuden kutsuntojen aloittamisesta. Jääkärien pääjoukko palasi kotimaahan. Suojeluskunnan toimenpiteiden painopiste oli sotilaskoulutuksen antamisessa. Erityisen suuren lisäarvon nämä tuottivat reservin upseereiksi ja aliupseereiksi koulutettavien alkeisvalmennukseen ja jatkokoulutukseen.

Suojeluskuntien ja sotalaitoksen yhteistoiminta oli runsaan 20 vuoden aikana tiivistä ja jatkuvaa. Suojeluskunnat noudattivat saamia ohjeita ja määräyksiä hieman omalla tavallaan. Vakinaisessa väessä kouluttaja vaati koulutettaviltaan ehdotonta kuuliaisuutta. Suojeluskunnissa kouluttajilla oli edessään vapaaehtoisia miehiä, joita ei voinut komennella miten tahansa. Sama ero on Kaskealan mukaan nykyisinkin puolustusvoimien ja vapaaehtoisien maanpuolustuksen koulutuksen välillä. Vapaaehtoistoiminnan vahvuutena on aina ollut omaehtoinen sitou-

tumineen isänmaan puolustamiseen.

Kun aluejärjestelmään siirryttiin keväällä 1934, suojeluskunnille annettiin tärkeä osuus joukkojen liikekannallepanossa. Vuosi 1939 oli suojeluskuuntien kannalta käänteen tekevä, kuten tietysti koko kansallekin. Järjestö oli talkoohengessä muiden mukana Kannaksen linnoituksissa, jotka Neuvostoliiton hyökkäyksen alettua muuttuivatkin totiseksi isänmaan puolustustaisteluksi. Asevelvolliset suojeluskuntalaiset määrättiin kenttäarmeijan joukkoihin ja järjestö luovutti armeijalle valtaosan kivääreistään ja muusta aseistuksestaan. Suojeluskuntien puolustusvalmiuden eteen tekemällä työllä oli ratkaiseva osuus talvisodan torjuntavoittojen saavuttamiseksi. Järjestö oli antanut mittavasti sotilaskoulutusta, osallistunut tehokkaasti liikekannallepanoon ja aseistanut heikosti varustautunutta kenttäarmeijaa.

Amiraali Kaskeala kiitti puolustusvoimien puolesta suojeluskuntien ja Lotta Svärdin Perinteiden liittoa puolustusvoimien kehittämiseen ja valtakunnan puolustusvalmiuteen ratkaisevasti vaikuttaneiden suojeluskuntien perinteiden vaalimisesta.

Suojeluskuntalainen muisteli

Entinen suojeluskuntalainen everstiluutnantti **Kaarlo H. Pentti** kertoi koulutuksestaan konekiväärikomppaniaan ja sittemmin ilmatorjuntatehtäviin. Hänen isänsä oli perustamassa suojeluskuntaa 1919, jonka poikaosastoon hän liittyi 1930 ja neljä vuotta myöhemmin miesten puolelle.

Suojeluskuntaan liittyi lukuisia Kallion ja Sörnäisten koulujen kasvatteja, jotka eivät tulleet suojeluskuntamiehistä kodeista. Nämä hoitivat tehtävänsä hyvin komppaniassa, jossa tehtävänä oli valmistautua Helsingin lähilinnakkeiden puolustukseen, Kaarlo H. Pentti muisteli.

Juhlan takana perinneyhdistys

Muistojuhlan järjesti Suojeluskuntien ja Lotta Svärdin Perinteiden Liitto. Sen puheenjohtajana on kenraalimajuri Hannu Särkiö.

Teksti ja kuvat:
Markku Rämö

Konepistoolimiehestä järeän tykin ampujaksi Hatsinsaareen

Sulo Turusen sotaretket talvisodassa Kannaksella ja jatkosodan aika Laatokalla

Vappupäivänä 2008 täytti Varkaudessa kahden sodan veteraani Sulo Turunen 91 vuotta hyvämuistisena ja pirteänä miehenä. Sulon sotilaspassi kertoo hänen taistelleen 3 Pr:n riveissä Taassiolammella, Summassa, Kämärässä, Pilppulassa ja Talissa konepistoolimiehenä.

Jatkosodassa hänen voimayhtyminään oli 12 RPr. ja RTR 13. Sotatie vei Laatokan itärannalle Hatsinsaareen 6 tuuman tykin ampujaksi. Siis melkoinen muutos muutamassa vuodessa.

Varusmieskoulutuksesta Sulo vapautui 17.8.39 Viipurin rykmentistä, mutta jo 10.9.39 alkoivat kertausharjoitukset. Siinä ehti juuri paidan vaihtamaan. Rykmenttikin muuttui prikaatiksi. 30.11.39 komppanian ollessa Raudun aseman luona kankaalla ampui naapuri kello 6.45 aikaan tykillä teltta-alueelle sodan lähtölaukauksen. Siitä hetkestä alkaen 3. Pr:n joukko ja heitettiin niihin paikkoihin Kannaksella, missä rintaman murtumisen vaara oli suurin.

Summan murtumisen Sulo sai kokea ennen siirtymistään Leipäsuon laitamaan. Sieltä lähtiessään hän näki kuinka vihollisotilaat nelirivissä marssivat maantien täydeltä. Suksille vaan ja komppanian perään. Varmistustehtävä sai jäädä.

Kämärän aseman luona oli elämä katkolla kun tykin kranaatti osui lähellä olleen kuusen latvaan. Sirpaletta tuli niin pirusti, mutta viime tipassa tehty syöksy konekivääripesäkkeen suojaan pelasti vielä elämälle.

Talvisodan aikana paljastui Kannaksella, Kuikkalammen suunnalla oma ”tulenohtaja” vihollistykistölle. Väpelin arvoinen Suomen sotilas johti tulta. Hieman ennen kiinnijäämistään hän otti tuomiovallan omiin käsiinsä. Talosta kuului laukaus. Väpeli käänsi pistoolin piipun itseensä ja ampui itsensä. Omat upseerit olivat jo varmoja siitä, kuka tulta johti viholliselle, mutta väpeli tajusi tilanteen ja ratkaisi asian hieman ennen kiinni joutumistaan.

Talvisota päättyi Sulon kohdalla Viipuri – Lappeenranta rautatien varressa, Kiintiökukkulalla varmistustehtävissä.

Jatkosotaan Laatokan laivastoon

Talvisodan lopussa siirrettiin Laatokan laivasto Varkauteen. Laatokan puolustajiksi määrättiin Kangaslammita muitakin kuin Sulo Turunen. Sotaan lähdettiin Tervahöyryllä, joka vei Punkasalmelle, mistä junakuljetuksena Pitkärantaan.

Laatokalla Sulo joutui Rautalahden motin edustalle pienen saareen 13 muun pojan kanssa. Tuossa saareessa sattui eräänä aamuna läheltä piti tilanne. Sulon kömpiessä teltasta oli sen luona vihollisotilas mörssä vaateteissa.

Sulo teki syöksyn asetelineelle, josta kahmaisi konepistoolin käsiinsä sekä komensi vieraan nostamaan kätensä. Teltta tyhjentyi ennätysajassa kun Sulo ilmoitti vieraasta. Teltassa oli tuolloin 13 miestä. Vain vartiomies oli saaren toisessa päässä.

Vihollisotilas oli tullut tavalla tukilla Mantsinsaaresta saakka. Matkaan oli huvennut kolme päivää. Miehen tarina oli uskottavan tuntuinen, koska omat joukot olivat juuri kolme päivää aiemmin vallanneet Mantsinsaaren.

Sota on arvaamatonta. Jos ”tukkilainen” olisi halunnut tehdä pahaa, niin se olisi onnistunut, koska kaikkien aseet olivat teltan edustalla riukua vasten ladattuina.

Sulo Turusen Laatokan reitti vei hänet Ristisaareen, Valamon ja Mantsinsaaren väliin, jossa hän palveli kevääseen 1942 saakka. Miehiä Ristisaareessa oli 32. Talvella 1942 sinne saatiin kaksiputkinen 152-millinen tykki neljän 37-millisen kevyen tykin lisäksi. Tuossa vaiheessa Sulo koulutettiin raskeaan tykin ampujaksi. Sota jatkui ja niin jatkui Sulon sotatiekin Laatokan itärannan luo Hatsinsaareen saakka.

Työkomppania valmisteli 152-milliselle tykille kodin, jossa miehet elivät omaa sota-elämäänsä. Harjoiteltiin tuolla kaksiputkisella kranaattihirviöllä kovilla ampuen. Vihollisen ilmavoimatkaan eivät kovasti kiusanneet, tosin yksi hävittäjä ammuttiin alas.

Tuli 1944 kesä ja Syvärin suurhyökkäys alkoi. Maihin-

Kuuden tuuman tykki kahdella putkella Hatsinsaareessa Laatokan itärannalla.

Ristisaaren luona oleva luoto, jossa on munkin hauta. Patterin päällikkö tähyystää Laatokalle vuonna 1942.

nousulaivastoa meni Tuuloksen suunnalle, mutta niin kaukaa ettei niihin ylletty. Täydennystä vihollinen vei kuitenkin jo niin läheltä, että raskaalla tykillä ylettiin proomuihin. Laatokalle tuli ”uimareita”, kun Sulo päästeli kranaatteja saatueisiin. Tykillä ylsi yli 15 kilometriin oikein hyvin.

Upotusoperaation kuittasi vielä samana iltana vihollisen neljä tykkivenettä, jotka hyökkäsivät Hatsinsaarta vastaan. Alkoi kaksintaistelu, jonka aikana lataajana toiminut Matti Hellsten huusi, että Sulolta irtosi pää. Suuri sirpale tosin meni läheltä Sulon kaulaa, mutta pää jäi paikalleen. Hellstenille Sulo antoi kehotuksen kranaattien heittämisen putkeen, olipa hänen päänsä tallella tai ei.

Seuraavana päivänä tuettiin maarintaman joukkoja putket käännettyinä Laatokalta. Puhelinyhteydet toimivat hyvin. Patterin päällikkö oli taitava poika Porista.

Sitten tuli saaresta lähtö, jonka kuulivat loitompaakin. Siellä oli 3000 kiloa trotyyliä, jota ei otettu mukaan. Koko tykkiasema panostettiin ja aikasytytyksellä koko komeus hajosi niin, että koko saari vapisi poikien pois lähtöä.

Veneillä poistuttiin saaresta ja Viteleeseen mentäessä ylitettiin Aunusjokikin veneillen.

Viteleessä ja sieltä Rajakontuun saakka taisteltiin patterinpäällikön johdolla jalkaväkenä, kuten muutkin. Sitten jatkettiin autokuljetuksin Rautateen Niemelän Kartanoon, josta Laatokalle lähisaarien miehittäjiksi. Saarten miehitys päättyi aselepoon, jolloin osasto pisti Lahdenpohjassa Sulon kipparoiman paatin ja muut kalustot vaunuihin. Junamatkan päättyi Putikossa, jossa taas paatti Puruveteen ja sittemmin hinaajan perään keula kohti Varkautta. Ympyrä sulkeutui.

Osa Laatokan puolustajista komennettiin Liperiin. Siinä ryhmässä Sulokin arvaili tulisi-ko saman tien tunturiretki Lapiin. No, sitä ei kuitenkaan tullut, vaan marraskuussa juna toi tuon osaston miehet Savonlinnaan, jossa kotiutus tapahtui.

Kaksi sotaa siinä Sulo Turusenkin kohdalla tuli käytyä. Hän totesi haastattelun aikana, että sodassa eivät kaikki kuole, mutta siviilissä kuolevat kaikki. Niinpä se käykin jokaisen kohdalla – aikanaan.

Teksti: Ismo Mikkonen
Kuvat: Sulo Turusen arkistosta

Oulun Sotaveteraanit ry:n puheenjohtaja Reijo Sallinen (oikealla) ja varapuheenjohtaja Valter Bäckström kiittävät Pohjanmiesten Kerho ry:n puheenjohtajaa Kari Juntusta (vasemmalla) 10 000 euron lahjoituksesta käytettäväksi veteraanien avustustoimintaan. Kuva: Martti Lamminaho

Sankarivainajien muistolaatta paljastettiin Nivalassa

Veteraaniperinteen kannalta olisi tärkeää, että kaikkien sankarivainajien nimet olisivat samalla muistolaatalla, niin katsoi Nivalan Sotaveteraanien hallitus kokouksessaan joulukuussa v. 2007. Siitä alkoi työ, joka sai lopullisen siunauksensa, kun muistolaatan paljastusjuhlaa vietettiin Seurakuntakodissa lähes 250 hengen voimin syyskuun 18. päivänä.

Yritysten ja yhteisöjen lahjoitukset kattoivat muistolaatan hankintakustannukset ja seurakunta vastasi oman lahjoituksensa lisäksi laatan kiinnityksestä ja juhlakuluista. Sankarivainajien muistolaatan kohdallakin olemme iloitteet, että Nivalassa sankarivainajia kunnioitetaan ja veteraanien työtä arvostetaan.

Juhlapäivään kuului kunniakäynti sankarihaudoille. Piispa Samuel Salmi piti

140 cm korkea ja 480 cm leveä muistolaatta, jossa on 255 sankarivainajan nimi, on puhutteleva ja juhlallisen kaunis.

juhlapuheen. Hän toi puheessaan esille koskettavia kohtaloita sota-ajalta. Sankarivainajien jokaiseen nimeen liittyy niin Nivalassa kuin muuallakin oma historiansa, hän totesi. Kunniakansalaisille, sotiemme veteraaneille, piispa lausui eri-

koiskiitokset siitä, että olemme saaneet elää vapaassa maassa. Sankarivainajien muistolaatan kautta viesti vapaasta Suomesta siirtyy tulevillekin sukupolville.

Veikko Palola

Sotaveteraaniliiton syksyn neuvottelupäivät

Ensi vuoden alussa tapahtuvat kuntaliitokset, veteraanien kuntoutusasiat ja etuustavoitteet sekä liiton perinnetulevaisuus olivat keskeisiä aiheita Sotaveteraaniliiton neuvottelupäivillä Gustavelundissa Tuusulassa 16.-17.9.

Neuvottelupäiville osallistui yli 70 valtuuston ja hallituksen jäsentä, piirien puheenjohtajaa ja toiminnanjohtajaa sekä sosiaalineuvoja.

Liiton puheenjohtaja Aarno Strömmerin avauspuheen jälkeen Kouvolan kaupunginjohtaja Aimo Ahti kertoi tulevasta kuuden Kouvolan seudun kuntien yhdistymisestä ja sen vaikutuksista. Ahdin näkemyksen mukaan kolmas sektori on kansanvaltaisen kansalaisyhteiskunnan tärkein toimija. Tulvat kuntaliitokset ovat suurin muutos Suomen kuntakentässä sitten toisen maailmansodan, jonka jälkeen kuntien määrä kasvoi voimakkaasti. Kuntaliitoksen vaikutusta sotaveteraanien yhdistysten toiminnan kannalta käsitelti Kymenlaakson Sotaveteraanipiirin toiminnanjohtaja Toivo Hartikainen. Ajankohtainen aihe herätti vilkasta keskustelua.

Päivän aikana käsiteltiin lisäksi liittokokouksen päätöksiä, liiton lähiajan ja pitkän ajan

linjauksia sekä perinnetulevaisuutta. Kuntoutuspalautteet, veteraanien etuustavoitteet, seutukunnallisiksi muuttuvat kirkkopäivät ja kannattajajäsenkuntaan liittyvät asiat kuului myös päivän ohjelmaan.

Toisen neuvottelupäivän aluksi sosiaalineuvojat käsitelivät yhteisessä palaverissaan

Anni Grundströmin kanssa ajankohtaisia asioita.

Sotiemme veteraanien keräyksen kenttäpäällikkö Kari Korhonen kertoi keräykseen liittyvistä käytännön asioista ja varainhankkija Silja Lehti veteraaniheijastin-kampanjasta. Tammenlehvän Perinneliiton toiminnanjohtaja Pertti Suominen puolestaan esitteli veteraanijärjestöjen perinteiden arkistointikäytäntöjä.

Marja Riukka

Kouvolan kaupunginjohtaja Aimo Ahti puhumassa neuvottelupäivillä.

Tykistön ja Suomen historiaa 1400-luvulta tähän päivään

Suomen Tykistömuseo

Sotahistoriallinen erikoismuseo

DC-2 "Hanssin Jukka"

Aikuiset 6 €
Lapset (7-17) 3 €
Perhelippu 13 €
Ryhmät (15 h) 5 €

Sotaveteraanit ilmaiseksi

Sotilaslentäjä Eino Jaurton näyttely

Dokumenttifilmejä myydään DVD:nä ja VHS-kasetteina, 25 €/kpl

- Taistelu Laatokan Karjalassa
- Korpisodan suurvoitto
- Ihantalan ihme
- Talvisota 1939-1940 - Ensimmäinen torjuntavoitto

Linnankasarmi 13100 HÄMEENLINNA
Puh. 03-682 4600 fax 03-682 4601
www.tykistomuseo.fi email: toimisto@tykistomuseo.fi
Avoinna: 1.10.-31.3. ma-su 11-17 ja 1.4.-30.9. ma-su 10-18, muulloin sopimuksen mukaan. Café Katri 03-1814 3447

Vaasan Sotaveteraaniپیری 40 vuotta

Sateisena alkanut lauantai 20.9. muuttui säteilevän aurinkoiseksi syyspäiväksi juuri ennen Vaasan Sotaveteraaniپیریin 40-vuotisjuhlien alkua Vaasan kaupungintalossa. Juhlasali täyttyi sotaveteraaneista ja heidän onnitelijoistaan.

Piirin puheenjohtaja **Holger Strandberg** ihmetteli tervehdyspuheessaan, ettei hallituksen esittämässä valtion talousarvioehdotuksessa ollut huomioitu ollenkaan veteraanijärjestöjen valtuuskunnan ehdottamaa veteraanien olojen parantamista. Strandbergin huudahdus: ”**Ei mitään**” tuli niin sydäimestä, että jokainen paikalla ollut sen varmasti muistaa. ”Mitä iäkäämpiä veteraanit ovat, niin sitä suurempaa huolenpitoa he tarvitsevat ja suurempi huolenpito vaatii enemmän rahaa!” Strandberg epäili voiko tällainen hallitustason asenne olla loppuun ajateltu vai oliko sattunut erehdys.

Juhlapuheen piti maavoimien komentaja, kenraaliluutnantti **Ilkka Aspara**. Hän totesi, että puolustusvoimat on käynyt viime vuosina sotien jälkeisen historiansa suurimmat rakenteelliset muutokset uusimalla koko johtamis- ja hallintojärjestelmänsä. Keskeisimpinä uudistuksina ovat olleet maavoimien muodostaminen itsenäiseksi puolustushaaraksi omine esikuntineen, johtamis- ja hallintorakenteen keventäminen sekä huoltojärjestelmän uudelleen järjestäminen. Rakenteita muuttamalla on pyritty saamaan myös jatkuvasti kohoavat kustannukset hallintaan.

Puolustusvoimien tärkeimpänä tehtävänä säilyy kansallinen puolustus. Käytettävissä olevilla resursseilla kyetään huolehtimaan myös muiden viranomaisten tukemisesta sekä kansainvälisistä tehtävistä. Kenraaliluutnantti Aspara huomautti, että vaikka kansainväliset tehtävät ovat paljon esillä julkisuudessa, käytetään niihin vain runsaat 2 % puolustusbudjetista.

”Suomen puolustuskyvyn kulmakivinä ovat maanpuolustustahto, taito ja materiaali. Maanpuolustustahto on maassamme aina ollut kansainvälisesti vertaillen huippuluokkaa. Neljä viidestä suomalaisesta on sitä mieltä, että maata on puolustettava aseellisesti, jos maahan hyökätään. Tämä mielipide ei vuosien saatossa ole juurikaan muuttunut. Samanlaiset luvut puhuvat yleisen asevelvollisuuden puolesta, siitä suomalaiset eivät halua luopua. Yleisen asevelvollisuuden merkitys maanpuolustukselle onkin aivan keskeinen. Se on tasapuolinen ja yhteiskunnallisesti oikeudenmukainen järjestelmä. Sen kautta tuotetun suuren koulutetun reservin avulla kykenemme rajallisilla resursseilla ylläpitämään koko maan kattavaa alueellista puolustusta.”

Kenraaliluutnantti Aspara kertoi nykyisten varusmiesten fyysisen kunnon olevan huomppi kuin aiemmilla ikäluokilla. Hänen mielestään kyseessä on yhteiskunnallinen ongelma, johon on panostettava jo kodeissa ja kouluissa ennen asevelvollisuusikää. ”Toisaalta, sen, minkä tietokonesukupol-

ven varusmiehet kunnossa häviävät, sen he sorminäppäryydessä ja tekniikan hallinnassa voittavat ja oppivat nopeasti hallitsemaan vaativia tietoteknisiä johtamis- ja asejärjestelmiä. Nykyvarusmiesten kunnaksi on myös sanottava, että heillä on asenne kohdallaan. He ovat maanpuolustustahtoisia ja arvostavat suuresti veteraaniamme. Uskon, että tämän käsityksen voivat vahvistaa kaikki salissa olevat veteraanit, joilla on lastenlapsia. Meillä on hyvä nuorisolo!”

Kenraaliluutnantti Aspara piti puolustusvoimien kehittämisen haasteena erityisesti puolustusmateriaalin merkittävästi inflaatiota suurempaa hintojen nousua. Joukot tarvitsevat tulivoimaa, liikkuvuutta ja suojaa. Vanhempaa kalustoa modernisoimalla on kyetty ylläpitämään Euroopan oloissa merkittävää joukkomäärää.

”Veteraanien perintönä meillä on itsenäinen isänmaa. Te veteraanit pelastitte itsenäisyyden, turvasitte maamme vapauden ja jälleenrakensitte maan. Teidän ansiostanne me voimme elää vapaassa, hyvinvoivassa ja demokraattisessa isänmaassa. Veteraanien perintö on velvoittava. Meidän nuorempien tehtävänä on huolehtia siitä, että emme hukkaa saamaamme perintöä!”

Vaasan lukion oppilas **Riika Tuisku** esitti nuorison tervehdyksen suomeksi. Hän sanoi, että itsenäisyyden merkitys on nuorille suurempi, kuin aikuiset saattavat luulla. Itsenäisyyden säilyttämiseen on sisällynyt sotia, kuoleman kohtaamista, uhrautumista oman kansan ja yhteisen tulevaisuuden puolesta sekä pelkoa, joka uskallettiin kohdata vihollisen lähestyessä. Nuoret miettivät, kuinka tuo kaikki uskallettiin tehdä. Riikan mukaan sota-aikana sankaruus oli aitoa, sodassa toimineet miehet ja naiset ajattelivat muita, eivät itseään. ”Me nuoret pidämme arvossa Teitä. Aina me emme sitä sanoin osaa kertoa, emmekä ehkä teoin osoittaa. Mutta sydämistämme Te voitte sen huomata. Sydän kertoo sen, mitä ei sanoiksi osata pukea.”

Teksti ja kuvat:
Tapani Tikkala

Juhlapuheen piti maavoimien komentaja, kenraaliluutnantti Ilkka Aspara.

Vaasan Veteraaniپیریin väliaikainen johtokunta perustettiin Vaasan Nuorisotalossa 11.6.1968 pidetyssä kokouksessa. Väliaikaisen johtokunnan puheenjohtajaksi valittiin Georg Braxén, josta tuli پیریin ensimmäinen puheenjohtaja Vaasan Sotaveteraaniپیریin perustavassa kokouksessa toukokuussa 1969. پیری liittyi Sotaveteraaniپیരിin 1970.

Vasa Krigsveterandistrikt – Vaasan Sotaveteraaniپیری r.f. on kaksikielinen. Siihen kuuluu 13 sotaveteraaniyhdistystä Pohjanlahden rannikkoalueella Kokkolasta Kristiinankaupunkiin. 80 % jäsenistä on ruotsinkielisiä. Vuoden 2007 lopussa پیریssä oli 1 774 varsinaista jäsentä, 784 kannattajajäsentä ja 294 naisjaoston jäsentä. Neljässä yhdistyksessä on vielä veteraani puheenjohtajana.

YRJÖ PIRILÄ OY

Kotimainen takuutuote Toimitukset kotiin

**SOTAVETERAANIT!
KYSYKÄÄ EDULLISTA
RAHOITUSTA!**

POTKUPELI

T:mi Kari.Matti Mäkinen

Sivupellontie 14, 61600 Jalasjärvi

0500-567 104, 06-456 1256

info@potkupyora.com

www.potkupyora.com

Vaasan Sotaveteraaniپیریin puheenjohtaja Holger Strandberg, toiminnanjohtaja Tuula Harjunpää, rahastonhoitaja Lauri Luutonen ja پیریhallituksen jäsen Arne Björkskog ottivat juhlassa onnitte-luita vastaan.

Jos ei ihan pirtissä, niin melkein pihalla

Pohjois-Savon Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja Olavi Karttunen kokosi joukkonsa neuvottelupäivään syyskuun alussa. Tuusniemen sosiaalitoimen johtaja Tuomas Aikkila (toisessa rivissä vasemmalla) arvosti hanketta ja toivoi yhteistyön lisääntyvän kuntien kanssa.

Sosiaalineuvoja-hanke on laajentunut piiritasolta jo kymmeniin yhdistyksiin. Hanke perustuu kokonaisuudessaan vapaaehtoistyöhön ja se on osoittanut vuosien varrella tarpeellisuutensa. Niinpä siitä onkin tullut yksi merkittävä työmuoto liiton, piirien ja yhdistysten toiminnassa. Sosiaalineuvojat auttavat, neuvovat

ja ohjaavat veteraania, hänen puolisoaan ja leskiä

- järjestön kautta haettavissa avustuksissa
- kuntoutukseen liittyvissä kysymyksissä
- tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen piiriin ohjaamisessa
- kotiavun järjestämisessä
- apuväline- ja asunnonmuu-

tostyöasioissa ja ohjaavat yhdistysten virkistys- ja harrastustoimintaan.

Sosiaalineuvoja on nimetty 18 Sotaveteraanipiirissä. Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Suomessa ja Pohjois-Savossa on kaikissa yhdistyksissä nimetty henkilö, joka vastaa alueellisesti tiedottamisesta ja neuvonnasta, joten hankkeessa on mukana lähes 100 vapaaehtoistyöntekijää. Ainoastaan Pirkanmaalla ja Södrassa (Södra Finland Krigsveterandistrikt) ja Ruotsissa ei ole sosiaalineuvojaa. Siellä neuvonnasta vastaavat toiminnanjohtajat muun työnsä ohella. Ruotsissa neuvotellaan mahdollisen henkilön löytymisestä tähän tärkeään työsarkaan.

Yhdistysten henkilöille on järjestetty piiritasolla yhteisiä koulutus- ja tiedotuspäiviä Seinäjoella, Kuopiossa, Jyväskylässä ja Mikkelissä. Työssä on mukana nuorempia kannattajajäseniä ja he tarvitsevat tietoa veteraanien lakisäateististä etuuksista kuin myös muista

työtämme koskevista asioista. Samalla he saavat mahdollisuuden tutustua toisiinsa, koska yhteistyötä tarvitaan monissa asioissa yli yhdistysrajojen. Koulutuspäivien vuosittaisuus sitouttaa heitä työhön ja lisää yhteenkuuluvaisuutta. Piiritasolla työskentelevät neuvojat ovat käytettävissä edelleen ja he ovat myös tukena yhdistyksissä toimiville.

Liitto on korvannut piirien sosiaalineuvojille aiheutuvia matka- ja puhelinkuluja. Hanke ei ole saanut taloudellista tukea muualta. Vaikka hankkeessa pyritäänkin palvelemaan kaikkia sotiemme veteraaneja, tarjoamme tukeamme ensisijaisesti jäsenyhdistyksiemme jäsenille. Tämä ainoastaan siitä syystä, että vapaaehtoisten aika- ja voimavarat ovat rajalliset. Sotainvalidien neuvontapalvelut toimivat veljes- ja sairaskotien yhteydessä Valtiokonttorin kustantamina.

Olemme todenneet, että myös kuntien puolesta käänny-

tään yhä useammin neuvojiemme puoleen ja omaisten kysymykset etuusasioissa ovat huomattavasti lisääntyneet vuosien varrella.

Veteraanit, heidän puolisonsa ja leskensä voivat hakea apua neuvojiltamme luottamuksellisesti. Jos kotona selviytymisessä on senkaltaisia ongelmia, että siellä tarvitaan kunnallista tai muuta apua, neuvojamme ovat yhteydessä ulkopuolisiin vain asiakkaan luvalla. Salasapitovelvollisuus on edellytys työssämme, ja se sitoo meitä kaikkia. Me tarvitsemme yhä enemmän veteraania lähellä olevia palveluja. Sosiaalineuvoja-hanke on yksi järjestöme yhteinen ponnistus olla tukena siellä, missä apua tarvitaan. Joskus auttaa ja rauhoittaa vain kuulluksi tuleminen ja tieto siitä, että on olemassa henkilö, kenen puoleen kääntyä silloin, kun apua tarvitaan.

Kuva: Ukko Kiiskinen
Teksti: Anni Grundström

Kymenlaakson sairaanhoitopiiri vapautti veteraanit poliklinikkamaksuista

Kymenlaakson sairaanhoitopiiri on Suomen veteraaniliiton valtuuskunnan VEVA:n esityksestä vapauttanut sotiemme veteraanit poliklinikkamaksujen suorittamisesta 1.9.2008 alkaen.

Vapautukseen maksamasta poliklinikkamaksua sotaveteraanin on esitettävä Kela-kortti, johon on merkitty R-tunnus tai muu asiapaperi, josta tunnuksen olemassaolo voidaan todentaa. Pyydetessä tulee potilaalle kirjoittaa todistus poliklinikkakäynnistä matkakorvausten hakemista varten.

Neljä sairaanhoitopiiriä on tehnyt vastaavaan esitykseen kielteisen päätöksen.

Anni Grundström

Avustajatoimintaprojekti 10 vuoden ikään

Projektijohtaja Soila Nordström kertoi vieraille avustajien arkisesta työstä ja tapahtuneista asioista.

Sotainvalidien Veljesliiton ja työ- ja elinkeinoministeriön valtakunnallinen yhteishanke tuli 10 vuoden ikään. Tapahtumaa juhlistettiin Riihimäellä, jonne oli kutsuttu Veljesliiton piirien ja liiton toimihenkilöitä, hankkeen projektipäälliköt ja muuta projektihenkilökuntaa sekä muiden veteraanijärjestöjen edustajia.

Hankkeella edistetään sotiemme veteraanien sekä heidän puolisoitensa ja leskiensä kotona selviytymistä tarjoamalla apua kotiin. Avustajatoiminta täydentää kunnallisia palve-

luita. Vuonna 2007 hankkeella oli 11 000 asiakastaloutta, joista sotainvalideja tai heidän leskiään 38 % ja muita sotiemme veteraaneja ja heidän leskiään 62 %.

Avustajan työ muodostuu ruoanlaitosta, leipomisesta, pyykinhuollosta, asioimisesta, lehdenluvusta, ulkoilusta jne. Työ pyritään mahdollisuuksien mukaan tekemään asiakkaan toimintakykyä ylläpitävällä työotteella, yhdessä. Työnantajina toimivat Veljesliiton piirit, osastot, sairaskodit ja muiden veteraanijärjestöjen yhdistykset.

Kerrallaan avustajia on noin 400. Palkkatuetun työsuhteen aikana avustajilla on mahdollisuus suorittaa kotityöpalvelun ammattitutkinto tai osio lähihoitajan tutkinnosta.

Sotainvalidien Veljesliitto ja Sotainvalidien tuki- ja perinesätiö tukevat hanketta vuositasona noin 700 000 eurolla. Lisäksi piiri- ja yhdistystasolla käytetään hankkeeseen merkittävästi varoja. Sotiemme Veteraanit keräyksen keskuspaikan tuotosta käytetään tänä vuonna osuus avustajahankkeen kuluihin.

Kaikki proteesityöt
nopeasti ja kivuttomasti - myös kukkarollesi!

Olemme neuvotteleet puolestasi osamaksusopimuksen joten voit halutessasi maksaa laskumme myös itsellesi sopivissa kuukausierissä. Tervetuloa maksuttomaan tarkastukseen.

Tarkastus ja suunnittelu

Keskustan Erikoishammasteknikot

Hämeentie 10 A 1, Helsinki, Puh. (09) 56 58 560
Keskuskatu 9, Riihimäki, Vaahteratie 13, Oitti
Puhelinvarauksella (019) 76 55 66

Sotaveteraanipiirien sosiaalineuvojat

Etelä-Karjalan Sotaveteraanipiiri

Leena Pesonen
Mäkitervakontie 11 A 5
53920 Lappeenranta
GSM 050 360 0801
tai (05) 416 5656
l.k.pesonen@elisanet.fi

Toimialue:

Imatra, Joutseno, Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Nuijamaa, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitai-pale, Taipalsaari, Ylämaa.

Etelä-Pohjanmaan Sotaveteraanipiiri

Jarmo Lusa
Törnäväntie 27
60200 Seinäjoki
GSM 044 272 1103
jarmo.lusa@seinajoki.fi

Toimialue:

Alahärmä, Alajärvi, Alavus, Evijärvi, Ilmajoki, Isojoki, Iso-kyrö, Jalasjärvi, Jurva, Karijoki, Kauhajoki, Kauhava, Korttesjärvi, Kuortane, Kurikka, Laihia, Lappajärvi, Lapua, Lehtimäki, Nurmo, Peräseinäjoki, Seinäjoki, Soini, Teuva, Töysä, Vimpeli, Vähäkyrö, Ylihärmä, Ylistaro, Ähtäri.

Helsingin seudun Sotaveteraanipiiri

Anita Koskinen
Kappalaisenkuja 3 B 37
02940 Espoo
GSM 0400 410 659
anita.koskinen@luukku.com

Toimialue:

Espoo, Helsinki, Vantaa

Kanta-Hämeen Sotaveteraanipiiri

Anneli Mäkelä
Kolkanmäentie 12
13500 Hämeenlinna
Puh. (03) 638 1924
GSM 050 582 0373

Toimialue:

Forssa, Hattula-Tyrväntö, Hauho, Humppila, Hämeenlinna-Vanaja, Janakkala, Jokioinen, Kalvola, Kojjärvi, Lammi, Renko, Somero, Tammela, Toijala ja ympäristö, Ypäjä.

Keski-Pohjanmaan Sotaveteraanipiiri

Liisa Yli-Norppa
Museotie 3
69100 Kannus
GSM 050 522 0064
liisa.yli-norppa@kotinet.com

Toimialue:

Alavieska, Haapajärvi, Halsua, Himanka, Kalajoki, Kannus, Kaustinen, Kokkola, Lestijärvi, Lohtaja, Nivala, Perho, Pyhäjärvi, Rautio, Reisjärvi, Sievi, Toholampi, Veteli, Ylivieska

Keski-Suomen Sotaveteraanipiiri

Maria Kiviaho
GSM 040 775 7344
maria.kiviaho@sotaveteraaniliitto.fi

Toimialue:

Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Jämsänkoski, Jämsä, Kannonkoski, Karstula, Keuruu, Kin-nula, Kivijärvi, Konginkangas, Konnevesi, Korpilahti, Koskenpää, Kyyjärvi, Laukaa, Leivonmäki, Lievestuore, Luhan-ka, Multia, Muurame, Petäjävesi, Pihlajavesi, Pihtipudas, Saarijärvi, Sumiainen, Suolah-ti, Toivakka, Vaajakoski, Viita-saari, Äänekoski.

Kymenlaakson Sotaveteraanipiiri

Matti Helin
Savilahdenkatu 4
49400 Hamina
GSM 0400 804 610
matti.helin@fimnet.fi

Toimialue:

Anjalankoski, Elimäki, Hamina-Vehkalahti, Iitti, Inkeroinen ja Anjala, Jaala, Karhula-Kymi, Kotka, Kouvola, Kuusankoski, Miehikkälä, Pyhtää-Ruotsin-pyhtää, Valkeala, Virolahti.

Lahden Sotaveteraanipiiri

Erkki Hokkanen
Rauhankatu 11 B 24
15110 Lahti
GSM 050 552 1271
erkki.hokkanen@kolumbus.fi

Toimialue:

Artjärvi, Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Hämeenkoski, Kuhmoinen, Kärkölä, Lahti, Nastola, Orimattila, Padasjo-ki, Sysmä

Lapin Sotaveteraanipiiri

Mirja Kukka
Koivuharjunkatu 9-11 C
94100 Kemi
GSM 0400 175 349
mirja.kukka@elisanet.fi

Toimialue:

Inari-Ivalo, Kemijärvi, Keminmaa, Kemi, Muonio, Pelkosenniemi, Pello, Posio, Ranua, Rovaniemi, Savukoski, Simo, Sodankylä, Tervola, Utsjoki, Ylitornio

Pohjois-Karjalan Sotaveteraanipiiri

Irja Rätty
Niskakatu 19 A 1
80100 Joensuu
GSM 040 556 9851
irjaraty@hotmail.com

Toimialue:

Eno, Ilomantsi, Joensuu, Juu-

ka, Kiihtelysvaara, Kitee, Kontiolahti, Lieksa, Liperi, Nurmes, Outokumpu, Polvijärvi, Pyhäselkä, Rääkkylä, Tohmajärvi-Värtsilä, Tuupovaara.

Pohjois-Pohjanmaan Sotaveteraanipiiri

Seppo Matilainen
Honkitie 3
90900 Kiiminki
GSM 040 777 5107
seppo.matilainen@suomi24.fi

Toimialue:

Haapavesi, Ii, Kestilä, Kiimin-ki, Kuivaniemi, Kuusamo, Käsämäki, Liminka-Lumijoki, Merijärvi, Muhos, Oulainen, Oulu, Paavola, Piippola, Pudasjärvi, Pyhäjoki, Raahe, Rantsila, Taivalkoski, Utajärvi, Vihanti.

Pohjois-Savon Sotaveteraanipiiri

Riitta Huittinen
Linnanpellonkatu 20 A 4
70500 Kuopio
GSM 040 537 0031
riitta.huittinen@pp.inet.fi

Toimialue:

Heinävesi, Iisalmi, Juankoski, Kaavi, Karttula, Keitele, Kuopio, Lapinlahti, Leppävir-ta, Maaninka, Muuruvesi, Pie-lavesi, Rautalampi, Riistavesi, Siilinjärvi, Sukeva, Suonenjo-ki, Tervo, Tuusniemi, Vesanto, Vieremä.

Satakunnan Sotaveteraanipiiri

Raija Hatanpää
Yrjönkatu 15
28100 Pori
GSM 044-283 7581
satakunnan.svp@sotaveteraaniliitto.inet.fi

Toimialue:

Satakunta, Eura, Harjavalta, Huittinen, Jämijärvi, Kan-kaanpää, Keikyä, Kiikoinen, Kiukainen, Kokemäki, Köyliö, Lavia, Merikarvia, Nakkila, Noormarkku, Pomarkku, Pori, Punkalaidun, Rauman seutu, Siikainen, Säkylä, Ulvila

Suur-Savon Sotaveteraanipiiri

Marjukka Hakala
Pohjolankatu 40
50120 Mikkeli
Puh. (015) 365 244
GSM 050 665 36
haka.suvi@surffi.fi

Toimialue:

Hirvensalmi, Joroinen, Juva, Jäppilä, Mikkelin Seutu, Pertunmaa, Pieksämäki, Puuma-la, Savonlinnan Seutu, Sulka-va, Varkaus.

Uudenmaan Sotaveteraanipiiri

Raili Mankki
Riihitie 4 as. 12
04300 Tuusula
Puh. (09) 273 2336
GSM 040 718 9659
raili.mankki@kolumbus.fi

Toimialue:

Askola, Hanko, Hausjärvi, Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Lohjan Seutu, Loppi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Porvoon Seutu, Pukkila, Riihimä-ki, Tuusula.

Vaasan Sotaveteraanipiiri

Oili-Elisabet Frans
Pitkätie 61 B 16
65100 Vaasa
GSM 040 507 8424
oili-elisabet.frans@raffinato.fi

Toimialue:

Jakobstadsnejden-Pietarsaa-reuseutu, Kamraterna, Karleby, Kaskö-Kaskinen, Korsholm, Kristinestadsnejden, Maxmo-Oravais, Norra Svenska Österbotten, Nykarlebynejden, Närpes, Skärgården, Vaasan Rintama- ja Sotaveteraanit, Vasa Front- och Krigsvetera-ner, Vörå

Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiiri

Ritva Tammi
Maskuntie 162
21270 Nousiainen
GSM 0400 811 051
tai (02) 431 5407
ritvatammi@dnainternet.net

Toimialue:

Alastaro, Aura, Kaarina-Piik-kiö, Kalanti, Kyrön Seutu, Laitila, Lieto, Loimaan Seutu, Marttila, Mietoinen, Mynämä-ki, Naantalin Seutu, Nousiai-nen, Oripää, Paattinen-Vahto, Paimio, Perniö-Särkisalo, Pöy-tyä, Raisio, Salon Seutu, Sauvo-Karuna, Taivassalo-Kustavi, Tarvasjoki, Turku, Vakka-Suo-mi, Vehmaa

Kanadan piiri

Lea Lehto
Suomi-Koti
795 Eglinton Avenue East
Toronto, ON M4G 4E4
Kanada
Puh. +416 425 4134
Fax +416 425 6319
lehto@suomikoti.ca

Kainuun maakunnallinen veteraaniasiamies

Reijo Inget
Kirkkotie 16-20
88900 Kuhmo
Puh. (08) 6156 5794
tai 044 797 0310
reijo.inget@kainuu.fi

APUA – VIRTSANKARKAILUA!

Värit: valkoinen
tai musta
koot 34-56

Värit: valkoinen
tai musta
koot 46-62

Myös lasten kokoja ja
aikuisille talvimallisto.

Tilaa ilmainen
esite Divisalta!

IncoSan -varmuusalusasut

- miellyttävää hiostamatonta puuvillaa
- imukyky jopa 2,5 dl
- erillisiä vaippoja ei tarvita
- pesukertoja yli 200

Pestävät MediSet vuodesuojat ym.

Divisa
Maahantuonti ja postimyynti:
Divisa Oy · Kukkumäenkuja 11 · 02280 Espoo
Puh. (09) 8037 003 · Fax (09) 4559 1021
Kotisivu www.divisa.fi

Jälleenmyynti:
Espoo · Matinkylän Apteekki
Kauppakeskus Iso Omena · Piispansilta 11
Puh. (09) 8676 6450

Heinola · Tmi Arjen Apuvälineet
Kauppakatu 5 · Puh. 044 3305 510
Helsinki · Terveystuotteiden
palvelukeskus Terttu Lilja Oy
Mannerheimintie 69 · Puh. (09) 2410 435

Imatra · AlexSandra
Jukankatu 3 · Puh. (05) 4363 228
Jyväskylä · Jyväskylän Fysioterapian Oy
Väinönkatu 30 · Puh. (014) 215 125

Kankaanpää · Kuntoutuskeskus
Kelankaari 4 · Puh. (02) 57 333
Kouvola · Hansa-Apteekki
Keskikatu 4 · Puh. (05) 3414 300

Kuopio · Iitu · Haapaniemenkatu 12
Puh. 0500 619 772
Lahti · Lahden Fyteam Oy
Vapaudenkatu 23 B · Puh. (03) 8858 600

Lappeenranta · Fysio-Eskola Ky
Valtakatu 38 B · Puh. 02074 37290
Lieksa · Lieksan Pielis-Apteekki
Pielisentie 29 · Puh. (013) 229 927

Oulu · Medituki · Valtatie 57 · Puh. 02074 24400
Pori · Satakunnan Apuväline Ky
Eteläpuisto 13 · Puh. (02) 6414 729

Rovaniemi · WELLTEEKKI, Hyvä Olo & Terveys
Rovakatu 25 · Puh. (016) 344 099
Seinäjoki · Mediteam Finland Oy
Keskuskatu 4-6 · Puh. 040 5207 206

Tampere · Piateekki Oy · Näsilinnankatu 27
Puh. (03) 2121 711
Turku · Tmi Marja Juntunen
Aninkaistenkatu 12 E · Puh. (050) 5741 395

Vammala · Tohtorimäen Kuntoutus
Valkamakatu 2 · Puh. (03) 5113 500
Växjö · Putiikki Helena
Rusthollintie 1 · Puh. 0400 717 983

Kunta/Kuntayhtymä	Rintama- veteraanin laitos- kuntoutus jaksot	Puolison laitos- kuntoutus- jaksot	Avo- ja päivä- kuntoutus- jaksot	Kunta/Kuntayhtymä	Rintama- veteraanin laitos- kuntoutus jaksot	Puolison laitos- kuntoutus- jaksot	Avo- ja päivä- kuntoutus- jaksot	Kunta/Kuntayhtymä	Rintama- veteraanin laitos- kuntoutus jaksot	Puolison laitos- kuntoutus- jaksot	Avo- ja päivä- kuntoutus- jaksot
Mänttä				Valkeakoski	74	22	31	Hailuoto	**	**	**
Vilppula				Vehmassalon	28	**	**	Haukipudas	30	**	34
Naantalin	48	24	66	kuntayhtymä				Ii	38	**	46
kansanterveys...				Kustavi				Kainuun	440	48	513
Merimasku				Taivassalo				maakunta-kuntay...			
Naantali				Vehmaa				Kajaani			
Rymättylä				Velkua	**	**	**	Kuhmo			
Nagu	**	**	**	Vesilahti	**	**	**	Hyrynsalmi			
Nokia	54	**	52	Viitasaari	28	**	21	Paltamo			
Nykarleby	29	**	**	Virrat	24	**	28	Puolanka			
Närpes	42	**	56	Ylihärmä	**	**	**	Ristijärvi			
hälsovårdscentra...				Ylöjärvi	38	**	21	Sotkamo			
Kaskö				Äänesseudun	45	**	48	Suomussalmi			
Närpes				terveydenhuo...				Vuolijoki			
Orivesi	32	**	30	Sumiainen				Kalajoki	23	**	24
Paimion-Sauvon	38	**	27	Suolahti				Kempele	**	**	24
kansante...				Äänekoski				Kestilä	**	**	**
Paimio				Yhteensä	4 932	1 396	5 360	Kiiminki	**	**	29
Sauvo				Länsi-Suomi				Kuusamo	124	**	163
Palokan	78	22	57	Itä-Suomi				Kärsämäki	**	**	**
terveydenhuollo...				Eno	36	**	**	Liminka	**	**	**
Jyväskylä Mlk				Heinävesi	**	**	**	Lumijoki	**	**	**
Petäjävesi				Iisalmen seudun	82	**	48	Muhos	35	**	21
Toivakka				kansant...				Nivala	39	**	24
Uurainen				Iisalmi				Oulaisten	53	**	**
Pargas	26	**	35	Vieremä				seudun kansan...			
Parkano	**	**	54	Ilomantsi	68	**	76	Merijärvi			
Perho	**	**	**	Itä-Savon	199	50	97	Oulainen			
Pihtipudas	**	**	**	sairaanhoitop...				Vihanti			
Pirkkala	**	**	35	Enonkoski				Oulu	646	96	1424
Pori	141	46	277	Kerimäki				Oulunsalo	**	**	**
Pöytyän	27	**	46	Punkaharju				Piippola	**	**	**
kansanterveysty...				Rantasalmi				Pudasjärvi	41	**	113
Karinainen				Savonlinna				Pulkkila	**	**	**
Aura				Savonranta				Pyhäjärvi	32	**	**
Pöytyä				Sulkava				Pyhäntä	**	**	**
Yläne				Joensuu	242	33	188	Raahen	95	18	65
Raisio	56	31	65	Joroinen	**	**	**	seudun terveyden...			
Rauman	103	24	243	Juuka	24	**	**	Pattijoki			
kansanterveystyö...				Juva	26	**	**	Pyhäjoki			
Eurajoki				Kangasniemi	25	**	**	Raahe			
Kodisjoki				Keski-Karjalan	55	**	71	Ruukki			
Lappi				kansante...				Siikajoki			
Rauma				Kesälahti				Rantsila	**	**	**
Ruovesi	**	**	50	Kitee				Reisjärvi	**	**	**
Rusko	**	**	**	Rääkkylä				Taivalkoski	64	**	25
Saarijärven-	77	**	58	Kiuruvesi	48	**	**	Tyrnävä	**	**	30
Karstulan s...				Koillis-Savon	43	**	31	Utajärvi	**	**	**
Kannonkoski				kansanter...				Vaala	**	**	24
Karstula				Kaavi				Vieskan terveyden-	65	**	**
Kivijärvi				Juankoski				huolto...			
Kyyjärvi				Tuusniemi				Alavieska			
Pylkönmäki				Kontiolahti	32	**	**	Sievi			
Saarijärvi				Kuopio	215	50	301	Ylivieska			
Salon seudun	170	35	75	Lapinlahti	22	**	**	Yli-Ii	**	**	**
kansanterv...				Leppävirta	32	**	21	Ylikiiminki	**	**	**
Halikko				Lieksa	80	**	79	Yhteensä	1 952	301	2 735
Kiikala				Liperi	47	**	38	Oulun lääni			
Kisko				Mikkelin	132	**	305	Lapin Lääni			
Kuusjoki				seudun terveyd...				Inari	26	**	23
Muurla				Hirvensalmi				Kemi	91	**	126
Perniö				Anttola				Kemijärvi	101	**	83
Pertteli				Mikkeli				Keminmaa	43	**	**
Salo				Mikkeli Mlk				Kittilä	35	**	**
Suomusjärvi				Puumala				Kolari	**	**	**
Särkisalo				Ristiina				Muonion-	**	**	**
Samkommun	95	34	128	Mäntyharju	28	**	**	Enontekiön kans...			
för folkhälso...				Nilsia	**	**	**	Enontekiö			
Larsmo				Nurmeksen	55	**	76	Muonio			
Jakobstad				ja Valtimon t...				Pelkosenniemen-	25	**	**
Pedersöre				Nurmes				Savukosk...			
Sastamalan	101	26	115	Valtimo				Pelkosenniemi			
perusturvaku...				Outokumpu	33	25	**	Savukoski			
Kiikoinen				Pertunmaa	**	**	**	Pello	**	**	28
Lavia				Pieksämäen	59	20	103	Posio	27	**	40
Mouhijärvi				seudun terve...				Ranua	**	**	23
Suodenniemi				Jäppilä				Rovaniemi	337	44	162
Vammala				Pieksämäki				Salla	56	**	33
Äetsä				Pieksämäki Mlk				Simo	**	**	21
Seinäjoen	105	41	104	Virtasalmi				Sodankylä	40	**	112
seudun tervey...				Pielaveden	34	**	30	Tervola	28	**	40
Nurmo				ja Keiteleen...				Tornio	99	**	44
Peräseinäjoki				Keitele				Utsjoki	**	**	**
Seinäjoki				Pielavesi	**	**	32	Ylitornio	36	**	26
Ylistaro				Polvijärvi	23	**	**	Yhteensä	1 024	134	827
Skn för	27	**	**	Pyhäselkä	**	**	**	Lapin lääni			
folkhälsoarbete...				Rautavaara	**	**	**	Ahvenanmaan Lääni			
Maxmo				Siilinjärven	40	**	52	Ålands hälso-	41	**	53
Oravais				ja Maaning...				och sjukv...			
Vörå				Maaninka				Finström			
Somero	28	**	35	Siilinjärvi				Föglö			
Säkylän ja	25	**	32	Sisä-Savon	91	**	58	Geta			
Köyliön kans...				kansantervey...				Hammarland			
Köyliö				Karttula				Kumlinge			
Säkylä				Rautalampi				Kökar			
Tampere	647	152	114	Suonenjoki				Lemland			
Teuva	24	**	**	Tervo				Lumparland			
Toholampi	**	**	**	Vesanto				Brändö			
Toijala	39	**	40	Sonkajärvi	**	**	**	Eckerö			
Tunkkarin	34	**	**	Tohmajärvi	32	**	**	Jomala			
terveydenhuol...				Varkaus	72	24	**	Maarianhamina			
Halsua				Varpaisjärvi	**	**	**	Saltvik			
Kaustinen				Yhteensä Itä-Suomi	1 989	406	1 804	Sottunga			
Veteli				Oulun Lääni				Sund			
Turku	400	139	596	Haapajärvi	27	**	**	Vårdö			
Ulvila	31	**	53	Haapavesi	21	**	**	Koko maa	15 267	3 579	17 192
Urkala	**	**	25								
Uusikaupunki	37	**	65								
Vaasa	120	23	97								

Kuntoutushakemukseni hylättiin, miksi?

Tähän kysymykseen on saanut vastata moni kuntien kuntoutukselta vastaava henkilö, kuin myös järjestömme työntekijät.

Siitä huolimatta, että kunnilla oli mahdollisuus hakea lisää määrärahaa elokuun loppuun mennessä Valtiokonttorilta, ne joutuvat tekemään kielteisen päätöksen veteraanien kuntoutushakemuksiin määrärahojen loputtua. Vuosittainen kuntoutus ei siis ole kaikille mahdollista, vaikka se onkin monelta taholta veteraaneille luvattu.

Valtiokonttorin ohjekirjessä Rintamaveteraanien kuntoutuksen järjestämisestä 29.1.2008 sanotaan ”Kuntoutusjakson välin ei ilman erityistä perustetta tulisi olla vuotta pitempi”. Määrärahojen loppuminen näyttää nyt olevan yksi peruste.

Kunnat ovat noudattaneet vuosittaisen kuntoutuksen toteutukseksi annettua tavoitetta, että puolet kuntoutusjaksoista toteutetaan avo- tai päivä kuntoutuksena. Valtiokonttori ottaa kuitenkin huomioon kuntien maantieteelliset

ja muut erityisolosuhteet, kuten pitkät etäisyydet harvaan asutulla seudulla ja avopalveluiden vähäisen tarjonnan kunnan alueelle.

Mutta miten kielteinen kuntoutuspäätös vaikuttaa ikääntyneeseen veteraaniin? Pettymys on tietysti suuri ja päätös jopa loukkaava. Voi vain toivoa, että hakemusten määrä ei pienene tulevina vuosina tästä syystä. ”Minä en enää hae, kun sinne ei kuitenkaan pääse, olkoon” -asenteella.

Joensuussa kuntoutusmääräraha ei riitä

Joensuussa oli syyskuun alkuun mennessä tehty päätös 290 laituskuntoutuksesta, 7 päivä kuntoutuksesta ja 137 avokuntoutuksesta. Jos kaikki päätöksen saaneet veteraanit menisivät kuntoutukseen, ylittyisivät kuntoutusmäärärahat 12 668 €:lla. Joensuun kaupunki tukee veteraanikuntoutusta, joten kaupunki tulee osittain vastaan tässä tilanteessa. ”Vuodesta on vielä neljännes jäljellä ja Valtiokonttorin määrärahat

on jo ylitetty, vaikka saimmekin lisää rahaa 12 285 euroa” toteaa ylläkäri **Leena Timonen**. Hänen mukaansa toimintakykyluokkiin I ja II kuuluvat veteraanit saavat yleensä sen kuntoutuksen johon anovat. Luokan III veteraanit, jotka ovat omatoimisia, pääsevät yleensä joka toinen vuosi laituskuntoutukseen ja joka toinen vuosi avokuntoutukseen. Vuosittain luokkien I ja II veteraanien määrät lisääntyvät, kun veteraanit vanhenevat ja toimintakyvyn vajausta tulee lisää. Nämä huonokuntoisemat veteraanit ovat etusijalla kuntoutusta myönnettäessä ja heille on Joensuussa myönnetty laituskuntoutusta, jos he ovat sitä itse toivoneet. Tämän takia Joensuussa on tehty laituskuntoutuspäätöksiä enemmän kuin Valtiokonttori suositaa. Leena Timosen mukaan avokuntoutuksen tulokset ovat usein parempia kuin laituskuntoutuksen, koska avokuntoutus voidaan jakaa pidemmälle aikavälille ja siihen voi sisältyä myös kotikäynti.

Jyväskylä toivoisi toimintakykyä ylläpitävää kuntoutusta

Jyväskylässä kuntoutukseen oikeutettuja veteraaneja oli vuoden 2007 lopussa 789. Vuosittain kuntoutukseen hakee siellä noin 330 veteraania. Viimeisen neljän vuoden aikana ei kuntoutusta hakevien määrissä ole tapahtunut muutosta. Kuntoutuksesta vastaava liikuntasuunnittelija **Sirkka Kannas** arvelee, että Jyväskylässä noin 80 veteraania jää vaille halua maansa kuntoutusta. Hänen mukaansa veteraanien kuntoutuksessa on menossa itsenäisen selviytymisen ja toimintakyvyn ylläpitämisessä vaativin vaihe. Toimintakyvyn ylläpitämisen näkökulmasta avo- ja laituskuntoutusjaksojen sijoittuminen jopa samalle vuodelle lomittain olisi ollut toivottavaa. Kuntoutusmääräraha ei valitettavasti suo mahdollisuutta tuon toiveen toteuttamiseen ja vaarana on vuoden 2009 kuntoutusmäärärahojen riittämättömyys.

Kannuksessa huoli tulevasta

Kannuksessa kuntoutukseen haki 38 veteraania, heistä laituskuntoutukseen haki 27 ja avokuntoutukseen 11 ja päivä kuntoutukseen oli vain yksi hakija. Kannuksessa jokaiselle hakijalle voidaan tarjota kuntoutusta, mutta osa laituskuntoutusta hakevista veteraaneista ohjataan avo- tai kotikuntoutukseen. Sairaanhoidaja **Maria Viitasalo** on huolissaan määrärahojen riittävyydestä ensi vuonna, koska vuosittaiset kustannukset hoitolaitoksissa nousevat huomioiden mm. toimintakykyluokan määrittämät vuorokausihinnat. Aviopuolisoiden mahdollisuutta osallistua veteraanin kanssa päivä kuntoutukseen toivotaan myös Kannuksessa. Avokuntoutus toteutuu haja-asutusalueella fysioterapeutin aikataulun mukaisesti. Välimatkat ovat aina haaste, niin kustannusten osalta kuin aikataulujenkin puitteissa. Monelle ikääntyneelle veteraanille kotikuntoutus on mielekäs vaihtoehto,

Georgian sodan opetuksia

Neuvostoliiton hajotessa Georgian johtoon nousi Zviad Gamsahurdia, jonka johdolla Georgia julistautui itsenäiseksi kansanäänestyksen jälkeen 1991. Maa ajautui nopeasti sisällissotaan, jota pahensivat etniset konfliktit Abhasiassa ja Etelä-Ossetiassa. Vuonna 1995 Georgia hyväksyi uuden perustuslain ja Ševardnadze valittiin presidentiksi. Vuoden 2003 parlamenttivaaleja arvosteltiin vaalivilpistä. Kymmenet tuhannet opposition kannattajat Mihail Saakašvilin johdolla pakottivat Ševardnadzen eroamaan niin kutsutussa ruusujen vallankumouksessa. Saakašvili valittiin presidentiksi suurella äänenemmistöllä vuonna 2004. Saakašvilin hallinto aloitti laajamittaiset talousuudistukset, korruption vastaisen taistelun ja prosessin Georgian integroimiseksi Euroopan unioniin ja Natoon. Saakašvili vannoi myös tuovansa Etelä-Ossetian ja Abhasian alueet takaisin Tbilisin hallintaan. Tästä ei Venäjällä pidetty ja suhteet Georgian ja Venäjän välillä huononivat jatkuvasti 2000-luvulla.

Presidentti Putinin valtakaudella Venäjän demokratia- ja oi-

keusvaltiokehitys eivät edenneet toivotunlaisesti. Kuten turvallisuuspoliittisen seurantaryhmän raportissa (VNK 8/2008) todetaan, voivat yllättävät jännitteet, jotka liittyvät esimerkiksi venäläisvähemmistöjen tilanteeseen esimerkiksi Baltiassa tai niin sanottuihin jäätyneisiin konflikteihin Venäjän naapurimaissa, kiristää kansainvälistä tilannetta. Venäjän tavoite on monikeskinen maailma, jossa se itse on voimakas ja varteenotettava toimija. Venäjä nojaa vahvaan geopolitiittiseen traditioon ja se näkee omaavansa erityisoikeuksia intressiensä varjelemiseen omilla lähialueillaan. Se haluaa kontrolloida energiavientiään ja energian siirtoteitä. Se pitää Natoa uhkana. Tästä syystä Venäjä vastustaa Georgian ja muiden entiseen Neuvostoliittoon kuuluneiden maiden pyrkimisiä Naton jäseniksi. Georgia on vuorostaan syyttänyt Venäjää Abhasian ja Etelä-Ossetian separatistien tukemisesta.

Sota alkoi pienestä konfliktista

Venäjän ja Georgian välinen sota alkoi pienimuotoisena konfliktina Georgian ja Venäjän fe-

deraatien ns. rauhanturvaajien ja Etelä-Ossetian ”armeijan” välillä vuoden 2008 elokuussa. Useiden provokaatioiden jälkeen poliittinen vastakkainasettelu ja lukuisten provokaatioiden ryydittämä konflikti laajeni sodaksi 7. elokuuta, jolloin Venäjän 58. Armeijan joukot iskivät yhteen georgialaisjoukkojen kanssa Tshinvalin kaupungissa. Georgialaisia sotilaita alueella oli noin 3500, venäläisiä noin 25 000. Georgialaisten saartorengas Tshinvalin kaupungin ympärillä murtui venäläisten joukkojen voimakkaassa tykistötulella. Tykistön ja rynnäkkökoneiden tuki eteneville venäläisille panssarikolonnille pakotti georgialaiset vetäytymään. Samanaikaisesti Venäjän ilmavoimat iskivät sotilas- ja siviilikohteisiin koko Georgian alueella ja toinen hyökkäyskiila suunnattiin Abhasian kautta kohti Potin satamaa. Mustanmeren laivaston yksiköt saartivat Georgian mereltä ja merijalkaväki osallistui Potin valtaukseseen. Venäläisten hyökkäyksen rajuus hämmästytti maailmaa ja myös Georgiaa, joka aloitti täysimittaisen liikekannallepallon vasta 8. elokuuta. Tulitau-

on astuessa voimaan 12. elokuuta venäläisten etujoukot olivat vain n. 50 kilometrin päässä Georgian pääkaupungista Tbilisistä. Sodassa kaatui noin 700 ja haavoittui noin 3000 sotilasta. Georgian puolustusvoimille tuotettiin tuntevia kalustotappioita. Maan infrastruktuurille aiheutettiin vakavia vaurioita. Sisäisten pakolaisten määrä nousi useisiin kymmeniin tuhansiin henkilöihin. Sodan seurauksen Venäjä tunnusti Abhasian ja Etelä-Ossetian itsenäisyyden. Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvostossa on ainakin seitsemän kertaa yritetty päästä päätöslauselmaan Georgian tilanteen johdosta.

Opetuksia Suomelle

Georgian ja Venäjän välinen sota sisältää muutaman tärkeän opetuksen. Sodan seurauksena kansainväliset suhteet ovat viilentyneet tuntuvasti, Euroopan unionin yhtenäisyyttä on koeteltu ja monen tarkkailijan mieleen on noussut kysymys, missä Venäjä seuraavan kerran käyttää voimaansa. Päällimmäinen oppi on, että sotilaallisen voiman käyttö kuuluu edel-

leenkin suurvaltojen keinovalikoimaan. Pienten valtioiden on edelleen syytä huolehtia omasta puolustuksestaan.

Suomen puolustusvoimien tehtävät tärkeysjärjestyksessä ovat Suomen alueen puolustaminen, muiden viranomaisten tukeminen sekä kansainvälinen kriisinhallinta. Georgian sota osoittaa, että puolustusvoimien tehtävien määrittely on kestävällä pohjalla. Yleinen asevelvollisuus, laaja reservi, koko maan kattava puolustus suunnittelu sekä materiaalisen valmiuden johdonmukainen kehittäminen toimivat Suomeen mahdollisesti kohdistuvia kriisejä ennaltaehkäisevästi. Pitkäjänteinen ja tinkimätön työ puolustuskäytön kehittämiseen luo uskottavuutta.

Maailma on kutistunut. Kaukaiset, rajoitetutkin kriisit saavat maailmanlaajuisia seurauksia. Kriisien seurantaan, ennaltaehkäisyyn, niiden hallintaan ja jälkihoitoon kannattaa panostaa. Suomella on tämänkin suhteen paljon osaamista ja annettavaa. Olkoon esimerkkinä presidentti Martti Ahtisaarelle myönnetty Nobelin rauhanpalkinto, siviilikriisinhallintateh-

vaikka Kannuksessa Kitinkan-gas tarjoaakin monipuolista kuntoutusta myös heille.

Kannuksessa jokainen veteraani, puoliso ja leski on oikeutettu saamaan ilmaisen aterian arkipäivinä. Kotiin kuljetetusta aterista saaja maksaa vain kuljetuksen ja toimipisteessä ateria on ilmainen. Esim. terveyskeskuksessa käyvät veteraanit ovat ystävystyneet omaksi ”terapia-porukaksi”, kertoo Maria Viitasalo. Hänen mielestään usein jo pienellä tuella lisätään ja ylläpidetään veteraanien toimintakykyä ja turvataan kotona selviytymistä.

Monipuolisen kuntoutuksen tarve kasvaa ja kaikkia kuntoutusmuotoja tarvitaan. Veteraanin ääntä ja toiveita kuunnellen, sillä olisi mahdollista auttaa kotona selviytymisessä. Mutta määrärahojen rajallisuus ja riittämättömyys eivät suo tätä mahdollisuutta, vaikka kuntien työntekijät paneutuvatkin veteraanikuntoutukseen.

Anni Grundström

täviä tukeva taitomme viranomaissyhteistoimintaan ja pitkä sotilaallisen kriisinhallinnan perinteemme. Sopivassa mittasuhteessa toteutettuna kansainvälinen toiminta tuo merkittävän lisän myös meidän omaan turvallisuuteemme.

Georgian asevoimat olivat modernit, hyvin koulutetut ja niiden varustelutaso oli joiltakin osin hyökkääjää modernimpi. Massiivista tuli-iskua vastaan tarvitaan kuitenkin myös määrällistä vastinetta. Tuhti sodanajan joukkojen määrä ja joustava valmiuden säätely on hyvä keino nostaa sotaan joutumisen kynnystä. Meidän tulee tarkoin pohtia, mikä on se joukkomäärä, jonka pystymme asianmukaisesti ylläpitämään. Kysymys on meidän omissa käsissämme, mutta voimme kehittää siihen liittyviä yhteistyöjärjestelyjä muiden samanmielisten valtioiden ja valtioliittymien kanssa.

Erik Erroll

Kirjoittaja on eversti ja toimii johtajana Maanpuolustuskorkeakoulun Strategian laitoksella

**Pirkanmaan
Avo-Asunnot Oy
Tampere**

Gun voi jälleen kävellä pitkiä matkoja – hyljeöljyn ansiosta!

Gun ja Tord Nordin ovat aina kunnon ylläpitämiseksi tehneet pitkiä kävelyretkiä. Vuosien kuluessa Gunin nivelet ovat kuitenkin yhä jäykistyneet ja lopuksi liikkuminen yleensä oli kovin hankalaa. Vuosi sitten hän alkoi syödä säännöllisesti omega-3-rikasta hyljeöljyä. – Jo parin viikon kuluttua tunsin oloni paremmaksi. Hyljeöljyllä on ollut suuri merkitys, sillä voimme yhä tehdä päivittäiset kierroksemme, hän toteaa iloisesti.

Gun Nordin on 75-vuotias ja asuu Vagnhäradissa. Vuosien mittaan Gun on saanut yhä jäykempiä niveliä ja lopuksi päivittäiset kävelyt tuntuivat hankalilta.

Jälleen notkea ja ketterä

Kun Gun muutama vuosi sitten sai tyypin 2 diabeteksen, liikunnasta muodostui vielä tärkeämpi osa arkea.

– Tarkasti tasapainotettu ruokavalio ja säännöllinen liikunta ovat hyvin tärkeitä jotta vältettäisiin diabeteksen huomattavat haitat. Liikunnan harrastaminen ei ollut kovin helppoa minunlaisilla nivelilläni. Kun noin vuosi sitten luin ilmoituksen hyljeöljystä, ja sen hyvistä vaikutuksista niveliin, uteliaisuuteni heräsi. Paikallinen luontaistuotekauppa otti tuotteen valikoimaansa ja sain suosituksen aloittaa kolmella kapselilla aamuin ja illoin. Jo kymmenen päivän kuluttua huomasi valtavan eron. Tulin nopeasti paljon notkeammaksi ja minun oli helpompaa liikkua. Oli aivan kuin elimistöni olisi todellakin tarvinnut öljyä, hän lisää.

Gun kertoo että hyljeöljy on myös saanut aikaan sen että hänen silmänsä eivät ole yhtä kuivia ja hän on lopettanut napostelemisen. Elämä tuntuu helpommalta ja olen myös hieman laihtunut, hän naurahtaa.

Aviomies epäili

Tord Nordin on vilkuillut vaimon rasvahappokapseleita ja epäillyt, että muutamalla tipalla ”öljyä” päivässä olisi mitään merkitystä hyvinvoinnille.

– Kun näin miten Gunin oli yhä helpompaa liikkua, ajattelin että voinhan minäkin myös kokeilla. Polvethan ovat jäykistyneet vuosien mittaan. Hartia-vaivani pakotti minua lopulta hyllyttämään boule-kuulan. Aloitin kahdella kapselilla aamuin ja illoin. Vain muutaman hyljeöljyviikon kuluttua tunsin suuren eron. On helpompaa kävellä ja kohta alan taas boule-peluun. Lisäksi nukun öisin paljon paremmin. Hyvän ja mukavan makuuasennon löytäminen on nyt helpompaa. Hyljeöljy on ehdottomasti hyödyttänyt.

Mitä hyljeöljy on?

Nykyään on tunnettu tosiasia että omega-3-rasvahapot merellisistä lähteistä ovat hyödyllisiä nivelillemme sekä sydämellemme ja verisuonillemme. Hyljeöljy sisältää luonnollisesti ja runsaasti tunnetut EPA- ja DHA-omega-3-

rasvahapot, joita on myös kaloissa. Lisäksi on DPA:ta, joka on kahden edellä mainitun rasvahapon muuntumisen väliporras.

Hyvä rasva

Tänään on yleisesti tunnettua että monitydyttämättömät rasvahapot auttavat kehoa pysymään joustavana ja ketteränä. Tutkijat ovat todenneet että merellisistä nisäkkäistä peräisin oleva hyödyllinen rasva imeytyy hyvin helposti ihmisen elimistöön. Tämä johtuu luultavasti siitä että hylkeen rasvamolekyylit muistuttavat omiamme – olemmehan mekin nisäkkäitä.

Tietoa Hyljeöljystä:

Elixirin hyljeöljy on **Ruotsin vahvin hyljeöljy**, jonka norjalainen lääkäri Geir Lund on kehittänyt.

Elixirin hyljeöljy tulee Kanadasta ja se valmistetaan lääkkeiden valmistustapoja (GMP:tä) noudattaen.

Hyljeöljy on saatavana kapseleina tai nestemäinen hunajan ja sitruunan makuksena.

Sisältää EPA-, DHA- ja DPA-Omega-3-rasvahappoja. Omega-3-rasvahapot kuuluvat niihin elintärkeisiin rasvahappoihin, joita tarvitaan kaikkien elimistön solukalvojen rakentamiseen ja vereen.

Hyljeöljy on kalaöljyn tavoin täynnä omega-3-rasvahappoja, mutta se sisältää myös yhden ylimääräisen rasvahapon nimeltään DPA. On osoitettu että DPA:ssa on ihmisille ja ihmisten nivelille ainutlaatuisia ominaisuuksia. Tutkijat uskovat, että hyljeöljyn rasvahapot imeytyvät ihmisen elimistöön nopeammin, koska hyljekin on nisäkä, ja sen rasvamolekyylit siksi muistuttavat enemmän omia rasvamolekyylejämme kuin kalojen.

Omega-3 Hyljeöljyä on saatavana hyvin varustetuista luontaistuotekaupoista ja apteekeista.

Niitä voi myös tilata suoraan Elixir Nordiska AB:ltä, hintaan lisätään silloin 4 euron kuljetuskustannukset.

Jos sinulla on kysymyksiä koskien Hyljeöljyä ota yhteyttä: Elixir Nordiska Suomessa: puh. 06-343 65 06 • faksi 06-343 65 02 • s-posti ann-caroline@elixir.se • www.elixir.se

“VENTTIPRIKAATI VETÄYTYI VIIVYTTÄEN VIENASTA”

Maaselkä kesällä 1944

Kesällä 1944 Maaselän kannaksen puolustuksesta vastasi kenraaliluutnantti Paavo Talvelan II Armeijakunta. Sen joukoista oli Sungussa Äänisniemellä everstiluutnantti Jarl Wickströmin Erillinen Pataljoona 1, Poentsan-Hiisjärven välillä kenraalimajuri Einar Vihman 6. Divisioona, Hiisjärven-Vansjärven välillä eversti Torvald Ekmanin 21. Prikaati ja Vansjärven-Krivin-Seesjärven-Jouhivaaran välillä kenraalimajuri Uno Fagnäsän 1. Divisioona. Talvelan reservinä, mutta ylipäällikön käskyvallassa oli kenraalimajuri Pietari Autin 4. Divisioona Kämpäselän-Karhumäen-Karjalan Maaselän alueella. Seesjärven länsipuolella oli sivustan suojana everstiluutnantti Viljo Kivikon Rajajääkäripataljoona 5.

Talvelan joukkojen taistelukyky oli verrattain hyvä, ehkä lukuun ottamatta eri rikoksista tuomituista sotilaista koottua III/JR 56:a ja IV/21.Pr:a. Ak:n johto korosti Vansjärven-Seesjärven välisen lohkon puolustuksen lujuutta ja tärkeyttä, koska siellä oli suhteellisen tiheä tieverkosto sekä Muurmanin rata. Puolustuksen murtuminen alueella olisi pahimmasa tapauksessa saattanut johtaa Karhumäen itäpuolella taisteleiden suomalaisten joukkojen jäämisen mottiin.

Ak:n puolustus oli varsin

luja, ehkä lujin puolustusasemamme tuohon aikaan. Poentsan länsipuolella oli pääaseman taakse linnoitettu sulkuasema murtojen varalta ja taempi asema oli valmisteltu tasalle Seesjärven Liistepohja-Osterjärvi-Kalliojärvi-Karhumäki. Linjalle oli rakennettu teräsbetonikorsuja, majoituskorsuja, avoasemia, teräskupuja konekivääreitä varten, pansarinesteitä, piikkilankaesteitä sekä taistelu- ja yhteyshautoja. Kaikkia oli runsaasti.

Ennen puna-armeijan hyökkäystä Karjalan kannaksella Autin 4.D oli määrätty etulinjaan Syvärille vapauttamaan 7.D ja eversti Armas Kampin 20.Pr Maaselkään armeijakunnan reserviksi. Puna-armeijan hyökkäyksen takia Kannaksella siirrettiin 4.D ja 20.Pr jo 10.6., ja 16.6. Vihman 6.D. Talvela määrettiin Aunuksen Ryhmän komentajaksi ja kenraalimajuri Einar Mäkinen II AK:aan komentajaksi. Siirtojen jälkeen eversti Arvi Kurenmaan JR 33 oli Poentsan-Hiisjärven tasalla, eversti Ekmanin 21.Pr Vansjärvellä ja eversti Matti Aarnion JR 56 Liistepohjan alueella, kaikki varsin harvassa ryhmytyksissä.

Viivytyssuunnitelmat

Suunnitelman mukaan Fagnäsän 1.D viivyttää suunnassa Karhumäki-Juustjärvi-Porajärvi, everstiluutnantti Torsten

Glantzin Osasto Glantz - kaksi pataljoonaa - suunnassa Maaselkä-Paatene-Soutjärvi ja RajaJP 5 suunnassa Paatene-Soutjärvi. Suunnitelman mukaan armeijakunta aloitti irtautumisen etulinjasta taempaan asemaan illalla 20.6. ja aamuun mennessä asemat oli miehitetty neuvostojoukkojen seuratesa lähituntumassa ja häiriten partiot toiminnalla vetäytymistä.

Puna-armeijan hyökkäyssuunnitelma

Neuvostolähteiden mukaan 32. Armeijan tuli aloittaa hyökkäys Maaselässä kolmella divisioonalla – 176.D, 289.D ja 313.D – kohti Karhumäkeä ja sieltä Porajärvelle ja Kuolismaahan sekä osilla voimista Petroskoihin tarkoituksella tuhota Mäkisen II AK ja vallata yhdessä Aunuksessa hyökkäävien voimien kanssa Petroskoi sekä edetä valtakunnan rajalle. Tätä käskyä täydennettiin myöhemmin tilanteen kehittymisen myötä.

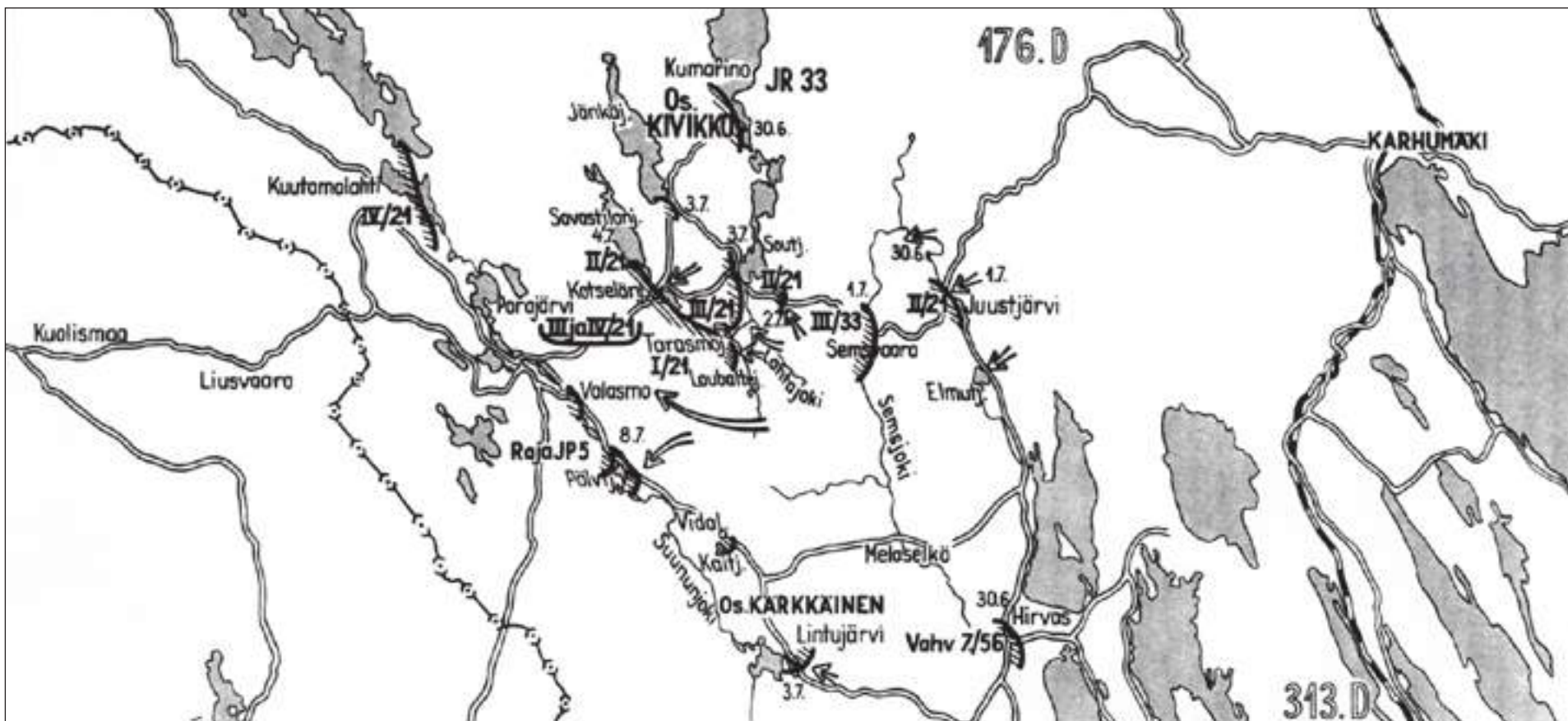
Taistelut alkavat

Puna-armeija aloitti heti tiedusteluonteiset hyökkäykset Karhumäen Vesitorninmäellä, Parantolankukkulalla sekä kasarmialueella. Kohtalaisen vahva suomalaistykistö - noin 26 patteria - sekä jalkaväen vastaiskut työnsivät nämä kokeilut takaisin. Myös

pohjoisessa Malussa ja Vuosmajärvellä puolustus piti. Kesäkuun 23. päivänä puna-armeija mursi väkisin JR 33:n puolustuksen Karhumäessä, kun taas 21.Pr piti Kalliojärven asemat. Mäkisen oli annettava käsky irtautua asemista seuraavana aamuna. Mutta myös puna-armeijalaiset olivat alkutaistelujen uuvuttamia, joten kosketus katkesi. Se saatiin vasta aamulla 24.6 Tsopinas, jota puolusti JR 33:n I P. Ekmanin 21.Pr siirtyi Kontiovaaraan viivytyssasemiin siten, että edessä olivat IV ja I P ja reservinä Kumsassa II ja III P. Pataljoonia tukivat Rask.Pstot 4, 15 ja 41, Kev.Psto 21 ja II/KTR 5. JR 33:n I P vetäytyi neuvostojoukkojen kanssa kahakoiden Kontiovaaran kautta Semsjärven-Karsikkojärven kannakselle. JR 56 irtautui Liistepohjan suunnalta Kumsjärvelle neuvostojoukkojen seuraamina I P Mäntyselkään ja II P Juustjärvelle. Rykmentin III P oli Osasto Glantzin mukana Seesjärven eteläpuolella. Aamulla 26.6. alkanut puna-armeijan hyökkäys työnsi I/21.Pr:n Kumsjärven kylästä Kumsaan. Samaan aikaan tien suunnassa Kontiovaarassa IV/21.Pr vetäytyi 26.6. illalla Kumsan kylään I P:n asemien taakse. IV P marssi Savastilaan linnoitustoihin. Seuraavana aamuna neuvostojoukot hyökkäsivät I P:aa vastaan tykistön sekä rynnäkkökoneiden tukemina, mutta tykistö ampui tehokkaita sulkuja hyökkääjän päälle. Iltapäivällä noin pataljoona kiersi Ylä-Kumsajärven ympäri osuen tykistön tuliasemiin, mutta tyk-

kiemien ja jalkaväen yhteisin ponnistuksin uhka torjuttiin. Yöllä 28.6. pataljoona irtautui Kumsasta ja marssi Savastilaan. Rintamavastuu jäi nyt JR 33:lle. Rykmentin puolustus murtui neuvostopataljoonan hyökätessä tulivalmistelun ja lentorynnäköinnin tukemina päivällä 29.6. Mäkinen kielsi turhat vastaiskut ja oikeutti JR 33:n vetäytymään tukilinjalle Orejärven-Semsjärven kannakselle. Rykmentti irtautui kannakselta ja marssi JR 56:n Juustjärven asemien läpi Semsvaaraan. Niinpä puna-armeijan valtaisa tulivalmistelu seuraavana aamuna osui tyhjiin asemiin. Juustjärvelläkin ak:n tykistö ampui niin taitavasti, että neuvostojoukot olivat kykenemättömiä jatkamaan hyökkäystä ennen 1.7. Näihin aikoihin Aarnion JR 56 siirrettiin Fagnäsiltä pois Tsalkiin. Osasto Glantz ja RajaJP 5 marssivat Selkiin, josta edelleen Porajärven eteläpuolelle Kostamukseen.

Ekmanin prikaatin viivytys näytti menestyvän hyvin. Juustjärvellä II P torjui 1.7. iltapäivällä pataljoonan ja kuuden neuvostopanssarin hyökkäyksen vetäytyen sen jälkeen järjestyksessä Semsvaaraan jättäen rintamavastuun III/JR 33:lle. Kun neuvostojoukot alkoivat noudattaa suomalaismallista koukkaustaktiikkaa, Ekmanin oli siirrettävä III P Soutjärven tasalle selustaan. Heikkoja sivustoja varmistettiin pienemmin osastoin. Aamulla 2.7. irtautui III/JR 33 Semsvaaran itäpuolelta ja vetäytyi Semsjoen länsipuolel-

21. Prikaatin taistelut Juustjärven-Savastilan alueella 1.–8.7.1944.

le puolustukseen yhden kompanian jäädessä mottiin, josta se kuitenkin pääsi murtautumaan pois. Pataljoona irrotettiin taistelusta ja siirrettiin autoilla Hyrsylään. Vastuu jäi II/21.Pr:lle, joka torjui muuttaman panssarinläpimurtoyrityksen. Motitusvaaran takia Ekman käski pataljoonan irti ja se vetäytyi Lahtajoella III P:n viivytysaseman läpi länteen.

Aamulla 3.7. neuvostotykit, raketinheittimet ja panssarit tulittivat kiivaasti suomalaisten asemia. Tulitus jatkui koko päivän, mutta sitä seurannut hyökkäys torjuttiin. Saarroitusvaaran takia pataljoona vetäytyi neuvostopartioiden kanssa kahakoiden Savastilan linjan länsipuolella. Linjassa olivat oikealla I P ja vasemmalla; II P, reserveinä tampana III ja IV P. Kumarinon suuntaa varmisti RajaJP 5, josta III/JR 56 ja Osasto Glantz oli irrotettu. Ekman siirsi rajajäkärin ensin Jänkjärvelle ja 4.7. kuluessa Savastilan linjan läpi, jolloin vastuu jäi III/21.Pr:lle. Oikealla sivustalle Lintujärvellä varmisti Osasto Kärkkäinen, joka vetäytyi 4.7. Vidaljärvelle.

Taisteluja Savastilan linjalla

21.Prikaati oli miehittänyt vahvasti Savastilan vesistölinjan, ja oikea sivusta oli varmistettu Lintujärvellä. Painopistesuunnassa Porajärven-Juustjärven tiellä neuvostojoukot yrittivät 5.7. pariin kertaan murtaa prikaatin puolustuksen. Kun jalkaväki ja panssarit eivät onnistuneet, tykistö aloitti rumputulen, jota kesti koko seuraavan yön milloin heiketen, milloin voimistuen. Se kävi puolustajille rasittavaksi. Niinpä menetettiin eräs Kotselänjärven saari, mutta päätien suunnassa puolustus piti. Myös neuvostojoukkojen 7.7. suorittama hyökkäys ja tykistö- sekä rynnäkkökoneisku torjuttiin. Vain yhdessä kohtaa neuvostojoukot pääsivät prikaatin puolustusasemaan Torasmojärven-Laubeljärven lohkolle, kunnes I P:n vastaisku heitti neuvostokompanian pois asemista.

Huolestumista alkoivat herättää neuvostojoukkojen vahvat jotokset selustassa. Vahva osasto havaittiin lähellä Lintujärven-Porajärven tietä liki Valasmoa. Se saarrettiin pienelle kukkulalle, josta se kuitenkin murtautui pois tappioita kärsien. Toinen suurehko partio havaittiin Pälvi-järvellä, mutta sekin torjuttiin. Illalla 8.7. neuvosto-osasto hyökkäsi uu-

delleen pakottaen heikohkon suomalaisjoukkueen vetäytymään Pälvi-järven kylään. Toistuvat neuvostopartioiden esiintymiset prikaatin selustassa pakottivat kieltämään liikenteen kokonaan Porajärven-Suojärven tiellä ja keskittämään huoltokuljetukset Porajärven-Kuolismaan-Ilomantsin tielle. Partioita todettiin myös Kuutamalahdella, ja tämäkin suunta oli varmistettava. Illalla 9.7. Ekman veti koko puolustuksensa Porajärven linjalle neuvostojoukkojen siirtymistä pahemmin häiritsemättä tehokkaan viivytystaistelun ansiosta. Vastuu rintamasta oli illasta 9.7. alkaen prikaatin III P:lla. Seuraavana aamuna koko etumaasto oli tyhjä omista joukoista, ja pioneerit räjäyttivät Porajärven sillan.

Sotaa Porajärvellä

Taistelu Porajärvestä leimautti 10.7. kuluessa Pälvi-järvellä, missä neuvostoliittolaiset ylittivät järven lautoilla ja polkusilta pitkin. Seuraavana päivänä oteltiin Kostamuksen tien suunnassa ja uudelleen Pälvi-järvellä. Selvisi, että puna-armeijan 289.D oli liikkeellä prikaatin selustaan. Sen aktiivisuus kasvoi myös Valasmon suunnalla, missä RajaJP 5 ja I/21.Pr. torjuivat kaikki läpimurtoyritykset 12.7. kuluessa. Tilanteen takia Mäkinen oikeutti Ekmanin vetämään prikaatinsa oikean siiven Nurmasjärven-Kinasjärven-Suununjoen tasalle, jonka johdosta Porajärvi oli jätettävä 13.7. Se nähtävästi yllätti neuvostojohdon, ja pakotti tehostamaan aikaa vieneeseen tiedusteluun. Vasta 14.7. neuvostojoukot olivat valmiit jatkamaan Hingervaaran suuntaan murtaen Kuutamalahdessa II P:n puolustuksen, mutta apuvoimien avulla asemat palautettiin. Seuraavana päivänä prikaatin tykistö ja heittimistö hajoittivat hyökkäykseen ryhmittyneen neuvostopataljoonan. Kuutamalahden suunnalla pienehkö neuvosto-osasto ylitti illalla 11.7. Suununjoen. Sillanpäätä yritettiin tuhota, mutta yritykset eivät onnistuneet kiivaan tulituksen takia.

Kun Porajärvi oli jätetty, prikaatin pataljoonien vastuualueet levenivät, sillä myös RajaJP 5 piti luovuttaa pois. Samoihin aikoihin myös puna-armeija oli saanut valmistelunsa loppuun hyökkäyksensä jatkamiseksi. Porajärvellä Hingervaa- ran sekä Kuutamalahden suuntiin eteni noin rykmentti, ja

vahva osasto lähenei Hingervaa- ran-Nurmajärven tietä. Toinen osasto katkaisi tien Megrijärvellä ja kolmas osasto pääsi tielle Korkeavaarassa. Rintamassa neuvostohyökkäykset lyötiin takaisin paitsi Kuutamalahden suunnalla, missä puna-armeija sai aikaan pahan murron IV P:n puolustukseen 17.7. aamuyöllä. Sitä ei saatu lyödyksi takaisin, joten Ekman käski II ja IV P:n irtautua Megrijärvelle. Hingervaa- rassa tielle pääsyt neuvostopataljoona karkotettiin erämaahan ja tärkeä tie saatiin avatuksi. Samoin I P löi tieltä Korkeavaaraan pesittyneen neuvostopataljoonan. Menestyksistä huolimatta Ekmanin prikaati alkoi olla motissa. Koko päivän 17.7. prikaati yritti tuhota selustaansa päässeeseen neuvostorykmentin Korkeavaaran maastossa rykmentin puolestaan pyrkiessä pitämään tien katkaistuna tulellaan. Taistelu lainehti tien tuntumassa kummankaan osapuolen saavuttamatta ratkaisevaa yliotetta.

Prikaatin II ja IV P vetäytyivät Megrijärvelle vesistölinjan taa puolustukseen. Kun tilanne näytti siltä, ettei 21.Pr kykene lyömään Korkeavaaraan hyökännyttä neuvostorykmenttiä, Mäkinen oikeutti Ekmanin illalla 17.7. vetäytymään Liusvaaran länsipuolelle. Ekman käski II ja III P:n heti siirtymään sinne, I P Ontrovaaraan ja IV P Saarijärvelle. Korkeavaara ohitettiin taistellen neuvostoliittolaisten yrittäessä estää vetäytymistä. Prikaati ryhmittyi puolustukseen Liusvaaran vesistölinjalle, etulinjassa oikealla II P ja vasemmalla III P. Puolustusta tuki kolme patteristoa, Rask.Psto 41, Kev.Psto 21 ja III/KTR 5. Porajärven suunnan taistelut olivat näiden päivien aikana siirtyneet Tarton rauhajan rajan länsipuolelle, Suomen entiselle alueelle. Taistelut jatkuivat tässä suunnassa aina välirauhan tuloon asti, mutta ne ovat jo eri juttu.

Anssi Vuorenmaa

Kirjallisuutta: Suomen sota 1941-1945, osa 8. Kustannusosakeyhtiö Kivi 1958, Eero Kuussaari-Vilho Niitemaa, Suomen sota 1941-1945. Kustannus Oy Mantere 1948, Matti Koskimaa, Karhumäestä Ilomantsiin. II Armeijakunnan vetäytymisen Maaselän kannakselta Tolvajärvelle ja Ilomantsiin kesällä 1944. WSOY 2000. Kaino Tuokko, 1.Divisioona 1941-1944, Oma kustanne 1995, Wolf H. Halsti, Ratkaisu 1944. Suomen sota 1939-1945, osa 3. Otava 1957 ja Helge Seppälä toim, Suomi taisteli, osa 5. WSOY 1979.

VIRTSANKARKAILUUN

pestävät ja uudelleenkäytettävät alushousut ja sängynsuojat

SLIP SICLA

lievään virtsankarkailuun

- 100% puuvillaa
- haaraosa hengittävää erikoiskangasta, jonka pesunkesto yli 100 kertaa
- muita suojia ei tarvita

STRONG

runsaaseen virtsankarkailuun

- 100% puuvillaa
- haaraosassa tasku erilliselle suojalle
- huomaamaton ja helppokäyttöinen

TIEDUSTELUT JA TILAUKSET: Linctus Oy, p. 03-6125 355

Turuntie 4-6, 13130 Hämeenlinna
p. 03-6125 355, fax 03-6125 353
www.linctus.fi

Turun Kirjekuoritehdas

Karjalan Rakennus ja Maalaus Oy

Puumala

Näppärä menopeli!

ESLA

Citypotkuri

Tutun ja turvallisen ESLA-potkupyörän rinnalla on kevyt ja ketterä ESLA-citypotkuri, jolla on kätevä liikkua myös kaupunkiolosuhteissa.

- malli 3600
- pituus vain 107 cm
- paino 13,9 kg
- testattu kantavuus 140 kg

Kysy lähintä ESLA-liikuntavälineiden jälleenmyyjää sekä katso lisää tietoa: www.esla.fi

E.S. Lahtinen Oy
Puh. (06) 4299 400
Email: esla@esla.fi

Kouranasematie 46, 61160 Koura

”Konstit ja korvikkeet” helpottivat, mutta eivät riittäneet NÄLKÄTALVI 1942 YLLÄTTI

Vuosikymmenen alun lamavuosien jälkeen 1930-luvun toisella puoliskolla Suomen talous oli merkittävästi kohentunut ja kansalaisten elintaso nousut. Teollisuuden merkityksen jatkuvasta kasvusta huolimatta pääosa – runsas puolet väestöstä – sai edelleen elantonsa maataloudesta. Maa oli elintarvikkeiden tuotannon puolesta lähes omavarainen. Tuossa omavaraisuudessa oli kuitenkin oma osuutensa ulkomailta tuoduilla keinolannoitteilla ja väkirehuilla. Ilman niitä omavaraisuusasteen arvioitiin olevan runsaan kymmenyksen pienempi. Lisäksi oma vaikutuksensa erinomaisiin satoihin oli ollut vuosikymmenen loppuvuosien poikkeuksellisen edullisilla sääoloilla.

Syyskuussa 1939 perustettu kansanhuoltoministeriö pyrki säännöstelyllä ja korttiansäntillä takaamaan elintarvikkeiden tasa-arvoisen jakelun. Seuraavien pitkien sotavuosien kuluessa se tulisi eräänlaisena sijaiskärsijänä olemaan jatkuvan arvostelun kohteena. Yli vuosikymmenen kestävä toiminnan jälkeen sitä tulisivat kaipaamaan lähinnä vain mustan pörssin kauppiaat. Kuitenkin toisaalta ilman hintojen ja palkkojen säännöstelyä sekä elintarvikkeiden tasapuolis-

ta jakelua toteuttavaa kansanhuoltoa – ja sen takaamia kottuuhintaisia korttiansäntiä ei olisi voitu selvitä.

Korttipelin hidas käynnistyminen

Suomi oli – puolustusneuvoston puheenjohtajan marsalkka Mannerheimin jatkuvista varoituksista huolimatta – ollut turhan hyväuskoinen. Selvitä merkeistä huolimatta sodan mahdollisuuteen ei tahdottu uskoa. Niinpä muun muassa kansallisen huollon kannalta tärkeä laki viljan ja viljatuotteiden varastoimisvelvollisuudesta saatiin vahvistetuksi vasta talvisodan aikana joulukuussa 1939. Sen merkitys tuossa vaiheessa jäi vähäiseksi, sillä vuoden vaihteessa viljaa oli varastoissa vain viiden kuukauden tarve. Kolmekymmentäluvun viimeisten vuosien erinomaisista sadoista huolimatta pitkät sotavuodet jouduttiin aloittamaan toki normaalein laarein, mutta ilman varmuusvarastoja.

Elintarvikkeiden säännöstely alkoi varsin hitaasti. Ensimmäisinä säännöstelyn kohteeksi joutuivat lokakuussa 1939 ”hamstraajien” suosimat soke-ri ja kahvi Seuraavana keväänä vuorossa oli leipävilja. Loppukesän ja syksyn 1940 kuluessa kortille joutuivat voi, tee, maito, maitotaloustuotteet ja liha.

Perunan osittaiseen säännöstelyyn päädyttiin 1942; säännöstelyn koskiessa kuitenkin vain pariakymmentä asutuskeskusta. Niissä turvattaisiin runsailla korttiansäntillä aikuisille kuukausittain 15 ja lapsille 10 kiloa perunaa ja juurikkaita.

Kalorivajaus ja sen kattaminen

Korttiansäntien pohjana oli saajien ryhmittäminen työn raskauden perusteella. Niinpä esimerkiksi lokakuussa 1941 oli käytössä viisi ryhmää: A lapset, B henkisen tai kevyen ruumiillisen työn tekijät sekä kortit C, D ja E raskaanpuoleisen, raskaan ja erittäin raskaan työn tekijöille. Eri tutkimuksissa on esitetty hieman toisistaan poikkeavia lukuja päivittäisten korttiansäntien kaloreista. Joka tapauksessa on selvää etteivät korttiansäntiset pääsääntöisesti riittäisi. Esimerkiksi B-kortin osalta on todettu kaloreiden määrän olleen välillä 1000-1500. E-kortin osalta vastaava arvio on 2000-2800 Korttiansäntien kalorimäärät joissakin tapauksissa kattoivat vain puolet tarpeesta.

Elintarvikkeiden saatavuus pyrittiin turvaamaan tuottajien luovutusvelvollisuudella. Viljelijäväestön omaan käyttöön varatut määrät ylittivät kuluttajaväestölle korttiansäntillä jaettavat annokset. Kaiken

kaikkiaan maataloustuotantoa ja sen luovutuksia oli erittäin vaikea valvoa, ja niinpä osa siitä ohjautui harmaille markkinoille – mustaan pörssiin.

Jatkossa peruna tulisi olemaan aterioiden perustana. Niinpä sen kokonaiskulutus nousi kolmenkertaiseksi vuoteen 1938 verrattuna. Myös lantun, porkkanan ja erilaisten juuresten sekä muiden vihannesten kulutus nousi merkittävästi. Sama koski myös säännöstelyn ulkopuolelle jätettyä makean veden kalaa. Omatoimisella palstaviljelyllä, talkoil- la sekä marjojen ja sienien keruulla koettiin saada lisäravintoa niukkaan ruokapöytään. Erilaisilla kampanjoilla ihmisiä innostettiin omatoimisuuden tyylillä ”pois pula ja puute, keinot ja korvikkeet käyttöön”. Oma lukunsa oli sitten jatkosodan aikana kukoistanut salakauppa, jonka suosituimmiksi myyntiartikkeliksi kohosivat sianliha ja kotivoi. Mustan pörssin kautta on arvioitu hankitun noin kolmasosa peruselintarvikkeista.

Menetetety vainiot ja niukat sadot

Moskovan rauhassa 13.3.1940 menetettiin viljelypintalasta 290 000 hehtaaria eli runsas kymmenesosa. Karjalan hyvien peltojen luovutus merkitsi

lähes 15 prosentin vähennystä viljasadosta. 1940-luvun alun huonojen kesien lisäksi tuonin varassa olleiden lannoitteiden puute osaltaan heikensi peltojen tuottoa. Oma ongelmansa oli lyhyeksi oletetun sodan pitkittyminen ja sen myötä pula maatalouden työvoimasta. Osa vuoden 1941 heikosta vilja- ja heinäsadosta jäi korjaamatta sekä syyskynnöistä tekemättä. Rehupula pakotti karjan teurastuksiin. Hetkellisesti lihatilanne parani, mutta jatkossa maidon tuotanto laski. Vuonna 1942 se oli vain runsaat puolet sotaa edeltäneestä tasosta. Sama koski meijereiden tuottamaa voita ja juustoa.

Syksyllä 1941 voitiin todeta perunasadon olevan vain vähän yli puolet ja viljasadon noin kaksi kolmasosaa 1930-luvun lopun sadoista. Jatkossa perunan tuotantoa pystyttiin kotimaisin voimin lisäämään, joskin seuraavana keväänä siemenperunan ohella jouduttaisiin kylvämään perunan lohkoja. Viljan osalta sen sijaan vuotuinen tuontitarve olisi jatkuvasti noin kolmasosa kulutuksesta eli 200 000 – 250 000 tonnin luokkaa. Vain Saksasta ja sen vaikutuspiiriin kuuluvista maista voitaisiin ostaa viljaa ja peltojen tarvitsemia väkilannoitteita.

Seuraavat vuodet olisimme paitsi sotatarvikkeiden myös elintarvikkeiden osalta täysin riippuvaisia kanssasotijastamme, joka osaisi kyllä tehokkaasti käyttää riippuvuutta kiristysruuvina tarvittaessa. Niinpä jatkossa saksalaiset pyrkivät joka vaiheessa pitämään huolen siitä, ettei myöskään liikoja varastoja pääse syntymään. Elintarviketoimitukset Saksasta alkoivat vasta myöhemmin syksyllä 1941. Silloin ei vielä tiedetty, että edessä olisi erittäin vaikea jätälvi, jolloin Itämeri jäätyisi aina Tanskan salmia myöten.

Lähes tyhjät varastot

Talvi 1941-1942 jouduttiin elämään kirjaimellisesti kädestä suuhun. Pahimmillaan varastossa oli viljaa vain viikon tarve. Yhdessä vaiheessa jopa perunakin pääsi Helsingistä loppumaan – tuolloin kuulemma koko kaupunki haisi lantulta. Kansanhuoltoministeriö, joka vielä alkusyksyllä oli arvioinut elintarvikkeiden riittävän, sai

Nälkätalven 1941-1942 kynnyksellä jonotettiin lokakuun 1941 lopulla silakkatynnyreitä Helsingin kauppatorin tuntumassa poliisin valvoessa järjestyksen säilymistä. Jatkosodan aikana merikala joutui kortille, sen sijaan makean veden kala oli korttivapaata. SA-kuva.

Leipäviljan säännöstely astui voimaan toukokuussa 1940. Karjalan menetyksen myötä peltopinta-ala oli merkittävästi pienentynyt ja ulkomaisten keinolannoitteiden puuttuminen tulisi omalta osaltaan verottamaan satoa. SA-kuva.

Maatalous kärsi ankarasta työvoimapulasta miesten ollessa sodassa. Kaikkialla missä vain oli mahdollista, armeija pyrki antamaan oman panoksensa elintarvikkeiden tuotantoon. Kuvassamme sotilaita istuttamassa perunaa Aunuksen kannaksella Latvassa kesäkuussa 1942. SA-kuva.

marraskuussa puolessa välissä havaita syksyn huonon sadon johtavan yhdessä Itämeren nopean jäätyksen kanssa kestävämmään tilanteeseen. Vähintään jo ennestään niukko- ja korttiannoksia jouduttaisiin pienentämään.

Varastojen hupenemista kuvaa hyvin puolustusvoimien elintarviketilanne 19.12.1941. Raportin mukaan perunaa riittäisi vuoden loppuun, leipäviljaa neljä päivää pidemmälle, herneitä tammikuun kolmannelle viikolle, rehukauraa tammikuun loppuun ja niin edelleen. Tilannetta pahensi vielä rautateiden vaikea kuljetustilanne, joka ratkeaisi sittemmin päämajan tiukoin toimenpitein.

Vuodenvaihteen ahdingosta kertoo selvää kieltään myös ravintorasvojen jako. Niiden kulutus oli viimeisinä rauhan vuosina ollut runsaat 1,3 kiloa kuukaudessa henkeä kohden. Kortilla oli pyritty jakamaan tuosta määrästä vajaa puolet. Joulukuussa 1941 alimmillaan ravintorasvoja saatiin vain vaivaiset 150 grammaa.

Välillä myös niukkuuden ja kelussa ilmeni vaikeuksia. Ei ihme, että talven 1942 mielialakatsauksista löytyy havainto, jonka mukaan ”pula” sanan tilalla kuuluisi olla sana ”puute” – ainahan ei edes korttiansia ollut saatua. Niinpä tukastunut kuluttaja kirjoittaa: ”Meillä on nyt täällä totellinen Puute leivästä, sitä ei ole ollut pitkään aikaan, joten leipäpula on nyt päästy”.

Kaikista surkeimpaan asemaan joutuivat sotavangit, joilla ei ollut mitään mahdollisuuksia lisämuonan hankintaan. Jo lähtökohtaisesti heikkokuntoisina, usein haavoittuneina ja nälkiintyneinä heitä menehtyi joulumaaliskuussa 8880. Määrä vastaa lähes puolta kaikista sotavankeudessa sodan aika kuolleista. Jatkossa vankien sijoittaminen maataloustöihin sekä leiriolojen kohentaminen toi parannusta tilanteeseen.

Siemenviljaa ja lainausta

Jäänsärkijöiden Sisun ja Jääkarhun avustamat saattueet hakivat viljaa Itä-Preussin Königs-

bergistä maaliskuuhun. Menomatalla vientituotteilla ja paluumatalla pääosiltaan viljalla lastatut kolme saattuetta eivät suinkaan vielä riittäneet muuta kuin ensiavuksi.

Maataloustuottajat joutuivat jatkossa myymään puolet seuraavan syksyn syyskylvöjen siemenviljasta. Samalla omaan käyttöön varatusta viljasta jouduttiin lainaamaan osa laskettuja annoksia vähentämällä. Lisäksi saatiin lyhytaikaiset viljalainat Ruotsista ja Tanskasta. Ne oli maksettava takaisin seuraavasta sadosta. Näillä toimenpiteillä selvittiin pahimman yli siihen saakka, että viljan tuonti saattoi jälleen alkaa Saksasta.

Maatalouden työvoimapulaa helpotti jatkossa merkittävästi armeijassa suoritettujen kotiutustamien. Kesään 1942 mennessä kaikkiaan 180 000 miestä oli kotiutettu. Lisäksi aloitettiin työlomien myöntäminen muun muassa kevätkylvöjen aikaan.

Vastaavaa elintarviketähtästä ei jouduttu enää kokemaan. Saksan viljatoimitusten päättyessä elokuun lopussa 1944, ko-

timainen sato oli juuri saatu. Lisäksi lupauksensa mukaisesti Ruotsi turvasi elintarvikkeiden vähimmäistarpeet seuraavaan satoon saakka.

Antti Hannula

Kirjallisuutta:

Favorin, Martti ja Heinonen, Jouko: Kotirintama 1941-1944. Helsinki 1972.

Puolustusvoimien huolto 1918-1986. Eino Tirronen, Osmo Härmäläinen ja Esko Viinikainen. Huoltoseurayhdistys ry. Mikkeli 1988. Hietanen, Silvo: Perunan ja rukiin maa. Kansakunta sodassa 2. Helsinki 1990.

Huttunen, Veikko: Täysi-ikäinen kansakunta 1939-1973. Kansakunnan historia 7. Porvoo 1974. Manninen, Ohto: Suomi toisessa maailmansodassa. Suomen historia 7. Espoo 1987.

VALMARIN®
a v a i n h y v ä ä n o l o o n

Nouda ilmainen esite luontaistuotekaupasta tai tilaa puhelimitse Valmarin Oy (09) 809 1041

- ✓ happo-emästasapainon ylläpito
- ✓ aineenvaihdunta
- ✓ vatsantoiminta
- ✓ ruoansulatus
- ✓ närästys

Myynti: Apteekit, luontaistuotekaupat ja -osastot
Valmistaja: Valmarin Oy, PL 383, 00101 Helsinki, puh. (09) 809 1041, fax (09) 809 1042

www.valmarin.fi

... jo vuodesta 1938 ...

KONECRANES®
Lifting Businesses™

SANDVIK

Tue näkyvästi Sotiemme Veteraaneja!

Juha Kankkunen
nelinkertainen ralliautoilun
maailmanmestari

Marcus Grönholm
kaksinkertainen ralliautoilun
maailmanmestari

Lunasta veteraaniheijastin nyt.

Auta heitä, jotka taistelivat itsenäisyytemme puolesta. Lunasta itsellesi veteraaniheijastin. Se muistuttaa meitä suomalaisia Sotiemme Veteraaneista, joiden univormu koostui talvisodassa usein taistelijan omista vaatteista, kokardista ja vyöstä. Veteraaniheijastinta myydään ABC-

liikennemyymälöissä ja -Deleissä, Prismoissa, R-kioskeilla ja osoitteessa www.veteraaniheijastin.fi hintaan 12 euroa. Jokaisen heijastimen myyntituotosta käytetään 10 euroa sotiemme veteraanien kotona asumisen tukemiseen. **Sotiemme Veteraanit kiittävät.**

Mukana
auttamassa

PRISMA

**SOTIEMME
VETERAANIT**
VETERANERNA FRÅN VÅRA KRIG

www.veteraaniheijastin.fi

KJM Kupari Oy Asikkala	Oy Julius Tallberg Ab Espoo	Antin Agrihuolto Oy Espoo
Rakennus Tammi Oy Espoo	Top Building Oy Espoo	Oy Devcons Ab Espoo
Larabe Oy Espoo	Cumasa Oy Espoo	Arkkitehti-ja Insinööritoimisto Särkijärvi Oy Espoo
Insinööritoimisto Konstru Oy Espoo	Haglund Networks Oy Espoo	Remontti Jori Espoo
P.O.Pyhäjärvi Oy Espoo Rakentaa ja saneeraa	Saneerauspalvelu Re-Le Oy Espoo	Nokkalan Sähkö Oy Espoo
Mittaus-Pesonen Oy Espoo	Espoon Sora Oy Espoo	Laaksoлахden Sähkö Oy Espoo
Esse Elektro Kraft Ab Esse	Ris-Esset Ab Oy Esse	 An ESCO Technologies Company ETS-Lindgren Oy, Eura
Traktorikonehuolto Liuska Ky Haapajärvi	Maansiirto Perala Oy Halikko	Re-Lai Ky Halikko
Jokiniemen Leipä Oy Hamina	Radioattoritehdas Salomaa Oy Harjuppää	Kuljetus Simo Iitti Ky Hartola
Hauhon Myllärit Oy Hauho	Aluteräs Oy Haukipudas	
	CarZone Oy Helsinki www.nettiauto.com/carzone	Hermannin Kuljetus Oy Helsinki
Merkopaino Oy Helsinki	Helaform Oy Helsinki	Galerie Vision Oy Helsinki

Sähkö-Wathen Oy Helsinki	Rail Partners Oy Helsinki	Tasokaiverrus Ky Helsinki
Uniform Oy Helsinki	Newspaper Express Finland Oy Helsinki	RGB Oy Helsinki
K&O Tiilikainen Oy Helsinki	Hyvää syksyä toivottaa! Merta Oy/Merta Logistic Oy Helsinki	Pelti-ja Rautatyö Oy Helsinki
Oy Joleta Ab Helsinki	Ilmastointimittaus Ari Sara Oy Helsinki	Kirjanpitotoimisto Stig Dahlström Helsinki
BDO	Hyvää Syksyä	MSR-Rakenne Oy Helsinki
Colly Company Oy Ab Helsinki	Innocorp Oy Helsinki	Tapahtumapalvelu Paristo Oy Helsinki
Ab YkkösKraft Oy Helsinki	Vanhustyön Keskusliitto Ry Helsinki	Informatum Oy Helsinki
Isännöitsijätoimisto J.Tuhkanen Oy Helsinki	SRK-Rakennus Oy Helsinki	Jeskanen-Repo-Teränne Arkkitehdit Oy Helsinki
Stadin Puhallus Oy Helsinki	Arkkitehtitoimisto Arknova Oy Helsinki	Rakennusliike Trojalin Oy Helsinki
Haagan Kiinteistötoimisto Oy Helsinki	Finnmap Consulting Oy Helsinki	Grafitrio Oy Helsinki
Insinööri-toimisto Jussi Linnakangas Oy Helsinki	Oy Nordic Freight Ltd Helsinki	Pilviö Ky Helsinki
Teokon Oy Helsinki	Sähköinsinööri-toimisto Niemistö Oy Teerisuonkuja 4 B, 00700 Helsinki Puh. 09-347 1350 ja 040-503 5133	SPT-Sähkö Oy Helsinki

Kumitukku Oy Helsinki	Transpap Oy Helsinki	Genlab Niini Helsinki
Smiler Kiinteistöautomaatio Oy Helsinki	Konrek Oy Helsinki	PALVELUALOJEN TOIMIALALIITTO
Jasu Rakennus Oy Hollola	Huittisten JP-Rakennuspelti Oy Huittinen	T:mi E.Ale´n Hyvinkää
Betoni Virtanen Oy Hyvinkää	Males Oy Hyvinkää	Tilintarkastustoimisto Vairimaa Ky Hyvinkää puh. 0400-608 784
Vihertaso Oy Hyvinkää	Kuljetus Jouni Rask Oy Hämeenkyrö	Promis Automaatio Oy Hämeenlinna
Hämeen Erikoispuusepät Oy Hämeenlinna	Charterbus R.Lundström Ky Inkoo	Inkoo Shipping Oy Ab Inkoo
Urho ja Karhu Oy Janakkala	<i>IJ rahtikeskus oy</i> RAHTIKESKUS OY 1.1.2. 20160 JYVSKYLÄ Puh. 013-312 011, Fax 013-312 210 GSM 040-751 2951	Joensuun Laivaus Oy Joensuu
PP-Yhtiöt Oy Joensuu	Joensuun Lukituspiste Oy Joensuu	KARELIAN SÄINÖ OY Joensuu
Bjelkos Oy Jorvas	Infonia Oy Jyväskylä, Jämsä	Maanrakennus Poutanen Oy Jyväskylä
INNOTIIMI OY Työyhteisöjen kehittäjä Puh. 0400-408 760	Terästyö JK&JK Oy Jyväskylä	www.autovari.fi
PJ-Kiito Oy Jämsänkoski	Yup Ky Järvenpää	Seripaino EAE Oy Ltd Järvenpää
www.rakennustoimistopiipponen.fi Järvenpää	Harrin Purku-ja Kaivuupalvelu Oy Järvenpää	Aapelin Peltipaja Järvenpää

På agendan: förmånsbevakning och administrationsreform

I mars inlämnade Veteranförbundens i Finland delegation VEVA sina enhälliga förmånsmålsättningar med förslag till veterananslag i statsbudgeten för år 2009. Förslaget ledde inte till positivt resultat i något avseende när regeringen offentliggjorde sitt budgetförslag. Ledarartiklarna i organisationstidningarna har omvittnat veteranernas gemensamma besvikelse.

I det sålunda uppkomna läget har veteranorganisationerna uttryckt sitt särskilda bekymmer med anledning av rehabiliteringsanslagets minskning från 42 miljoner euro i år till 36 miljoner nästa år eller t.o.m. mera än de åldriga veteranernas årliga numerära avgång skulle förutsätta. Den linjedragning som statsrådet år 2004 – då 60 år förflutit sedan fortsättningskrigets slut – godkände med sikte på årlig rehabilitering för veteranerna har alltså inte förverkligats. VEVA:s framställning i mars om att rehabiliteringsanslaget för 2009 skulle bibehållas i samma storleksklass som i år utgick uttryckligen från nyssnämnda faktum. Nu, då budgetförslaget blivit föremål för riksdagsbehandling, hoppas organisationerna att riksdagsledamöterna ska korrigera rehabiliteringsanslaget i den av veteranerna föreslagna riktningen.

Det allra främsta ärendet i VEVA:s marsframställan gällde utbetalning av ett särskilt veterantillägg åt hemmaboende veteraner med liten inkomst och i behov av vård och hemservice. Tillägget skulle vara anknutet till FPA:s system för vårdunderstöd. Förslaget, till vilket social och hälsovårdsministeriets delegation för frontmannärenden har anslutit sig, har inom ministeriet i fråga fått ett så gynnsamt mottagande, att man nu har anhållit också om ett ståndpunktstagande till detsamma av den så kallade SATA-kommitte'n, som har i uppdrag att utreda den sociala trygghetens behov av en helhetsreform. Veteranernas kvällsår är redan långt hunna. Därför är det önskvärt att ståndpunktstagandet i fråga kommer snart och inte dröjer i väntan på kommitte'ns slutbetänkande.

Veteranernas genomsnittsalder är redan över

85 år. De snabba förändringarna i deras omvårdnadssituation ger anledning att ställa frågan, om inte statsrådets veteranpolitiska linjedragning från 2004 som sträckte sig till året 2007, nu borde följas av en ny, till exempel fram till 2012.

Förbundets fullmäktige, som valdes vid förbundsmötet i Åbo senaste vår, sammankommer till sitt stadgeenliga höstmöte den 4. november. På agendan står verksamhetsplanen och budgeten för nästa år, men också viktiga organiseringsärenden: valet av två viceordförande för fullmäktige och hela förbundet och därtill i enlighet med de i Åbo godkända stadgarna en styrelse om 4-10 personer. Vidare ska fullmäktige ha en väsentlig principdebatt om vittsyftande och principiella frågor som faller inom fullmäktiges domvärjo och betonar dess specifika och faktiska vikt.

Den av hedersordförande Aarno Lampi ledas arbetsgruppen för förbundets administration och struktur har föreslagit, att till medlemmar i den styrelse som inleder sitt arbete i början av nästa årutöver ordföranden Finn-Göran Wennström, som valdes av förbudsmötet i Åbo, utses tre krigsveteraner och tre yngre medlemmar som förtjänstfullt deltagit i krigsveteranarbetet, samt personliga suppleanter för dem.

Emedan fullmäktige har valts på basis av regional representation torde den regionala synvinkeln sakna större betydelse vid utseendet av den nu numerärt sett rätt fåtaliga styrelsen. Viktigt är det att styrelsens mångsidiga kunnande tryggas, framhåller Lampis arbetsgrupp. Det är självfallet önskvärt att i och med tillskottet av nya krafter styrelsens sakkunskap förstärkes såväl i fråga om den vikande veterangenerationens behov som beträffande de krav som ställs och möjligheter som öppnar sig i den hastigt växlande samhälleliga funktionsmiljön.

Aarno Strömmer

Frivilligarbetet nödvändigt

Finlands Krigsveteranförbunds medlemsföreningars verksamhet har tidigare baserat sig på frivilligt arbete från veteranernas egen och damsektionernas sida. Numera bygger den i allt större utsträckning på likaså frivillig insats av stödmedlemmar. Annorlunda kunde det heller inte vara i detta nu. Varken förbundet eller medlemsföreningarna har medel att ens delvis betala för dessa mödor. Emedan våra verksamhetsformer de senaste åren undergått en utvidning, har antalet frivilliga i avsevärd grad ökat. Nya uppdrag och fullgörandet av dessa har tillfört organisationen nytt kunnande och nya tänkesätt, och förbundets specifika vikt en betydelsefull tillväxt.

När det gäller krigsveteranernas finansanskaffning finns på förenings och distriktsnivå talrika frivilliga. På detta sätt införskaffade medel är vad många föreningar beträffar avgörande för deras förmåga att sköta sin verksamhet. Största delen av de inom finansanskaffningen aktiva personerna är stödmedlemmar i eller annars understödjare av våra medlemsföreningar.

De till distriktens bistånd fungerande socialrådgivarna utför ett värdefullt arbete till förmån för veteranerna, deras makor och änkor. Stödbehovet bland våra krigsveteraner ökar, och därför har tre av veterandistriktet utsträckt sin verksamhet till föreningsnivån. Med i detta arbete är redan över hundra med veteranstödsären-

den förtrogna personer, kapabla att hjälpa och stödja krigsveteraner. Krigsveteraner jämte makor och änkor erhåller av dessa frivilliga medhjälpare bistånd även i vardagliga sammanhang. På föreningsnivån finns därvidlag möjlighet att nå t.o.m. mycket personliga former.

Arbetet inom föreningarna och distriktet bibehåller nätet intakt, införskaffar den respons som behövs för verksamhetens styrning och överkligandet av föreningens ändamål. I detta frivilligarbete deltar krigsveteranerna själva fortsättningsvis.

Att tacka och belöna de frivilliga är nödvändigt. Att handha belöningarna är ledningens sak både inom förbundet, distriktet och föreningarna. Varje sammanslutning har sitt eget sätt att tacka och belöna för välgjort arbete. Krigsveteranförbundets förtjänsttecken och belöningsmedel utgör en vedertagen form härför. Nya uppslag och modeller i det avseendet behövs dock alltså.

Huru bevara de frivilligas motivation att fortsätta? Huru säkra kontinuiteten då en frivillig frånträder uppdraget? Även behandlingen av dessa frågor ökar i vikt och betydelse. Arbetet till fromma för våra krigsveteraner är alltså nödvändigt.

Markku Seppä

Suveri&Lintula Oy Kisko	Lattia-asennus Leinonen Ky Kitee	MK Isotalo Ky Kiukainen
LVI-Asennus Lönnqvist R. Oy Klaukkala	Rekkalaskenta Oy Kokkola	Konepaja Ågren Oy Kokkola
Ahola transport logo puuttuu!!!	Jopko Oy Konginkangas	Kometko Oy Konnevesi
OT-Yleispalvelu Kotka	Cronimet Finland Oy Kotka	Muutot ja Kuljetukset Curion Oy Kotka puh. 040-521 0375

Böcker

Veteransamarbete i Vasa

Tapani Tikkala: Yhteistyö – Samarbete, Vasa Front- och Krigsveteraner ry 1967 – 2007. Översättning: Björn och Ingalill Hagman. Copyright: Vasa Front- och Krigsveteraner r.y. 192 sidor.

Vaasan Rintama- ja Sotaveteraanit – Vasa Front- och Krigsveteraner ry publicerade vid sitt 40-årsjubileum sin tvåspråkiga bok *Yhteistyö-Samarbete*. Nils-Börje Stormbom som hade avsikten att skriva boken, insjuknade varvid det stod klart att boken inte blir färdig intill föreningens 40-årsjubileum. Vid tillfrågan åtog sig Tapani Tikkala uppdraget.

I inledningen till läsaren skriver författaren: Som nyvald viceordförande för föreningen kände jag ett stygn i hjärtat... Jag tänkte att en grundlig genomgång av föreningens olika skeden även skulle främja mina möjligheter att fungera i det krävande uppdrag som anförtratts mig.

Yhteistyö-Samarbete -bo-

ken har en bred praktisk grund till sitt namn. Förutom ömsesidig brödra- och systrahjälp och annat veteransamarbete tjänar den sitt namn i och med att den är skriven jämlikt på finska och svenska. Den utgivande föreningen är den enda officiellt tvåspråkiga krigsveteranföreningen i Finland, därtill en sammanslagning av Frontmännens Bostads- och stödförbund och Vasa Krigsveteraner. Detta kan man gott kalla som samarbete i många dimensioner.

I boken går man i korthet igenom Vapenbrödraförbundets roll, fädernejordens bebyggande, Finlands Krigsveteranförbunds historia och naturligtvis Vasa Front- och krigsveteraner, dess struktur, aktörer och olika verksamhetsformer. De rikliga fotografierna från olika årstionden kompletterar utmärkt texten..

Kapitlen indelas enligt årstionden: Rubriken för 1967 – 1977 är *Verksamheten söker sina former*, 1978 – 1987 – *Stabilise-*

ringsåren, 1988 – 1997 – *Uppskattningen når sin kulmen* och 1998 – 2007 – *Avståendets tid*. Veteranhuset ägnas sitt eget stycke samt Årets veteran, som på förslag av delegationen för frontveteranfrågor i Vasa årligen utnämnt en kvinnlig och en manlig krigsveteran till årets veteran. Det sista kapitlet ser mot framtiden: mot veteranernas traditionsbevarande.

I slutet av boken finns arkivkällorna samt böcker och tidningar som använts som källor. I bilagorna nämns föreningens ordförande och funktionärer, ordförande för kommittéer och sektioner, hedersordförande och hedersmedlemmar samt föreningarnas medlemsantal 1967 – 2007, alla i kronologisk ordning. Därtill finns statistik om avlidna 1969 – 2007 samt grafiska föreställningar om ordinarie medlemmars åldersstruktur och veteranernas antal under åren.

Markku Rämö

Vasa Krigsveterandistriktets 40-årshistorik

Nils-Börje Stormbom, Bengt Harald: Vasa Krigsveterandistrikt – Vaasan Sotaveteraanipiiri r.f. 40 år. 1968 – 2008. 45 sidor.

De 30 första åren av av distriktets historik baserar sig på – med undantag av uppdatering av vissa årtal och översyn av olika fakta – den text som Nils-Börje Stormbom författade i sin historik till 30-årsjubiléet. De senaste10 årens händelser har Bengt Harald skrivit. I historiearbetet medverkade en kommitté som bestod av Holger Strandberg, Anders Knip, Lauri Luutonen och Tuula Harjunpää.

I sin hälsining i historiken påpekar distriktordförande Holger Strandberg bl a de stödande medlemmarnas roll att ”se om oss veteraner under våra återstående dagar. Det offentliga samhället har inte kunnat, alla yrkanden till trots, ge medel till rekreationsläger för veteraner och deras makor/makar, vilket sistnämnda nog visat sig vara både fysiskt och

psykiskt välmotiverat” Av de senaste tio årens händelser tas upp rehabiliteringen och de socialpolitiska frågorna i rampljuset. Vasa Front- och krigsveteraner var länge den enda föreningen som hade en egen damsektion, som numera fungerar som distriktets damkommitté.

Det andliga arbetet är en del av verksamheten, de gemensamma kyrkdagarna har varit särskilt viktiga. Med försvaret har distriktet haft ett gott förhållande till militära enheter som i Vasa representerat försvaret. Administrativa strukturer inklusive den livliga byråverksamheten och *Kustveteranen* som kontaktlänk har sina kapitlar, samt arv och tradition i veteranarbetet.

Av distriktets tretton medlemsföreningar har de flesta antagit nya stadgar. I slutet av 2007 hade distriktet 1 774 medlemmar, av vilka 784 är stödande medlemmar.

Markku Rämö

Vaasan Maalaustyö Reinisalo&Co Vaasa	Havetek Vahto	RJF Ilmastointi Valkeakoski
Styroplast Oy Valkeakoski	Kymen IV-Valmistus Oy Valkeala	Polar Mining Oy Vammala
Keijo Renfos Vammala	Eforit Oy Vantaa	Suomen Runkopalvelu Oy Vantaa
 Lining INDUTRADE YHTIÖ	Taloushallinnon Palvelutoimisto Jääskeläinen Oy Vantaa	Airant Oy Vantaa
PR-Logisticar Oy Vantaa	Meconet Oy Vantaa	T:mi T.Flink Vantaa
Sirius Engineers Oy Vantaa	Hyvää Syksyä	Kaukokiito 2000 KAT Oy Vantaa

Hengellinen työ jatkuu vahvana

Pohjois-Pohjanmaan Sotaveteraanipiirin yhdistysten hengellisen työn vastuuhenkilöt ja joukko seurakuntien pappeja oli kutsuttu piirin järjestämään virikepäivään Oulun Kaakkuriin. Ikääntyvän veteraanipolven hengellisen toiminnan tarpeet ja toimintamuodot olivat keskeisinä kysymyksinä esillä. Luottavaisina voidaan toiminnan jatkoa odottaa edelleenkin. Seuraavasta virikepäivästä on jo sovittu ja seutukunnallisten kirkkopäivi-

en valmistelu on alkanut aiemmin sovitulla tavalla.

Virikepäivä pidettiin kaupungin uusimman kirkon, Pyhän Andreaan kirkon tiloissa Karjasillan seurakunnassa. Alkuhartauden jälkeen kappalainen **Petri Satomaa** esitteli tätä monipuolisen toiminnan tukikohtana voimakkaasti kasvavassa Kaakkurin kaupunginosassa toimivaa seurakuntatyön keskusta.

Piirin puheenjohtaja **Aarno Strömmer** johti virikepäivän

työskentelyä. Varapuheenjohtaja **Atte Autio** jakoi palautetta ja kokemuksia Turussa viime keväänä pidetyistä liiton hengellisen työn virikepäivistä. Malliksi sopivaksi, mieluisaksi kokemukseksi hän mainitsi iltaseurojen paikalla järjestetyn veisuutapahtuman.

Pohjois-Pohjanmaalla on veteraanijärjestöjen hengellisen toiminnan neuvottelukunta tehnyt jo päätöksen järjestää seutukunnallisen kirkkopäivän 16. syyskuuta 2009 Kuusamos-

sa. Suunnitelmia siitä esitteli pääsihteeriksi lupautunut **Paa-vo Kurttila**. Päätoimikunnan puheenjohtajana toimii Aarno Strömmer, järjestelytoimintaa johtaa **Yrjö Jurmu** ja ohjelmatoimikuntaa **Jaakko Granlund**. Kirkkopäivän ohjelma keskittyy Kuusamon kirkkoon ja Kuusamotaloon, jonne lisäjärjestelyin saadaan yli 600 istuinpaikkaa. Myös ruokailu pystytään järjestämään siellä. Puolustusvoimilta on pyydetty Kuusamoon avuksi varusmiesosasto sekä sotilassoittokunta.

Keskustelutuokiossa tuliesille, että monin paikoin järjestetään veteraanin kirkkopyhiä myös paikkakuntaakohtaisesti, muun muassa Pudasjärvellä. Myös Oulujokilaakson kirkkopyhiä vietetään pienen tauon jälkeen tänä syksynä Utajärvellä. Vihannissa järjestettiin viime elokuussa Jokilaaksojen kristillis-isänmaallinen kesäjuhla, joilla on jo kymmenvuotinen perinne. Rovasti **Kaarlo Hirvilammi** kertoi, että ensi kesänä tämä tapahtuma pidetään Nivalassa.

Hirvilammi alusti myös keskustelun veteraanisukupolven hengellisen toiminnan tarpeis-

ta ja tulevaisuudennäkymistä. Tärkeäksi todettiin, että seurakunnissa olisi aina nimetty vastuuhenkilö, joka pitää yhteyttä veteraaneihin. Pienet seurakunnat voisivat myös yhteistyössä järjestää veteraanitapahtumia vuorotellen eri paikkakunnilla. Järjestelyissä voisivat olla mukana myös paikalliset partiolaiset ja palvelujärjestöt.

Virikepäivän tuloksia koottaessa Strömmer totesi selvänä, että jatkossakin tarvitaan vielä piirin järjestämiä virikepäiviä. Ensi vuonna on tarkoitus pitää sellainen Myllyojan seurakuntakodissa Oulujoen seurakunnan taustatuella. Veteraaninen hengellisessä ja henkisessä huollossa eletään nyt merkittävää murrosvaihetta. Yksilöllisen tuen tarve lisääntyy, kaivataan myös yhteisiä kokemuksia ja vertaistukea.

Kokemuksiaan lottatyöstä muisteli **Maija Lehto** esityksessään. Päätöshartauden piti rovasti **Simo Kaappola**.

Pekka Koivisto

Pyhän Andreaan kirkon päiväkerholaisten lapsiryhmä kävi ohjaajineen piristämässä lauluesityksellään virikepäiväänsä kokoontunutta Pohjois-Pohjanmaan veteraaniväkeä.

Naantalin sotasatamalle muistolaatta

Syyskuun 14. päivänä paljastettiin Naantalin Kuparivuorella olevan Laivaston muistoristin välittömään läheisyyteen Naantalissa sijainneen sotasataman muistolaatta. Tilaisuus oli ajoitettu Panssarilaiva Ilmarisen muistotilaisuuden yhteyteen. Syyskuun 13. päivänä 1941 tuo laiva upposi vieden mukanaan 271 merisotilasta. Pelastuneita oli 132, heistä 3, Kalle Saarinen, Esko Vallin ja Paavo Laitinen, olivat nyt paikalla.

Muistoristin takana kalliossa, jossa nyt paljastettu taiteilija Valto Vaalikiven suunnittelema laatta sijaitsee, voi vielä tänäkin päivänä nähdä lenkkejä, joihin emälaivana toiminut Suomen Joutsen oli kiinnitetty. Sen vierellä oli kolme sukellusvenettä. Panssarilaivat partioivat nykyisen öljysataman edessä nk. Vihäriäisenaukolla ja Kultaran tuntumassa. Tästä muutaman sadan metrin päässä sijainneen Sahan laituriin tukeutuivat lähinnä talviaikaan

miinalaivat, tykkiveneet ja pienemmät sota-alukset.

Kapean salmen toisella puolella olevan Luonnonmaan saaren vieressä oli erityinen torpedorata, jossa harjoiteltiin. Nykyisen Rymättylän tien varressa ennen Kuparivuorta olevan Luolalanjärven ja meren väliselle kannakselle oli sijoitettu Turun Laivastoaseman koulutuspataljoona ja myöhemmin emäntäkoulunakin tunnettu Luolalan oppilaitos oli muutettuna sotasairaalaksi.

Muistolaatassa on teksti: ”Naantali toimi laivaston tukikohtana rauhan vuosista jatkosodan päättymiseen asti.”

Paikalla olleet veteraanit muistelivat vieläkin panssarilaitojen sotaan lähtöä jumalanpalveluksen jälkeen. Tuon jumalanpalveluksen piti silloinen pastori **Erkki Kansanaho**. Toinen laivoista ei sodasta palannut.

Teksti ja kuva:
Osmo Suominen

Virojoen kyläyhdistys parantaa JR 4:n muistomerkkiympäristöä

Haminassa, Vehkalahdella ja Virolahdella 20.1.1941 perustetun JR 4:n (Punamustarykmentin) muistomerkki paljastettiin Virolahden Virojoella v. 1991. Virojoen aktiivinen kyläyhdistys halusi parantaa sekä muistomerkin ulkonäköä että sen lähiym-

päristöä. Muistomerkin jalusta uusittiin ja lähiympäristöä paranneltiin graniittikivellä. Suunnitteilla on myös muistomerkin ympärille luotava pieni puistoalue kivipaasipenkkeineen.

Kuva ja teksti:
Erkki Vitikainen

Punamustarykmentin patsasalueen korjaushankkeen vetäjä Risto Rahkonen (oik), Rahkosesta vasemmalle Punamustarykmentin Perinneyhdistyksen hallituksen jäsenet Osman Abdrahim, Börjes Broas, Heikki Lindbohm ja Veikko Toivonen.

VEHO

YIT

Asiantuntevaa
ja ystävällistä
PALVELUA

Tervetuloa!

SUOMEN SUURIN APTEEKKI

**Yliopiston
Apteekki**

Helsinki • Joensuu • Jyväskylä • Kemi • Lahti • Lappeenranta
• Oulu • Pori • Salo • Savonlinna • Tampere • Turku

www.yliopistonapteekki.fi

SÄHKÖMOPEDIT

suoraan maahantuojalta.
Toimitetaan kotiovelle.
Soita ja tilaa ilmainen
esite.

TITAANI

LOM-TUOTE OY
Puh. 0400 785 105

Keski-Lahden Sotaveteraanit kokoontuivat

Keski-Lahden Sotaveteraanien jäsenistö kokoontui kahdennen-toista kerran Hennalan Sotilas-kotiin viettämään perinteistä ohjelmallista syyskauden avajaistilaisuutta. Monipuolisessa ohjelmassa oli veteraanisoittokunnan musiikkia, lausuntaa ja hartaushetki. Tilaisuudessa kuultiin Keski-Lahden Sotaveteraaneille omistettu *Veteraanilaulu*, jossa korostettiin yhdistyksen erikoista tapaa kokoontua jokaisena arki- aamuna kahvitilaisuuteen ja veteraanien tekemiä sankaritekoja.

Sotiemme Veteraanien keräyksen erinomaiseen tulokseen vaikuttaneita palkittiin. Tärkein oli tietysti Hämeen Rykmentin osuus. Keski-Lahden Sotaveteraanien hallitus myönsi keräyksen johdosta kolme mitaliaan kaiverruksin. Ne luovutettiin eversti **Hannu Alénille**, Lahden piirin keräys-

Palkitut vasemmalta eversti Hannu Alén, Seppo Vohlonen ja Juha Tarnanen. Mitaleja jakamassa Lahden Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja Eero Lehtonen sekä varapuheenjohtaja Yrjö Torikka.

päällikölle **Seppo Vohloselle** ja Lahden keräyspäällikölle **Juha Tarnaselle**. Eversti Alén kiitti mitalin saajien puolesta mainiten, että Hämeen Rykmentti on aina valmis auttamaan veteraaneja.

Lahden piirin golfarit voittivat Sotaveteraaniliiton jouk-

kuemestaruuden Mikkeliissä saavuttaen myös kolme parasta henkilökohtaista sijoitusta. Joukkueessa pelasivat Keski-Lahden Sotaveteraanien jäsenet **Pekka Linnavirta**, **Niilo Niemi** ja **Sulo Antikainen**.

Tilaisuuden juonsi **Pertti Vesenterä**.

Sotaveteraanigolfarit huom!

Golfseuroille on lähetetty vetoamus, joka koskee sotiemme veteraanien pelimaksuista luopumista. Sen allekirjoittajina ovat Suomen Golfliiton liittovaltuuston puheenjohtaja **Heikki Kouri** ja hallituksen ex. puheenjohtaja **Erkki Leppävuori**.

Teidän panoksenne on nyt tärkeä. Varmistakaa oman seuranne/golfyhtiön johdolta pikaisesti, että vetoamuskirje käsitellään päättävissä elimissä ensi vuoden toimintasuunnitelmien käsittelyn yhteydessä. Tavoitteena on, että kaikki seurat antavat vieraileville sotave-

teraaneille pelioikeuden veloituksetta!

Lista golfseuroista julkaistaan Sotaveteraani-lehden ja Suomen Golflehden huhtikuun numerossa.

Vetoamuksen saa tarvittaessa Suomen Sotaveteraaniliitosta.

Virolais-suomalainen yhteisseminaari Tallinnassa

Rocca Al Maren ulkoilmamuseossa on vanhoja rakennuksia ympäri Viroa.

Suomen-poikien, Sotaveteraaniliiton ja Helsingin seudun Sotaveteraanipiirin yhteinen seminaari pidettiin Tallinnassa syyskuun lopulla. Kaksipäiväiseen tapah-

tumaan osallistui kymmenen suomalaista ja parikymmentä Suomen-poikaa.

Seminaarilaiset toivotti tervetulleeksi puheenjohtaja **Uno Järvelä**. Viron Vapaustaisteli-

joiden nykypäivän organisaatioita esitteli yhdistyksen varapuheenjohtaja **Gunnar Laev**. Tammenlehvän Perinneliitosta ja suunnitellusta Suomen-poikien perinteen vaalimisesta kertoi toiminnanjohtaja **Pertti Suominen**. Virolaisen Suomen-poikien perinneyhdistyksen hallituksen jäsen **Henn Pölluaas** kertoi Viron valtion rajoista Tarton rauhansopimuksesta lähtien.

Toisena päivänä tutustuttiin Tallinnan läheisyydessä sijaitsevaan 90 hehtaarin suuruiseen ulkoilmamuseoon. Se on perustettu 1958 ja siihen on koottu vanhoja rakennuksia ympäri Viroa.

Seminaariperinne jatkuu. Ensi vuonna se järjestetään Suomessa.

Keilat kaatuivat Turussa

Sotaveteraaniliiton keilailumestaruuskilpailut järjestettiin Turussa, Kupittaa keilahallissa 25.9. Mukana oli 27 osallistujaa, joista veteraaneja 25, heistä yksi oli nainen. Muutama viime hetken poisjäänti verotti osanottajamäärää. Kilpailut avasi ja palkinnot jakoi Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiirin toiminnanjohtaja **Osmo Suominen**. Kilpailun tulostaso oli erittäin hyvä. Parhaimman tuloksen heitti tälläkin kertaa Pirkanmaan **Aarne Pajunen**,

jonka viiden sarjan keskiarvo oli tasoitus huomioon ottaen 228,6 pistettä. Joukkuekilpailun voitto meni tällä kertaa selkeällä erolla seuraaviin Helsingin Seudulle. Keilailu on laji, joka sopii hyvin myös vanhemmalle väelle. Tapahtuma osoitti jälleen kokoikäisen liikunnan merkityksen ihmisen hyvinvoinnin edistäjänä.

Teksti ja kuva:
Osmo Suominen

Miehet	piiri	tulos	tasoitus	yhteensä	keski-arvo
1. Aarne Pajunen	Pirkanmaa	1063	80	1143	228,6
2. Ola Miettinen	Helsingin seutu	970	85	1055	211
3. Martti Artukka	Varsinais-Suomi	854	75	929	185,8
4. Leif Markio	Helsingin seutu	847	60	907	181,4
5. Yrjö Laasonen	Satakunta	852	50	902	180,4
6. Matti Halme	Varsinais-Suomi	815	70	885	177
7. Veikko Javanainen	Satakunta	813	65	878	175,6
8. Niilo Mikkonen	Helsingin seutu	802	65	867	173,4
9. Aarne Aaltonen	Suur-Savo II	768	95	863	172,6
10. Kauko Tirkkonen	Suur-Savo I	794	60	854	170,8
11. Taito Löftbacka	Keski-Pohjanmaa	747	90	837	167,4
12. Tuomo Laitinen		766	65	831	166,2
13. Martti Masanti	Lahti	760	55	815	163
14. Pertti Lehtovuori	Lahti	750	65	815	163
15. Martti Aulanko	Varsinais-Suomi	744	65	809	161,8
16. Kalevi Raatikainen	Suur-Savo I	733	55	788	157,6
17. Risto Syrjänen	Lahti	721	65	786	157,2
18. Veikko Uskali	Pirkanmaa	719	65	784	156,8
19. Veikko Leppilampi	Keski-Pohjanmaa	691	80	771	154,2
20. Olavi Kauhanen	Suur-Savo I	659	70	729	145,8
21. Jouko Aspholm	Keski-Pohjanmaa	641	65	706	141,2
22. Pentti Suojanen	Pirkanmaa	623	65	688	137,6
23. Taisto Salo	Satakunta	609	70	679	135,8
24. Reino Avikainen	Suur-Savo II	602	65	667	133,4
Naiset					
1. Meeri Repo		311	70	381	76,2
Tukijäsenet					
1. Heimo Tuomola 1935	Satakunta II	788	15	803	160,6
2. Timo Kuuri 1931	Satakunta II	740	35	775	155
Tulokset, joukkue					
Piiri		Tulos			
1.	Helsingin seutu	2829			
2.	Varsinais-Suomi	2623			
3.	Pirkanmaa	2615			
4.	Satakunta	2459			
5.	Lahti	2416			
6.	Suur-Savo I	2371			
7.	Keski-Pohjanmaa	2314			

Veteraanitammi Paloheinän jokamiesgolfkentälle

Vitokset on viiden maanpuolustushenkisen henkilön ryhmä ja tuttu näky Paloheinän jokamiesgolfkentällä. Siihen kuuluvat: Suomen Sotaveteraaniliiton hallituksen puheenjohtaja, prikaatikenraali Finn-Göran Wennström, varatuomari, soitiemme veteraani Tor Wikström, eversti, sotahistorioitsija Matti Koskimaa ja eversti, ex-kenttätarkastaja Reijo Kuusisto ja VTM Matti Hara Tammenlehvän perinneliiton neuvottelukunnasta. Jotta kentän nykyiset ja tulevat käyttäjät muistaisivat tammenlehväsukupolven ponnistukset ja uhraukset viimeksi käydyissä sodissamme ja soitiemme jälkeen tapahtuneessa rakennustyössä, Vitokset hanki tammen ja kentän toiminnasta vastaava yhtiö, Paloheinä Golf Oy, valitsi kentältä edustavan paikan. Syyskuun lopussa tammi istutettiin ja sen ympärille si-dottiin kolmea sukupolvea yhdistävä sinivalkoinen nauha. Tammelle annettiin nimeksi Veteraanitammi. Kolmannen sukupolven

edustaja Daniel Heimonen (lv) edusti tammen luovutustilaisuudessa Jouko Heikuran kanssa Veteraanitammen vastaanottanutta kenttäyhtiötä. Luovutus tapahtui syyskuun lopussa ja päivän kunniaksi Suomen siniristilippu oli nostettu klubitalon lippusalkoon. **Veteraanisukupolven symboli** Vitosten puhemies Finn-Göran Wennström totesi avauspuheenvuorossaan: - Olemme tänään saaneet kiertää kotikenttämme yhdeksän reikää aurinkoisessa säässä vaihtelevin lyöntimäärin. On oikea hetki kokoontua pieneen juhlahetkeen tämän yhteistoi-min ja -voimin istutetun Veteraanitammen äärelle. Olemme kiitollisia siitä, että projekti voidaan nyt saattaa loppuun. Haluamme lämpimästi kiittää Paloheinä Golf Oy:tä alusta lähtien myöteimisestä suhtautumisesta projektiimme. Tätä asennetta kuvastaa mielestani se, että paikka, johon tammi on istutettu, on edustava. Me toivomme, että istuttamamme Veteraanitammi juur-

Vitokset Veteraanitammen luovutustilaisuudessa 30. syyskuuta Paloheinän kentällä. Vasemmalta: Matti Hara, Matti Koskimaa, Tor Wikström, Finn-Göran Wennström ja Reijo Kuusisto. tuu vahvasti maahan ja kohoaa korkeuteen ja vehreyteen ja symboloi omalla kasvullaan veteraanisukupolven työtä Isänmaan hyväksi.” **Suomi säilytti itsenäisyytensä** Varatuomari Tor Wikström, joka kesällä 1944 osallistui 17-vuotiaana Nietjärven torjuntataisteluihin, käytti tilaisuudessa veteraanin puheenvuoron: - Olen iloinen, että yhtiö ha-lusi ottaa Pikku-Danin mukaan tähän tammen luovutustilaisuuteen ja voimme ikään kuin tammen myötä siirtää veteraaniperinnön vaalimisen ja muistamisen meidän Vitostenkin jälkeen. Toivottavasti Pikku-Daninkin jälkeen sukupolvet muistavat ja antavat arvoa meidän töillemme”, Wikström aloitti. Mielelläni voin kuvitella, että joskus viisikymppisenä Dani voi kavereineen muistella

ja kertoa, että oli ukkojen kanssa istuttamassa tammen. Mikäli tammi saa kasvaa rauhassa, se on silloin arviolta parinkymmenen metrin korkuinen ja on sijoittunut kentälle sen viimeiselle väylälle ja vaatii melkoisen taidon lyödä pallo puun lehvästön yli”, Wikström visioi. Veteraanitammen istuttaminen osoittaa, että Paloheinässä on tiedostettu ja osataan antaa arvo sille, että Suomi nousi sodan jaloista rauhaan ja on ensimmäisen maailmansodan seurauksena syntyneistä Euroopan valtioista ainoa valtio, joka toisen maailmansodan myrskyissä ja niiden jälkimainingeissa säilytti itsenäisyytensä eikä sitä miehitetty. Toisin kävi Virolle, Latvialle ja Liettualle”, Wikström totesi ja toivotti pitkää ja rehevää ikää Veteraanitammelle. Kentältä siirryttiin klubitalolle, jossa kahvittelun lomassa kertahtiin istutustapahtumaa ja oltiin sitä mieltä, että Paloheinän tapaan voisi veteraanitammia istuttaa muillekin Suomen golfkentille. **Matti Hara**

Kävelytapahtumalla luotiin perinnettä

Kansainvälinen rauhanpäivän kävely järjestettiin ensimmäistä kertaa 21. syyskuuta 51 maassa. Suomessa tapahtuma järjestettiin yli 30 paikkakunnalla. Tapahtuman järjestivät Sotainvalidien Veljesliitto, Suomen Sotaveteraaniliitto, Rintamaveteraaniliitto ja Rintamanaisten liitto yhdessä Suomen Rauhanturvaajaliiton kanssa. Tapahtuman suojelija Suomessa oli presidentti Mauno Koivisto. Tapahtumaa sponsoroiti Olvi Oyj.

Pää tapahtuma Helsingissä

Käpylän urheilupuistossa Helsingissä tapahtuma sai valtakunnallisen tapahtuman aseman. Puheenvuoroja käyttivät Suomen veteraaniliittojen valtuuskunnan puheenjohtaja **Onni Toljamo**, Rauhanturvaajaliiton puheenjohtaja **Heikki Holma** ja Helsingin seudun Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja **Pentti Laamanen**. Helsingin Sotaveteraanikuoro ja Kaartin Soittokunnan varusmiessoittajat esiintyivät. Tilaisuuden juonsi **Bror-Erik Wallenius**.

Kävelymatka oli sadasta metrillä neljään kilometriin. Pisimmällä lenkillä pääsi käymään Helsingin korkeimmalla paikalla, Taivaskalliolla, jossa sodan aikana sijaitsi osa Helsingin ilmatorjunnasta.

Helsingin korkeimmalla paikalla Taivaskalliolla sijaitsi sodan aikana osa Helsingin ilmatorjunnasta.

Helsingissä Käpylän urheilupuistossa järjestettyä tapahtumaa pääsi yleisö seuraamaan katsomosta. Kuva: Rauno Loukkola

Huittisissa kävely alkoi Veteraanikiveltä. Lisäksi Satakunnassa käveltiin Porissa, Ulvilassa, Harjavallassa, Kiikoisissa ja Jämijärvellä. Kiikoisissa kävelijöitä oli asukaslukuun nähden hyvin, noin 60. Kuva: Paavo Punkari

Kokkolassa kävelylle lähdettiin urheilutalon pihalta. Kuva: Juha Sallinen

Oulun tapahtumassa kaupunginteatterin edustalla verryteltiin ennen lähtöä. Järjestelyistä vastanneet Oulunseudun Rauhanturvaajat jakoivat lähes 500 rintamerkkiä kävelylenkin tehneille. Kuva: Pekka Koivisto

Salon Seudun Rauhanturvaajat jakamassa pinssejä. Kuva: Heimo Purhonen

Kymenlaaksossa käveltiin Kouvolassa ja Kotkassa. Kouvolan tilaisuuteen osallistui myös piirin puheenjohtaja Toivo Hartikainen (vas.). Kuva: Pertti Nieminen

Muistomerkkikokonaisuus Saarijärvelle

Saarijärveläiset lähtivät talvisotaan 69 vuotta sitten (10.10.1939) ja v. 1983 laitettiin muistokivi tälle paikalle.

Saarijärveläiset sotaveteraanit kävivät ostamassa tykin Lievestuoreen varikolta v. 2000 lahjoitettavaksi Saarijärven kaupungille. Tykki on vuodelta 1938 peräisin oleva 122 mm Hauptsi, jonka kantomatka on hiukan yli 10 kilometriä.

Viime keväänä kaupunginhallitus teki Saarijärven Sotaveteraaniyhdistyksen esityksen mukaisesti päätöksen sijoittaa tykki muistokiven viereen, jossa se koulun ja liikuntatalojen välittömässä läheisyydessä muodostaa näyttävän muistomerkkikokonaisuuden.

Tuhannen koululaisen lisäksi sotaveteraaneja ja muuta yleisöä oli paikalla noin 200

Kuvassa vasemmalta, sotaveteraani Eino Lintunen, luovutuspuheen pitänyt Saarijärven Sotaveteraanit ry:n pj. Martti Rantala, sotaveteraani Viljo Suomäki ja Saarijärven kaupungin puolesta muistomerkkin vastaanottanut kaupunginvaltuuston pj. Jorma Viitanen.

henkeä. Oppilaat olivat osittain ryhmittyneet samalla tavalla, kuin vuonna 1939 sotaan lähtijät. Reserviläiset olivat järjestäneet neljä kunniavartiota ja lukoilta oli kaksi airutta. Tilai-

suuden jälkeen kaupunki tarjosi kaupungintalolla kahvit. Tilaisuudessa puhuivat prikaatikenraali Hannu Luotola ja Saarijärven seurakunnan kirkkoherra Olavi Vuori.

Ässä-rykmentin perustamisen 69. vuosipäivä

Ässä-rykmentin perustamisen 69. vuosipäivän vietto aloitettiin 13. lokakuuta Ässän patsaalla, Alli Tryggin puistossa Kaartin signalistin soitettua alkufanfaarin. Kallion kirkkoherra emeritus Esa Siljamäki johdatti patsaalle kokoontuneet

Ässä-veteraanit, kutsuvieraat ja muun yleisön hiljaiseen hetkeen.

Ässän patsaalla puhui toisen polven ässäläinen, perinetoimikunnan puheenjohtaja Kari Salminen. Hän palautti puheessaan mieliin mm. Ässä-rykmentin muistomerkkin pe-

rustamisen: ”68 vuotta sitten paljastettiin edessämme näkyvä muistomerkki Ylipäällikön seurueineen ollessa paikalla. Tämä patsas tuntee myös nimen Leijonapatsas. Patsaan jalustassa on kaiverrettuna viesti: Jalkaväkirykmentti 11 eloonjääneet pystyttivät tämän patsaan sodassa 1939–1940 kaatuneiden sankaritovereidensa muistoksi 13.10.1940. Lisäksi jalustaan on kaiverrettu paikannimet Hatjalahti, Uuras, Ylä-Somme ja Viipurinlahti.

Isänmaan vapaus oli ollut uhattuna, ja sitä oli ollut pakko aseina puolustaa. Helsinkiläinen Ässä-rykmentti oli suorittanut tehtävänsä kärsien kovat tappiot. Tämän muistomerkkin aikaansaaminen on myös upea suoritus ja osoitus stadilaisten sotilaiden asevelihengestä ja aktiivisuudesta. Päivärahat olivat sotilaiden ainoa tulonlähde – niillä tämäkin muistomerkki osaksi rahoitettiin. Aseveljeys oli näyttänyt voimansa.”

Seuraavaksi laskettiin patsaalle seppeleet ja kukkatervehdykset. Vuosipäivän muistotilaisuus jatkui asevelitapaamisen merkeissä lähes 40 osallistujan voimalla nauttimalla perinteistä Ässän soppaa palanpainikkeineen.

Teksti ja kuvat:
Reino Janhunen

Muistotilaisuudessa Ässän patsaalla puhui kirkkoherra emeritus Esa Siljamäki.

Kymenlaaksossa syystapahtuma

Tässä puidaan tehtäväkilpailun 14. tehtävää: ”Mistä Lotta Svärd –järjestö on saanut nimensä?” 1) Värikki Stoolin tarinoista, x) Otettu mallia Ruotsista, 2) Puheenjohtajan nimestä.

Tapahtuma keräsi perinteiseen tapaan veteraanit leikkimielisiin kilpailuihin ja seurustelemaan. Tällä kerralla kokonnuttiin Ruotsinpyhtään Maamiesseuran talolle Ruotsinkylään. Pyhtään-Ruotsinpyhtään Sotaveteraanit ry vastasi tapahtuman huollosta ja piirin toiminnanjohtaja Toivo Hartikainen tehtäväpolun laadinnasta. Piirin puheenjohtaja Olavi Eronen ja Pyhtään – Ruotsinpyhtään Sotave-

teraanien puheenjohtaja Börje Broas, jolle luovutettiin Sotaveteraaniyhdistyksen ansioristi, toivottivat osanottajajoukon tervetulleeksi. Pyhtään – Ruotsinpyhtään Sotaveteraanit voitti tapahtuman pääkilpailun, tehtäväpolun, joukkuekilpailun ja sai kolmannella voitollaan kiertopalkinnon omakseen.

Teksti ja kuva:
Erkki Vitikainen

Mikkelin Sotaveteraanit syysretkellä

Laurilan tilan laamoja vierailijoille esittäytymässä. Kuva: Aulimaja Luukkonen

Mikkelin seudun Sotaveteraaneilla on tapana aloittaa toimintakausi maaseuturetkellä.

Tällä kertaa suunnattiin kohti Hietasta ja siellä sijaitsevaa Villa Laurilaa. Tilalla kasvatetaan suomalaisia, uhanalaisia lammassrotuja, mutta siellä on runsaasti muitakin erikoisia eläimiä. Tilan kartanorakennus on entinen huvila Kivennavan Kuokkalasta. Useimpia veteraaneja kiinnostivat laamat,

joista saadaan erityisen pehmeää villaa myytäväksi. Monen veteraanin mukaan taisi tarttua purkillinen herkullista karitsanlihaakin. Lasiverannalla nautittiin iltapäiväkahvit ja esitettiin pientä ohjelmaa. Erityisesti mieleen jäi puheenjohtaja Aarne Kärkkäisen pakina, jossa pilailtiin meille itse kullekin tutuista unohtamisongelmista.

Raili Häkkinen

Kirjat

Elämäkerta kenraali Jaakko Valtasesta

Professori, diplomaatti ja tuotetias historian tutkija Juhani Suomi ja eversti Pertti Suominen, tunnettu tiedotusupseeri ovat julkaisseet laajan elämänkerran ”Jaakko Valtanen, Tammenlehväkenraali” (Otava 2008). Se kertoo Valtasen mittavasta urasta alkaen Talvisodan lähetistä Puolustusvoimien komentajaksi vuosina 1983-90 ja hänen reservivuosiensa. Kirjoittajat ovat laatineet omat lukunsa itsenäisesti, sovitun työnajan mukaisesti.

Valtanen oli syntynyt sotilaan ammattiin; jo hänen nuorena kuollut isänsä, Viljo Valtanen oli ansioitunut eversti Rannikkotyöstössä, josta tuli pojankin aselaji. Suomi ja Suominen ovat saaneet käyttöönsä Valtasen oman arkiston lisäksi valikoidusti salaista aineistoa, joten teos on samalla tutkimuksellisesti päivitetty kuvaus kenraalin toimintaympäristöstä

Tutustuin 60-luvun yliopilaspoliitikkona kahteen avarakatseeseen upseeriin, majuri Valtaseen (s.1925) ja kapteeni Aimo Pajuseen (s.1931). He puolustivat kärsivällisesti ja älykkäästi paneelikeskusteluissa armeijaamme ja sen kehittämisen tarpeellisuutta. He osasivat puhua modernia yhteiskunnallista kieltä ja tunsivat ajan muotitieteitä, sosiologiaa, psykologiaa ja rauhantutkimusta. Konfliktteja ”säädeltiin”, ongelmia ”tiedostettiin”. Sanoimme jo tuolloin, että Jaakko ja Aimo ovat ”kenraaliainesta”. Kerankin olimme oikeassa. Ikävä kyllä joukossamme liehui - lähinnä sadankomitean ympärillä - useita näkyviä ”osallistujia” sekä ”tutkimuslinjalla” että ”marssilinjalla”. He kyseenalaisivat armeijan tarpeellisuuden mukaan luettuna rintamamiesten teot itsenäisyytemme turvaamiseksi. Näkyvyydestään huolimatta he edustivat kuitenkin sukupolvemme pientä akateemista vähemmistöä.

Teos on hieman kuivakas, totinen ja vakavamielinen. Siis kohteensa näköinen. Epäilemättä tuleva elämäkerta Pajuseesta on boheemisempi - ainakin, jos sen kirjoittaa hänet tunteva.

Jaakko Valtanen seurasi korkealle arvostettua, hiljattain 90 vuotta täyttäneitä kenraali Lauri Sutelaa. Saappaat olivat epäilemättä suuret. Sutelan komen-

tajakaudella presidentti Urho Kekkosen suhteet puolustusvoimiin ”normalisoitiin”. Sutela oli myös avainasemassa torjuttaessa Neuvostoliiton karhunsyleilyä yhteisistä sotaharjoituksista. Tätä itsenäisyystaistelua Valtanenkin presidentti Mauno Koiviston tuella joutui käymään aina Neuvostoliiton luhistumiseen saakka.

Itse asiassa Valtanen lienee ollut Sutelan valinta jo 1970-luvulta ja vara-amiraali Jan Klenbergin nimitys PE:n päälliköksi ennakoiti hänelle komentajuutta seuraavaksi. Valtanen sai hyvän perinnön; puolustusvalmiutemme kehittämisestä taloudellisten resurssiemme puitteissa vallitsi laaja poliittinen konsensus. Kuten tekijät osoittavat, 1980-luku oli nimenomaan maavoimien kehittämisen, henkilöjärjestelmän kehittämisen ja koulutus uudistuksen vuosikymmen. Sotilaalliset yhteytemme länteen avautuivat jatkuvasti.

Mauno Koivisto on historiamme ainoa etulinjan rintamamies, joka on hoitanut valtionpäämiehen tehtäviä. Hän ei syylistänyt sota-ajan johtoamme. Hänen kaudellaan maanpuolustuksen ja veteraanien arvostus kasvoi olennaisesti - alkaen legendaarisen Törnin porukan asevelijuhlista Kultarannassa. Tätä taustaa vasten on outoa, että Juhani Suomi yrittää asenteellisesti rakentaa vastakohta-asetelmaa ylipäällikön ja komentajan välille. Valtasen elämänerästä tehdään Juhani Suomen pro-Kekkonen- ja anti-Koivisto-teosten jatke. Miksi? Piikit kuuluvat korkeintaan juoruiluun tuopin ääressä. Kaikki sopuisan Valtasen tuntevat tietävät, ettei hän enempää halunnut kuin kyennyt irtiottoihin esimiehensä linjoista. Kohtuuton on myös parlamentaarisessa järjestelmässä syyllistää vain johtava hallituspuolue määrärahakehitykseen. Jos Valtaselta on jäänyt jotain hampaankoloon, Juhani Suomen olisi pitänyt se avoimesti kertoa. On yksinkertaistettua kytkeä keskustelu parlamentaaristen puolustuskomiteoiden tarpeellisuudesta puolustusjärjestelmän kehittämisestä. Toki on totta, että SDP:n vasemmistosiivessä, kuten muidenkin puolueiden sisällä, vaikutti äänekkäitä maanpuolustuksen vastustajia. Tämä kuuluu moniarvoiseen demokratiaan.

Komentajatehtävien ohella korostuu urauurtava työ armeijan yhteiskuntasuhteiden edistämiseksi. Varsinaista ulkomaankokemusta Valtasella ei ollut, vaikka hän hoitikin ansiokkaasti ulkosuhteita. Jo kouluvuosiensa hän oli nähnyt Oppikoulujen Karjala-Seuran merkityksen isänmaalliselle yhteiskuntasovinnolle; myöhemmin syntyi kosketus muun muassa MRA-liikkeeseen (Moraalisen varustautumisen kansainvälisen liike). Kiinnostus armeijan yhteiskunnalliseen ulottuvuuteen syveni jo SKK:n palkitussa diplomityössä (1955) maanpuolustushengen kehittämisestä. Tämä RT-upseerille ammatillisesti etäinen harastus seurasi häntä kaikkialla: eri komentaja- ja esikuntatehtävissä tai maanpuolustuskurssien ja tiedotusosaston johdossa. Valtanen oli innostava kurssien vetäjä, tiedän sen pieneltä osaltani tiedotusalan kertausharjoituksista Santahaminassa 1968. Valtanen viihtyi luontevasti sosiologien, sosiaalipsykologien ja muiden yhteiskuntatieteilijöiden kirjavissa seuroissa. Hän ei kuitenkaan omaksunut alan tieteellisen auktoriteetin Erik Allardtin ruotsinvoittoista ”*niukuttavaa*” - lainaus Matti Kuuselta - puhetapaa, jossa joka toinen sana oli niinkuin. Kielenkäyttö oli selkeää ja täsmällistä.

Reservissä Valtanen on vaikuttanut monissa luottamustehtävissä, kuten Vapauden Ristin Ritarikunnan kanslerina, joka esittelee kunniamerkit Tasavallan presidentille, suurmestarille. Jakoperusteita löyhennettiin. Oikeutettua ärtymystä herättikin vuonna 2001 peräti 1 luokan VR:n myöntäminen tunnetulle sadankomitealaiselle sivarille - kylläkin pätevälle kansainvälisen politiikan professorille. Ymmärrettävästi edellinen kansleri Lauri Sutela tuomitsi sen julkisesti. Kirjasta ei käy selville, tuliko määräys suurmestarilta tai mikä oli ritarikunnan hallituksen jäsenten kanta. Kun siitä löytyy muitakin ”luottamussellista” tietoa, tämänkin prosessin kulku olisi voitu kertoa.

Elämäkerta tästä nuhteettomasta kenraalista ja patriootista kannattaa ehdottomasti lukea.

Pekka J. Korvenheimo
(kirjoittaja, s.1941, on suur-
lähettiläs ja reservin majuri)

Jos Viipurinlahden puolustus olisi murtunut kesällä 1944...

Tämän uuden DVD-videon myötä lienee koko sotamme ratkaisuvaiheet kesällä 1944 saatu katsottavaksi nykyisellä tekniikalla. Ja kukas muu onkaan käsikirjoittajana kuin yleisesikuntaeversti ja sotahistorioitsija Matti Koskimaa, erinomaisen kirjasarjan taisteluistamme kirjoittanut ”raspiäinen” upseeri. Parempaa tuskin olisi löytynytäkään, sillä Koskimaa on tuonut nuo ratkaisevat taistelut ikään kuin lukijan itsensä kokemiksi kirjoissaan.

Kun katsoo videon asiantuntijajoukkoa, sieltä löytyy varsin tunnettuja nimiä Aarno Unkila on ohjannut muistaakseni muutkin sota-DVT:t. Tämän DVD-videon takana on Suomenlinnan Rannikkotyöstökilta prikaatikenraali Asko Kilpisen johdolla, ja se kuuluu Kadettikunnan veteraanien perintöprojektiin. Mielihyvin kuuntelin Matti Haran rauhallista selostusta. Uskon, että Viipurinlahti kesällä 1944 on tehty huomattavalta osalta talkoovoimin, sillä tuhansien videoiden jakaminen ilmaiseksi kouluille ja puolustusvoimille ei olisi mahdollista ilman palkatonta talkoohenkeä, johon sisällytän myös muut tuet.

Tämä DVD-video käsittelee varsin tyhjentävästi Viipurinlahden taistelut kesällä 1944. Kun

puna-armeijan hyökkäys Viipurista länteen ja Talin-Ihantalan maisemista kohti Lappeenrantaa oli suurin ponnistuksin saatu torjutuksi, neuvostojoukot pyrkivät ratkaisuun Vuosalmella ja Viipurinlahdella. Tässä DVD-videossa Vuosalmi ja Tali-Ihantala sivuutetaan lyhyesti ja päähuomio on Viipurissa ja Viipurinlahdella.

Kun puna-armeijan hyökkäys mursi puolustuksemme Valkeasaassa ja Kuuterselässä, ylijohdotimme aloitti joukkojen siirrot Kannakselle Maaselästä ja Aunuksesta. Jos joukkojemme painopiste olisi tuolloin ollut Kannaksella, olisiko se voinut estää puna-armeijan läpimurron? Tapahtumien valossa saattaa olla oikein, että näin ei ollut, vaan idästä saatiin vereksiä voimia sodan ratkaisualueelle. Oli onni, etteivät neuvostoilmavoimat pahemmin häirinneet oloissamme suuria joukkojen siirtoja kahden radan varassa. Kun siirrot alkoivat, neuvostoilmavoimat olivat sidotut Syvärin ylityksen tukemiseen rintaman tuntumassa eivätkä pommituksiin suomalaisten siirtourille. Toinen onni oli se, ettei puna-armeijalla ollut ylimenokaluksia Viipurinlahdella ennen heinäkuun alkua, koska kalustokin oli Syvärillä. Tästä mainitsee myös eräs useista haastatelluista.

Hyvä, että Koskimaa korostaa saksalaisten ilmavoimien ja 122. Divisioonan merkitystä Viipurinlahden torjuntataisteluissa. Saattaa olla, että ellei tuo Aarnikotka-divisioona voimakkaaine tykistöineen - neljä patteristoa - olisi ehtinyt ajoissa Viipurinlahdelle, kovat taistelut olisivat kehittyneet suomalaisille ylivoimaisiksi. Koskimaa korostaa aivan oikein, että jos Viipurinlahdella olisi tapahtunut samankaltainen murto, kuin talvisodan lopulla, se olisi voinut johtaa katastrofiin puolustuksemme kannalta. Silloin tuli rauha, nyt puna-armeijan hyökkäys torjuttiin rantaviivalle.

Tiedän, että Viipurinlahden taistelijoita on joukossamme vähenevissä määrin. Kun tämän videon kuvaukset ja haastattelut on tehty ainakin vuosi, parissitten, niin haastatteluja on saatu videolle aika monta - ja hyviä haastatteluja - mm. virolaisen Raul Kuutman vakavat sanat. Ja olihan siellä mukana virolaisten vapaaehtoisten JR 200.

Videossa on todella ruutia ja räiskettä. Mutta se on yllättävän tasapuolinen. Puna-armeijalaisista ei tehdä huonoja sotilaita, kuten ei tehdä suomalaisistaakaan. Koskimaa on lähtenyt siitä itsestäänselvyydestä, että silloiset vihollisemme tekivät käskyn mukaan tarkoituksella saada Suomen armeija pois pelistä Saksan rinnalta. Suomalaiset sotilaat taas estivät tämän saksalaisten avustamina niin tehokkaasti, että puna-armeijan oli luovuttava tuosta tarkoituksestaan. Juuri tämä on tämän DVD-videon yksi suurista anneista videon yksityiskohtien ”viidakossa”. Se, mitä tapahtui myöhemmin, on jo toista asiaa, sodan politiikkaa.

Eräs asia jäi hiukan kaiveramaan. Mikäli muistan, video esitettiin YLE:ssä kaksi kertaa kesäkuun alussa tänä vuonna. Ajankohta ei ollut ilmeisesti paras mahdollinen juuri kesäkuuden kynnyksellä. Lisäksi esityksestä puuttuivat syystä, jota en tiedä, eversti Koskimaan vaikuttavat sanat Viipurinlahden onnistuneesta puolustuksesta ja hyökkäyksen torjunnasta sen kautta Haminan ja Viipurin suuntiin. Kuten sanottu, se olisi onnistuessaan ehkä tiennyt taistelujen - jopa koko sodan - menetystä. Lisäksi YLE jätti pois versiostaan Kadettikuoron esittämän Finlandia-hymnin. Miksi?

Anssi Vuorenmaa

tamware
Door Solutions

Rakennusliike
SORVOJA OY

RAHAPAJA
MONETA

RAHAPAJA OY

Suomen sota ja autonomian synty

Virallinen suomalainen juhlaraha – aitoa kultaa!

- Suomen historian merkittävä käännekohta ikuistettuna aitoon 22 karaatin kultaan.
- Rahapaja Oy:n lyömä virallinen juhlaraha.
- Rajoitettu lyöntimäärä vain 9 000 kappaletta.
- Parasta proof-keräilylaatua.
- Hinta 425 euroa. Rahapaja Moneta maksaa toimituskulut puolestasi.
- Tilausnumero 2081062.

Halkaisija: 22 mm
Paino: 8,48 g

Ruotsin ja Venäjän välisen Suomen sodan (1808–1809) syttymisestä on tänä vuonna kulunut 200 vuotta. Taistelujen tauottua maamme vuosisatoja kestänyt yhteys Ruotsiin katkesi ja Suomesta tuli Venäjän keisarikuntaan kuuluva autonominen suuriruhtinaskunta.

Rahapaja Oy on lyönyt aiheesta virallisen juhlarahan, joka on aitoa 22 karaatin kultaa.

Nopeimmin tilaat soittamalla
010 80 80 40
(24 tuntia/vrk, henkilökohtaista palvelua ark. 8-18)
www.rahapajamoneta.fi/kulta

>>>> Toimi nopeasti – tilaukset hyväksytään saapumisjärjestyksessä! <<<<

Kirjat

Suomen sodasta 200 vuotta

Reima T.A. Luoto - Heikki Talvitie - Pekka Visuri: SUOMEN SOTA 1808 - 1809 taustat, tapahtumat, muistomerkit, Fenix-Kustannus Oy, Saarijärvi 2008, ISBN 978-951-862-183-9, 260 s.

Suomen sodan 1808 - 1809 alkamisesta on 200 vuotta. Tästä sodasta on kirjoitettu yllättävän vähän, vaikka useimmat meistä tuntevatkin sodan jo kouluaikana lukemastaan J. L. Runebergin Vänrikki Stoolin tarinoista. Suomen kuulussa Venäjään ei sotaa juuri haluttu eikä voitukaan muistella ja kesti useita vuosikymmeniä, ennen kuin koko sotaa edes jollakin tavoin

alettiin huomioida. "Kultakautensa" Suomen sodan muistelu koki Suomen itsenäistyttyä, jolloin mm. useille taistelupaikoille pystytettiin muistomerkkejä. Sitten tuli talvi- ja jatkosota ja Suomen sodan muistelu jäi takalalle.

Vuoden 1808 sota liittyi - niin kuin kaikki muutkin sen jälkeiset Suomea koskeneet sodat - eurooppalaiseen suurvaltapolitiikkaan. Ranskan Napoleon Bonaparte soti 1700-luvun lopussa ja 1800-luvun alussa melkein koko muuta Eurooppaa vastaan. Tässä myllerryksessä Ruotsi ja sen kuningas Kustaa IV Adolf tekivät valintoja, jotka johtivat siihen, että Venäjä hyökkäsi sen kimp-

puun, mikä käytännössä merkitsi ensisijaisesti sotaa Suomen maaperällä. Tuloksena tästä onnettomasta, huonosti johdetusta sodasta oli Suomen siirtyminen Venäjän vallan alle.

Kirja kertoo kattavasti ja ymmärrettävästi Suomen sodan taustat ja kulun ja vieläpä siinä luonnehditaan Vänrikki Stoolin tarinoiden henkilöitä, joista osa on oikeita, osa Runebergin luomia kuvitteellisia hahmoja. Sodan seurauksiin liittyen Heikki Talvitie, joka on ollut Suomen suurlähettiläänä sekä Moskovassa että Tukholmassa, kuvaa kirjan yhdessä osiossa Ruotsin vuoden 1812 politiikan syntyä ja sovellusta aina tähän päivään

asti. Ruotsihan on onnistunut pysyttelemään puolueettomana ja välttämään sodat.

Kirjassa on myös oma luku Suomen sodan muistomerkeistä ja niiden syntyhistoriasta. Muistomerkeistä on laadukkaat värikuvat ja selvitys siitä, missä ne sijaitsevat.

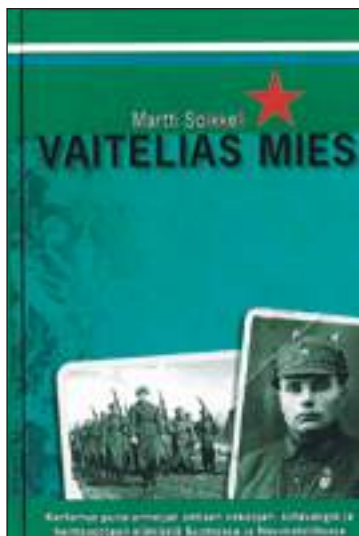
Suomen sotaa 1808 - 09 käytiin suomalaisten talonpoikaisoturien mielestä huonosti ja ponnottomasti, kun aina vain piti perääntyä, jopa Ruotsin puolelle saakka. Kuningas ja ruotsalainen sodanjohto oli päättänyt ryhtyä todelliseen vastarintaan vasta siellä ja miehiä piti säästää tähän koitokseen. Paikallisia voittoja suomalaiset joukot sen-

tään saavuttivat useassa paikassa Pohjanmaalla ja Savossa. Kokonaisuutena sota oli kuitenkin katastrofi, jonka pahimpana häpeätahrana on pidetty hyvin varustellun Viaporin linnoituksen antautumista - ilman varsinaisia taisteluita - jo sodan alkuvaiheessa.

Suomen sodan 1808 - 1809 alkamisen 200-vuotismuiston juhlinta jatkuu monin tavoin vielä runsaan vuoden ajan. Luodon-Talvitien-Visurin kirja on hyvä ja monipuolinen tietopaketti tästä sodasta, joka päätti yhden aikakauden Suomen historiassa ja aloitti toisen.

Esko Vuorisjärvi

Vaitelias mies Inkerinmaalta

Martti Soikkeli: Vaitelias Mies, ISBN: 978-951-37-5314-6
Edita Publishing Oy, 239 sivua

Sanapari "Vaitelias Mies" tuonee useimmille meille kannattajäsenten sukupolven kuuluville ensimmäisenä mieleen amerikkalaiset lännenelokuvat, joissa vaitelias mies ratsastaa kaupunkiin, pysähtyy saluunan eteen, sitaisee rennosti hevosensa puo-

miin ja astuu saluunaan revolveri vyöllään ja tilaa viskin. Ja loppu onkin sitten arvattavissa.

Meidän isämme, veteraanit olivat yleensä myös vaitelaita sodan ollessa kyseessä, mutta emeritusprofessori Martti Soikkeli on löytänyt todella toisenlaisen vaiteliaan miehen tarinan, jota ei varmasti osaa arvata, ellei lue hänen kirjaansa "Vaitelias Mies". Kirja kertoo Suomessa vuosikymmeniä eläneestä entisestä puna-armeijan vääpelistä, suomalaisten sotavangista ja Heimopataljoona 3:n veteraanista, kersantti Matti Nuijasta ja hänen elämäänsä läheisesti liittyneistä henkilöistä.

Kirjassa on myös lyhyt kuvaus Heimopataljoona 3:n perustamisesta ja vaiheista aina lakkauttamiseen; muista suomalaisista joukoista poiketen ei kotiuttamiseen, vaan uudelleen vangitsemiseen ja junakuljetukseen Naarajärven sotavankileirille ja sieltä edelleen Neuvostoliittoon.

Marsalkka Mannerheim hyväksyi esityksen pataljoonan

perustamisesta marraskuussa 1942. Pataljoonaan hyväksyttiin vapaaehtoisina Itä-Karjalasta, Inkeristä, Virostä sekä Tverin ja Novgorodin alueilta kotoisin olevia sotavangeja. Pataljoona taisteli ansiokkaasti kesällä 1944 mm Riihisyrjässä ja sen jälkeen Vuosalmella ja ehdittiin kuljettaa Lapin sotaankin Tornion-jokivarteen, josta se kuitenkin välittömästi siirrettiin Raahen. Raahessa pataljoonan sotilaat julistettiin Neuvostoliiton vaatimuksesta uudelleen sotavangeiksi ja alkoi n. 650 sotilaan junakuljetus Naarajärven sotavankileirille. Suomalaisten vartijoiden myötävaikutuksella suurin osa karkasi kuljetuksen aikana ja perille tuli vain n. 200 miestä. Heimopataljoonista on kirjoitettu aikaisemmin varsin vähän, koska aihe on ollut arkaluonteinen asia niin Suomen valtiolle kuin armeijallekin. Neuvostoliiton romahdettua 90-luvun alussa suurin osa siellä hengissä säilyneistä heimoveteraaneista muutti paluumuuttajina takaisin Suomeen ja heillä on oma Suomen Sotaveteraaniliitto ry:n kuuluva yhdistys, Inkeriläiset ja Karjalaiset Heimoveteraanit ry.

Matti Nuijan tarina on osa tätä kokonaisuutta. Kirjassa kerrotaan Matin tarina nuoruusvuosista ja rakastumisesta Helmi-vaimoon. "Hyö hyväiliit ja hää tul raskaaks" toteaa kirjassa ensimmäisen vaimon sisko poikalapsen syntymään johtaneesta ensimmäisestä perheestä, jota

Matti ei enää koskaan nähty sotavangiksi jäätyään. Perheen kohtaloa seurataan kuitenkin samanaikaisesti Matin tarinan kanssa aina nykypäiviin. Siperiaan karkotettujen inkeriläisten olosuhteet Lena-joen suistossa Jäämeren rannalla tulevat myös valotetuksi.

Asevelvollisuusaika puna-armeijassa, talvisodan aikainen palvelus Kuusisen kansanarmeijassa sekä koulutus puna-armeijan tiedustelijaksi, kirjoittaja tosin käyttää termiä vakoojaksi, koska Matti jäi sotavangiksi suomalaisessa sotilaspuvussa, kerrotaan myös.

Kuoleman hipaisu kenttäoikeudessa, sotavangeusaika ja palvelus Heimopataljoona 3:ssa muodostavat oman kokonaisuutensa, mutta kenties mielenkiintoisimmaksi ja historiankirjoituksen kannalta tärkeimmäksi erottuu selostus siitä, miten Matti Nuija välttyi punaisen Valpon vangitsemiselta ja miten hän sai uuden henkilöllisyyden ensin Suomen armeijan sotilaana ja sitten kirkonkirjoihin vietyinä Suomen kansalaisena. Tämä syksyn 1944 ja vuoden 1947 välinen aika oli Matin salaisuuden säilymisen kannalta ratkaisevaa aikaa, jolloin hänen oli todella syytä olla vaitelias mies. Sisäministeriö levitti vielä vuonna 1947 Hakuluetteloa, jossa oli 137 sivua ja Matista oli tässäkin luettelossa pitkä teksti. Viimeinen näiden hakuluetteloiden perusteella vangittu heimoveteraani luovutettiin Neuvostoliit-

toon 50-luvun puolivälissä, yksitoista vuotta sodan päättymisen jälkeen.

Vähitellen 1950-luvulle tultessa elämä kuitenkin vakiintui ja Matti sai ammatin, avioitui kahdesti, sai Liisa-vaimonsa kanssa neljä lasta, jotka kuolivat isänsä tarinan vasta kirjan kirjoittajalta Martti Soikkeli. Matti Nuija kuoli arvostettuna rakennusalan työnjohtajana 1988 Rovaniemen maalaiskunnassa, tosin silloin nimellä Matti Levonen.

Martti Soikkeli on kirjaa varten tehnyt uskomattoman paljon tutkimusta ja haastattelujen aikana kokenut varmasti usein löytämisen ja oivaltamisen riemua sekä ennen kaikkea saanut hyviä ystäviä. Vaikka kirjan nimensä mukaisesti uskoi kertovan vain yhden henkilön tarinan, mukana on myös lyhyitä kertomuksia muista Suomessa paljastumatta eläneistä heimoveteraaneista. "Tietolaatikoissa" on selvitetty aiheeseen läheisesti liittyviä laajempia kokonaisuuksia ja samalla kirja valaisee lyhyin kirjoituksin sukulaiskanamme, Inkerin kansan kohtaloa.

Loppuun voi todeta vain Frank Capran vuodelta 1946 olevan elokuvan nimeä lainaten: "Ihmeellinen on elämä".

Kirjan myynti: hyvin varustetut kirjakaupat ja eri nettikirjakaupat (löytyy hakusanalla "Vaitelias Mies")

Kari Korhonen

Puustelli toteuttaa

Sinun
keittiö-
unelmasi.

www.puustelli.com

Syyttömänä Siperiassa

Kalevi Leppälä ja Matti Lukkari urakan jälkeen yhdessä. Kirjan julkistamistilaisuus oli Helsingissä 18.9.2008. Kalevi Leppälä kiteytti elämänkulkunsa sanomalla: ”Nyt minä olen käymässä Suomessa, minut on vastaanotettu ihmisenä, omana poikana. Kiitos, että olen saanut olla mukana”.

Kirjan valokuvat ovat Kalevi Leppälän yksityisalbumista ja Matti Ponsin kuvat vuodelta 2008. Kartat ja piirroksat Kari Nyström. Otavan Kirjapaino, Keuruu 2008. ISBN 978-95-1-21406-9, 255 sivua.

Syyttömänä Siperiassa on Kalevi Leppälän selviytymistarina. Se on kertomus hänen lapsuusvuosistansa Jokioisilla, siirtymisestä isän aatteen perässä Leningradin seudulle, koulun käynnistä vieraalla kielellä ja valmistumisesta viilarin ammattiin.

Ennen talvisotaa vanhempiensa mukana Venäjälle muuttaneet, joilla ei ollut poliittisia rasitteita tai rikollista taustaa, hyväksyttiin Heimopataljoona 3:een. Kantakorttien mukaan vahvuus oli 1070 miestä ja se koostui seitsemästä suomensukuista kansallisuudesta. Näin Kalevi Leppäläkin löysi paikkansa Heimopataljoona 3:ssa. Jatkosodan alkaessa kaksoisveli kaatui heti sodan alussa ja hän itse joutui myöhemmin suomalaisten vangiksi. Kalevi oli yksi niistä harvoista kotiutettavista, jotka olisivat voineet suhteellisen vaarattomasti jäädä Suomeen. Ikävä äitiä ja sisaria kohtaan kuitenkin kasvoi. Kalevin kohtalo sinetöityi 22.12.1944 hänen yltäessään valtakunnan rajan yhdessä parinkymmenen muun pojan kanssa takaisin Neuvostoliittoon. Kalevin tie jatkui moni-

en vaiheiden jälkeen Siperiaan ja edessä oli kymmenen vuoden vankeustuomio. Vapauduttuaan Stalinin kuoleman jälkeen hän hakeutui Ukrainaan, koska Suomeenkaan hän ei voinut palata. Avioituttuaan Kalevi otti vaimonsa sukunimen Danjuk. Tämä siksi, että ukrainalaisille oli mahdotonta oppia kirjoittamaan ja lausumaan ”Leppälä”. Avioliitto on kestänyt 54 vuotta.

Matti Lukkari on kirjoittanut tämän selviytymistarinan haastatellen Kalevia ja hänen läheisiään henkilökohtaisesti ja perehtynyt hänen kirjallisiin muistiinpanoihinsa vankileirien ajoilta. Kirja vie lukijaa mukanaan. Kirjassa ei haeta syyllisiä, eikä se ole katkeran miehen tilitys, vaan se on tarina selviytymisestä ja uskosta elämään.

Kirja antaa ajattelemisen aihetta nuoremmille. Se valottaa Matti Lukkarin erinomaisella kirjoittamistaidolla asioita, joihin ihminen itse ei ole voinut suurestikaan vaikuttaa, mutta miten kaikesta voi selvitä. ”Siinä minä, missä muutkin!” Tuolla asenteella ja avuliaisuudella hän loi ympäristöönsä positivistista henkeä vankileirien kurjuudessa ja tuo asenne oli aistittavissa myös Helsingissä.

Kirjaa on saatavissa hyvin varustetuista kirjakaupoista ja nettikaupoista hakusanalla ”Syyttömästi Siperiassa”.

Anni Grundström

Pekka Turunen (toim): Olavi Paukkunen Päämajan tiedustelija, Ajatus Kirjat, ISBN 978-951-20-7594-2, Gummerus Kustannus Oy, Jyväskylä 2008

Päämajan johtamasta kaukopartioinnista on kirjoitettu useita kiinnostavia sissikirjoja, jotka ovat luoneet mielikuvan kaukopartiomiesten ja -osastojen toiminnasta erityisesti Jatkosodan aikana. Osassa niistä on taustalla kirjailijan henkilökohtaiset kokemukset, mitkä tekevät niistä mielenkiintoisia. Pekka Turusen toimittama kirja Päämajan tiedustelijasta Olavi Paukkusesta perustuu alkuperäiseen, Paukkusen itsensä kirjoittamiin sotamuistelmiin.

Pekka Turunen kertoo alkusanoissaan elävällä tavalla, miten Olavi Paukkusen leski Tyyne johdattaa hänet narisevia portaita ylös vinttikamariin. Piirongin laatikosta Tyyne Paukkunen ottaa esiin useita vahakantisia vihkoja, jotka hän ojentaa Turuselle, joka istahtaa alas ja alkaa jännittyneenä tutkia yhden vihon tekstiä. Voidaanpa melkein aistia runebergiläinen tunnelatus: ”luin rivin, luin kaks’, verein tunsin kuumemmaks’. Hänellä oli käsissään kaukopartiomiehen autenttiset muistelmät, jotka hän Tyyne Paukkusen toivomuksen mukaisesti on onnistuneesti toimittanut kirjaksi.

Kirjan johdannossa Turunen on kuvannut oikein tiedusteluorganisaatiot ja johtosuhteet talvisodan, välirauhan ja jatkosodan aikana. Huomio kiintyi Turusen sekaisin käyttämiin termeihin vakoilija-tiedustelija. Vaikka terminologia ei ole vakiintunut, ei välirauhan ja jatkosodan tiedustelijoita voida nimittää vakoilijoiksi, vaikka toiminta Neuvostoliiton kannalta oli laitonta. Tuon ajan suomalaisessa terminologiassa vakoilu tarkoitti

ulkovaltojen kansalaisten Suomessa harjoittamaa tiedustelutoimintaa ja maanpetos Suomen kansalaisen Suomessa ulkovaltojen hyväksi harjoittamaa tiedustelutoimintaa. Nämä termit eivät sovi sodan ajan tiedustelijoihin. Vakoilusta rangaistaan, mutta tiedustelutuloksista palkitaan; saihan 8 kaukopartiomiestä Mannerheim-ristin. Kirjan aihepiiristä johtuen partiotiedustelu on keskeisessä asemassa. Voidaan kuitenkin oikeutusti kysyä, olisiko partiotiedustelu antanut Kannaksella ennen suurhyökkäystä parempia tuloksia, koska vain lentotiedustelulla oli riittävä tunkeutumiskyky. Se, että tulokset eivät päätyneet Päämajaan, on kokonaan toinen juttu kuten myös Päämajan sisäiset ristiriidat tiedustelutietojen käsittelyssä.

Olavi Paukkusen ensimmäinen partiomatka alkoi Kiviniemessä joulukuun 2. päivänä 1939 ja 21. ja viimeinen lokakuun 8. päivänä 1944 Lapin sodan alettua. Partion tiedustelutehtävänä oli Kemin ja Rovaniemen välisen maantie- ja rautatieliikenteen seuranta. Suomalaisten joukkojen kärjen ohitettua partion aseman sai partio ilmoituksen, että heidät noudetaan kotiin 10.10.1944. Paukkunen oli sairastunut partiomatkan aikana keuhkoputken tulehdukseen ja toteaa lakonisesti käsikirjoituksessaan: ”Minun sotani loppui tähän”.

Lähes viiden sotavuoden aikajaksolle ajoittuvat kertomukset ovat mielenkiintoista luettavaa. Tapahtumien lisäksi Paukkunen on kertonut partioiden varustuksesta, jota kehitettiin koko ajan tehtävien suorituksessa saatujen kokemusten perusteella. Partioiden koot vaihtelivat käskettyjen tehtävien mukaisesti. Heinäkuussa 1941 neljän miehen partion tehtävänä on seurata Hiitolan aseman rautatieli-

kennettä. Tammikuussa 1942 10-miehin partio lähetetään Äänisen yli hiihtämällä tiedustelemaan Vytegran kaupunkiin johtavia teitä ja Äänisen takaisista kanavaa. Maaliskuun lopulla 1944 kootussa osasto Kalevassa oli kaikkiaan 189 miestä. Osaston tehtävänä oli tuhota Suopasalmen ja Suopasvaaran kylät. Tässä muutamia esimerkkejä kirjan sisällöstä.

Partiomatkojen rasittavuus vaihteli niiden ajallisen pituuden ja vuodenajan mukaan. Talvikauden partiomatkat olivat jo pelkästään fyysisesti äärettömän rasittavia, ja monessa yhteydessä tuleekin esille pervitiinin käyttö väsymyksen torjuna etenkin takaa-ajotilanteissa. Riippumatta vuodenajasta oli henkinen rasitus koko ajan kova. Voi vain ihmetellä, mistä peruskunnoltaan hyvät partiomiehet vielä ammensivat lisävoimaa ja henkistä kestävyyttä, joilla käsketyt tehtävät kaukana vihollisen selustassa kyettiin suorittamaan.

Karttapiirroksat täydentävät selkeää tekstiä. Niistä saa pääpiirteisen kuvan partiomatkojen kokonaispituuksista ja päivätaipeista. Mukaan otetut valokuvat, joista osa on otettu partiomatkoilla, antavat lisäkuvan Olavi Paukkusen ja hänen partiotoveriansa palvelusolosuhteista sekä rauhallisten vaiheiden että itse tehtävien suoritusten aikana.

Kirja antaa hyvän kuvan Olavi Paukkusen henkilökohtaisista kokemuksista ja tuntemuksista 21 partiomatkaan liittyen. Pekka Turunen on onnistunut toimitustyössään mielestäni hyvin ja kirjoittanut Olavi Paukkusen alkuperäisen käsikirjoituksen ja vertailumateriaalin perusteella mielenkiintoisen kirjan.

Finn-Göran Wennström

Visko
Teepak

Hertz
www.hertz.fi

Sotaväen
sopimustoimittaja.
tel. 0200 11 22 33
hertz@hertz.fi

Kirjat

Vaasalaista veteraaniyhdistystä

Tapani Tikkala: Yhteistyö–Samarbete, Vaasan Rintama- ja Sotaveteraanit 1967 – 2007, Copyright: Vaasan Rintama- ja Sotaveteraanit. 192 sivua. Käännös: Björn ja Ingall Hagman.

Kirjan nimi ja kansikuva Yhteistyö–Samarbete kuvastanee veteraaniveljien ja sisarten yhteistä ahkerointia maamme ainoassa kaksikielisessä veteraaniyhdistyksessä sekä kahden veteraaniyhdistyksen yhteenliittymästä alkanutta yhteiseloä. Vaasan Rintama- ja Sotaveteraanit ry – Vasa Front- och Krigsveteraner rf. perustettiin 29. syyskuuta 1967 yhdistämällä paikallinen Rintamamiesten Asunto- ja Tukiliitto sekä Vaasan Sotaveteraanit.

Historiikki käsittelee kahdella kielellämme Aseveliliiton sekä sota- ja rintamaveteraanijärjestöjen alkuaikojen tapahtumia vaasalaisten näkökulmasta ny-

kyaikaan päätyen. Oma mielenkiintonsa on lukea kuinka kahdenyhdistyksen yhteenliittymän toiminta haki muotoaan 1967 – 1977 ja minkälaisia hankkeita silloin toteutettiin. Vuosien 1978 – 1987 tapahtumat on niputettu *Vakiintumisen vuodet* -otsikon alle. Vuosia 1988 – 1997 käsittelevässä osiossa tuodaan esille sotiemme veteraanien arvostuksen nousu. Kuntoutuslain uudistus, matkailu Neuvostoliittoon ja Venäjälle, Rintamamiesasiain neuvottelukunta, vuorovaikeutus virolaisten ja inkerinsuomalaisten kanssa ja parannukset rintamalisiin olivat tuolloin tapetilla. Maaliskuun 13. päivä 1997 kaupungintalossa vietettiin samanaikaisesti yhdistyksen 30-vuotispäivää, naisjaoston 25-vuotispäivää sekä pidettiin Korsukuoron 15-vuotiskonsertti ja aseveli-ilta.

Luopumisen ajaksi luonnehdittuja vuosia 1998 – 2007 leimasi lisääntyvä kuntoutuksen tarve ja veteraaniperinteiden

jatkaminen Björn Erikssonin selvityksen pohjalta. Tukijaosto on kiinteä osa yhdistystä, johon myös naisjaosto ja Korsukuoro kuuluvat.

Omana lukunaan on suuri työvoitto: 16 huoneistoa kattava Veteraanitalo rakennettiin Schwerininkadulle, jonne veteraanit pääsivät muuttamaan 1971. Viimeinen luku luotaa tulevaisuutta veteraanien perinteiden vaalimisen lähtökohdasta. Yhdistyksen jäsenmäärä oli suurimmillaan noin 1 300 vuonna 1987, joista naisjaostossa 170. Vuonna 2007 varsinaisia jäseniä oli 465, kunniajäseniä 9, kannattajajäseniä 187 ja naisjaostossa 275, ilmenee kirjan jäsenmääräluettelosta.

Kirja on hankittavissa 25 eurolla Vaasan Rintama- ja Sotaveteraanien toimistosta, Pitkäkatu 38. Kirjan voi myös tilata puh. (06) 3120 259, jolloin hintaan lisätään postituskulut.

Auralaiset sodissa 1939–1945

Kun vaaras oli armas synnyinmaa, toim. Ari Vilén, Kustannus HD, Loimaa, Painopaikka: AS Pakett, Tallinna 2008. 353 sivua.

”Kun vaaras oli armas synnyinmaa” on tehty kunnianosoitukseksi auralaisille sotiemme veteraaneille, 90 vuotta täyttävälle Auran kunnalle ja samanikäiselle itsenäiselle Suomelle. Sotiamme lähestytään Auran Patteriston (III /KTR 5) ja muiden sen aikaisten auralaisten kokemana monista näkökulmista. Sotatapahtumien ohella kirjaan on kerätty tietoja lottatoiminnasta ja elämästä kotirintamalla. Auran Sotaveteraanien ohella teoksessa esitellään Auran Suojeluskunta, Auran aseveljet ja Auran Sotainvalidit sekä Kyrön Seudun Reserviupseerit.

Sanalliseksi kirjokanteleeksi opus täydentyy majuri Toivo Ahtimon kirjoituksilla, Kunnallisen Viikkolehden vuosikertojen teksteillä, päiväkirjoilla ja muistelmilla. Kenttäpostikir-

jeiden vuoropuhelut kotiväen ja rintamalla taistelevien kesken edustanevat sitä herkinä sisältöä.

Taloudellisesti teoksen aikaansaantia ovat tukeneet Auran kunta ja seurakunta sekä Auran Lions Club keräämällä Sota-arkistosta alustavan.

Runsaat puolet kirjasta katta hereillä pitävää käytännönläheistä ja koskettavaa kerrontaa. Siinä kohdataan moninaiset taistelutapahtumat, haasteet kotirintamalla, jaksamista ylläpitävät keinot rajoineen ja menetykset suruineen.

Teoksen matrikkeliosassa on tiedot yli 40:stä sankarivainajasta, 580:stä muusta sotaveteraanista. Matrikkelitoimikunnan puheenjohtajana toimi Ari Vilén, jäseniä toimikunnassa oli 11.

Kirja on myynnissä Auran Osuuspankissa hintaan 30 €. Sen voi myös tilata kirjan toimittaneelta Ari Viléniltä puh. 040 5332 825. Postikuluineen hinta on 40 €.

Vaasan Sotaveteraanipiiriltä 40-vuotishistoriikki

Nils-Börje Stormbom, Bengt Harald: Vasa Krigsveterandistrikt – Vaasan Sotaveteraanipiiri r.f. 40 vuotta 1968 – 2008. Käännös Raila Börg. 45 sivua.

Vaasan Sotaveteraanipiirin 40-vuotishistoriikki perustuu 30 ensimmäisen vuoden osalta eräin tarkistuksin Nils-Börje Stormbomin 30-vuotishistoriikin tekstiin. Viimeksi kuluneiden 10 vuoden tapahtumista on kirjoittanut Bengt Harald. Historiikin työryhmään kuului-

vat piirin puheenjohtaja Holger Strandberg, Anders Knip, Lauri Luutonen ja Tuula Harjunpää.

30-vuotishistoriikin jälkeen uusia muistomerkkejä piirin alueella 1999 – 2003 on paljastettu kuusi. Teoksen valokuvat koostuvat hallituksen aikaisemmista puheenjohtajista sekä 2000-luvun ryhmä- ja tapahtumakuvis- ta, mm. kunniakäynnistä talvisodan muistomerkillä ja Ruotsin Holmsundiin 2005 tuodusta jäätien muistomerkistä.

Historiikissa käsitellään piirin hallinnollisia rakenteita,

Kustveteranen -lehteä, kuntoutusta, piirin naistoimikunnan sekä hengellisen toimikunnan työtä ja suhteita puolustusvoimiin. Piirin jäsenmäärä vuoden 2007 lopussa oli 2 767, johon lisäksi tulee Vaasan yhdistyksen naisjaoston 275 ja Skärgårdens Veteranförenings Damsektion- jaoston 19 jäsentä. Silloin rekisteröitiin myös 104 puolisojäsentä ja 67 leskijäsentä. Kannatusjäseniä piirin yhdistyksissä oli 784 vuonna 2007. Historiikki on jaettu alueen yhdistyksille eikä se ole myynnissä.

Divisioonan miehet sotasarjiksessa

Legendat-sarja: SS Wiking, Panttipataljoona. Käsi- kirjoitus ja kuvitus Marko Tiainen. Revontuli 2008. 92 sivua.

Kustannusosakeyhtiö Revontulelta ilmestyi lokakuun alussa *Legendat* –sarjan sarjakuvakirja SS Wiking. Se kertoo kevään 1941 maassamme olleesta salaisesta värväysoperaatiosta, jossa 1 200 miestä valittiin monikanalliseen SS Wiking -divisioonan. Vapaaehtoisista erotettiin talvisodan konkarit, joita kut-

suttiin ”divisioonan miehiksi”. Nämä lähtivät matkaan vakuutena Saksasta Suomeen saadulle aseavulle. Kaikkiaan 1409:stä suomalaisesta SS-vapaaehtoisesta jäi palaamatta 256 miestä ja 686 loukkaantui. Aikaisemmin Legenda-sarjassa on ilmestynyt sarjakuvakirjat Lauri Törnistä, Simo Häyhästä ja ”Marokon kauhu” Aarne Juutilaisesta.

SS Wiking on saatavissa leh- tipisteissä kautta maan. R-kioskeissa hinta on 8,90 €.

Markku Rämö

Tilitoimisto Ordent Oy Kerava	Asfaltti Center Oy Kerava	Autosalpa Oy Kerava
METSÄRAIKUU	Metsäpalvelu Turunen Oy Keskijärvi	Rakennuttajapalvelu Allu-Team Oy Keuruu
Asianajotoimisto Markku Tiainen Oy Keuruu, Jyväskylä, Uusikaupunki	Kodikone Hokkanen Ky Keuruu	Heti-Sähkö Oy Kirkkonummi

Oula Silvennoinen: Salaiset aseveljet – Suomen ja Saksan turvallisuuspoliisiyh-teistyö 1933-1944, ISBN 978-951-121501-1, Otva Keuruu, 2008-10-15

Jokaisella valtiolla on oma turvallisuuspoliisinsa. Tästä ovat esimerkkeinä USA:n Cia, Hitlerin aikainen GESTAPO Saksassa ja Venäjän/Neuvostoliiton tsaarin-aikainen OHRANA sekä neuvos-toaikaiset Tsheka-OGPU-NKVD-KGB ja nykyinen FSB: Suomessa oma vastaava poliisi perustettiin 1919 Etsivän keskuspoliisiin nimellä. Nimi vaihtui 1930-luvun lopulla valtiolliseksi poliisiksi ja v. 1948 Suojelupoliisiksi.

Yllämainitussa kirjassa käsitellään EK/VALPON historiaa aluksi vuodesta 1919 vuoteen 1941 ja sen jälkeen tarkemmin 1941-44 erityisesti yhteistyötä Saksan GESTAPON kanssa. Toki sitä oli jo aikaisemminkin, mutta v. 1941 jatkosodan alettua se sai uusia muotoja lähinnä Lapis-sa-Petsamossa ja Baltiassa Virossa saksalaisten vallattua alueen. Suomen ja Saksan suhteet ovat vuosisataiset. Koska juuri Saksassa tiede, taide, poliittiset aatteet ym. kehittyivät vuosien ja vuosisatojen kuluessa ollen monella alalla maailman johtava valtio, on ymmärrettävää, että sieltä otettiin oppia vähän samaan ta-

paan, kuin nyt tehdään USA:sta. Suomen itsenäistymisvaiheessa saatu tuki mm. Jääkäripataljoonan ja saksalaisen Itämerendivisioonan tavoin vielä lujitti asiaa. Paljon hyvää sieltä tuli. Kansallissosialistien päästyä valtaan v. 1933 tilanne Saksassa muuttui, joskin Suomessa ei aina sitä tajuttu. On muistettava, että ns. natsit pääsivät valtaan normaalien vaalien kautta. Suomen EK oli pitänyt yhteyksiä Saksaan jo aiemminkin. Nyt natsien (kansallissosialistien) aikana yhteydenpito jatkui jo siitäkin syystä, että uudet valtiat edustivat Saksaa perustaen turvallisuuspoliisin GESTAPON (Geheime Staatspolizei). Se oli tällä alalla ainoa yhteysorganisaatio. On myös aihetta huomauttaa, että molemmilla oli yhteinen vihollinen kommunismi ja toisaalta emme tienneet, mitä nyt tiedämme kansallissosialisteista ja GESTAPOsta. Talvisota oli kova kolaus yhteistyölle, sillä antoivathan saksalaiset venäläisille vapaat kädet Suomen suhteen 23.8.1939. Saksa kuitenkin lähestyi Suomea kesällä 1940 ja jatkosodan alkaessa VALPO ja GESTAPO pelasivat yhteen.

Erityisesti tämä näkyi Lapis-Petsamossa, jossa muodostettiin yhteistoimintaelin SONDER-KOMMANDO FINNLAND. Lapis-pissa yhteistyö oli tärkeää jo siitäkin syystä, että v. 1940 solmittu

ns. kauttakulkusopimus edellytti tälläkin alalla häiriötöntä toimintaa. Saksalaiset vastasivat itärintamasta jäämereltä Rukajärvelle saakka. Heillä oli alaisenaan suomalaisiakin joukkoja, jotka metsäisteluun perehtyneinä olivat tärkeä ”nyrkki” sotatoimissa.

VALPO alkoi käydä omaa soitaansa GESTAPON kanssa. Sen seurauksena mm. sotavangeiksi saadut komissaarit ja kommunistit luovutettiin saksalaisille. Toisaalta luovutettiin myös vangiksi saatuja Volgan saksalaisia ja ukrainalaisia. Vastineeksi Saksa luovutti Suomelle inkeriläisiä ja karjalaisia sotavankeja.

GESTAPO ei ensin mainittujen suhteen ollut helläkäinen – heidät teloitettiin. Kirjassa kyllä kerrotaan myös parissa tapauksessa suomalaisten suorit- tamasta sotavankien teloituksesta. Silvennoisen kirjasta saa sen käsityksen, että VALPON Lapin alueen edustajat kävivät sotaa enemmän GESTAPON kuin Suomen valtion hengessä. Toinen seikka, joka oli ongelma yhteistyössä, oli Suomessa asuvat juutalaiset, useimmat Suomen kansalaisia. No, viimeksi mainittuihin eivät sentään VALPONkaan näpit riittäneet, mutta maassamme oli myös tänne pakenneita juutalaispakolaisia. Lopulta vain kahdeksan heistä luovutettiin GESTAPOLLE.

Silvennoisen tutkimus panee ajattelemaan, minkä verran toimintavapautta kullekin valtiolle tärkeälle organisaatiolle on annettava. Ongelma on myös siinä, että kyse on huippuosaajista, joita ei ole helppo korvata silloinkaan, kun he menettelevät vastoin valtion linjaa. Tämä ongelma ei ole vain meillä, vaan samaa voidaan sanoa esim. CIA:n likaisista tempuista.

Vaikka suomalaiset eivät ainakaan mainittavissa määrin ole sortuneet sotarikoksiin Venäjän, Saksan, USA:n ym. tavoin, meilläkin on mietittävää.

Silvennoisen tutkimuksesta selviää, mikä vaikutus on virkamiesten poliittisella kannalla. EK/VALPON väestä merkittävä osa oli IKL:n tai peräti kansallissosialistien kannattajia. Se näyttää vaikuttaneen heidän tekemisiinsä ratkaisevasti. Ilmiö oli sama myöhemmin ns. Punaisessa VALPOssa ja saatiin päiväjärjestykseen vasta SUOPON aikana. Suomen turvallisuuspoliisia (EK/VALPO) johtivat Esko Rieki 1923-38, Paavo Säippä 1938-41, Aarno Anthoni 1941-44 ja Paavo Kastari 1944-45. ”Vastapeliuria” johti pääosan aikaa Heinrich Müller, jonka työ GESTAPOssa päättyi 1945. Suomalaiset joutuivat tekemisiin Suomessa ja Baltiassa Werner Bestin, Wilhelm Laguan, Gustav von Felden, Ma-

tias Sandbergerin kanssa. Suomen puolelta kontaktia loivat ja yhteyttä pitivät Bruno Aaltonen, Aarne Kauhanen, Veikko Heinonen, Arvid Ojast jne. Aaltonen oli vuoteen 1942 VALPON apulaispäällikkö. Sisäministerinä toimivat ko. aikana Ernst von Born ja Toivo Horelli vuoteen 1943.

VALPON toiminnassa v. 1943 oli muutosten aikaa. Saksan tappio oli alkanut selvitä vastuunkantajille ja se vaikutti myös VALPON toimintaan. Sodan päättyessä monet VALPON avainhenkilöt poistuivat Suomesta, kuka Ruotsiin, kuka Venezuelaan saakka. Monet eivät koskaan palanneet takaisin.

Oula Silvennoinen on tehnyt varsin perusteellisen tutkimuksen VALPON ja GESTAPON yhteistyöstä erityisesti v. 1941-43. Se on osin ikävää historiaa, josta on vaiettu. Sen sijaan en yhdy Silvennoisen näkemykseen ”liitosta” saksalaisten kanssa. Soimme samaa vihollista vastaan rinta rinnan, mutta liittolaisia emme olleet.

Joka tapauksessa kirja on tutustumisen arvoinen. Oula Silvennoinen on tehnyt suurtyön tutkiessaan tapahtumia. Lähteitä kirjassa on 95 sivua! Lukemisen arvoinen teos.

Tapio Skog

Seppo Porvali: Hävittäjäveljekset

Puhuttaessa sota-ajan lentotoiminnasta mainitaan usein legendaarinen lento-osasto Kuhlmeij. Tämän saksalaisen osaston Suomi sai avukseen kriittisessä vaiheessa kesällä 1944. Silti on muistettava, että myös suomalaisesta lentotoiminnasta löytyi rohkeutta ja huikaisevaa taidokkuutta. Kahden nuoren suomalaisen hävittäjälentäjän vaiheita esittelee Seppo Porvali dokumenttiromaanissaan *Hävittäjäveljekset* (Apali, 2008). Teos keskittyy eritoten ”Pikku-Jätiksi” nimetyn Urhon kiitettävään uraan lentäjänä ja pohjautuu osittain Martti-veljen haastatteluun.

Urho ja Martti Lehtovaara olivat talvisodan kynnyksellä huimapäisiä nuorukaisia, joita veri veti lennostoon. Isoveli Urho viitoittikin tien Kauhavan ohjaajakoulutuksen kautta hävittäjäkoneitten ohjaamoon. Koulutusaika ei ollut simputuksineen heikkojen hommaa. Siksiä Urho, valokuvien vakava ja

surumielinen poika, pärjäsin. ”Hänessä oli suomalaisen rai-vaajakansan peräänantamaton sitkeyttä ja vaikka hän ei katse- luttu maailmaa kovin korkealta, hän jaksoi painaa eteenpäin vielä siinäkin vaiheessa kun häntä päätti pitemmät oppilaat luovut- tivat”, Porvali maalaa.

Kun talvisota oli syttynyt, perustettiin Lentolaivue 28, joka kuului Lentorykmentti 2:n kolmanteen hävittäjälaivueeseen. Tässä laivueessa palveli myös Urho lentäen Ranskasta saatu- ja Morane-Saulnier –koneita. Laivueen tukikohtana oli Säky- lään Pyhäjärvi ja tehtävänä aluksi Lounais-Suomen rannikkokau- punkien suojaus. Talvisota sujui laivueelta menestyksekkäästi: 22 lentopäivän aikana suoritettiin 260 torjunta-, kahdeksan tiedus- telu- ja 20 maataistelulentoa yhdenkään ohjaajan kaatumatta. 14 viholliskonetta ammuttiin alas.

Urhon henkilökohtainen il- mavoittosuma alkoi toden teolla jatkosodassa. Lempinimi ”Pik-

ku-Jätti” alkoi olla tuttu koko il- mavoimissa. Uusi Aura –lehdessä syyskuulta -41 Urho kertoo itse, miten Syvärillä neljä suomalaista ”pehmitti 18 ryssän hävittä- jää”. Samoihin aikoihin velipoika, Martti, lenteli amerikkalaista Brewsteria ja saavutti omat ilma- voittonsa Lentolaivue 24:ssä. Paha keuhkopussin tulehdus kuitenkin katkaisi Martin lentouran.

Jatkosodan loppupuolella Urho siirrettiin Lentolaivue 34: een ohjaamaan Messerschmitt- koneita eli Mersuja. Seurasi ni- mitys lentomestari-ksi sekä Man- nerheim-risti. Kaikkiaan Urho saavutti huikeat 44 ja puoli ilma- voittoa. Voittojen tuoma hohde ei kuitenkaan riittänyt hälven- tämään jonkun muun, suurem- man, langettamaa varjoa.

Porvalin kirja tarjoaa san- gen kattavan tietopaketin sodas- sa käytetyistä eri konetyypeis- tä teknisiä tietoja myöten. Len- tolaivueitten vaiheet sodassa on kerrottu päivä päivältä, samoin koneiden ja ohjaajien menetyk- set henkilötietoja myöten. Il- mailuhistoriasta kiinnostuneel-

le myös autenttisen ja runsaan kuvituksen luulisi olevan antoi- sa. Kirja onkin yhtä lailla – ellei enemmän – tietorikas hävittäji- en esittely kuin henkilöhistoria- teos. Silti yksityiskohtaisten len- totaistelujen kuvausten on oltava kirjailijan fantasiaa, sillä eipä ole Urho ollut käänteistä ohjaamos- saan kertomassa.

Kun sodan jälkeen olisi vii- mein ollut aika aloittaa alusta, se olikin liian vaikeaa tai mah- dotonta. Urho ei ollut ainoa so- tasankari, jolle kävi näin. Al- koholinkäyttö kasvoi ja monet sota-aikana solmitut avioliitot päättyivät eroon. Urhokin ehti erota kahdesti ennen kolmea- kymmentä ikävuottaan. Sota- tovereita oli kaatunut, ja vihol- listenkin menehtyminen suret- ti. Ajan kasvot vaihtuivat eikä Mannerheim-ristikään autta- nut asiaa: ”Mannerheim-risti tai puuristi, onko tuolla nyt niin suurta väliä. Niin moni hyvä poika ehti lähteä lopullisiin il- mavoimiin ennen tuon metalli- läpyskän saamista.”

Mikä sitten oli Urhon todel-

linen syy päätyä itsetuhoiseen ratkaisuun tammikuussa 1949? Tätä ei kirja kerro, koska kuka- pa syyn muu tietäisi kuin Urho, joka ei ole syytään meille ker- tomassa. Martti-veljen mukaan mikään ei varoittanut tulevasta tragediasta, mutta kylmäpäinen hävittäjälentäjä oli monen muun tavoin saattanut saada ”vam- man sieluun”. ”Meni vuosia en- nen kuin omat painajaiseni lop- puivat”, toteaa Martti.

Urho Lehtovaaran muistol- le omistetussa, kielellisesti lähes virheettömässä kirjassa suhtau- dutaan arvokkaan etäisesti Ur- hon ratkaisuun, joka mainitaan lyhyesti vasta loppusanoissa. Kir- jassa ei analysoida nuoren mie- hen sielunliikkeitä, ja sitä on tur- ha lukijankaan yrittää. *Hävittä- jäveljekset* käsittelee niin niukasti Urhon ja Martin yksityiselämää, että johtopäätösten tekeminen on hedelmätöntä. Urho levätköön Salon hautausmaalla nimensä veroisena, urheana ja kunniansa ansainneena sankarilentäjänä.

Sanna Nikali

Kainuun Tekniikka Oy

Kajaani

Sorvari Engineering

Kalajoki

Kone-Vahto Oy

Kalkkinen

LV-Keinoset Oy

Kangasala

**LVI-Insinööritoimisto
Haikarainen Oy**

Kangasniemi

PTA-Putki Oy

Kangasniemi

KANKAANPÄÄ

Finn-Savotta Oy

Karstula

**Kuljetusliike
Nummijoki Oy**

Kauhajoki

**Rakennusinsinööritoimisto
JM-Rakenne Oy**

Kauhajoki

**Kauhavan
Eristys Team Oy**

Kauhava

LA-Koneurakointi

Kaustinen

Suomen Vibrakone Oy

Kerava

Amet Oy

Kerava

Luotettava rakennuspalvelua Uudellamaalla vuodesta 1972
erikoisalana teollisuus-, liike- ja julkinen rakentaminen**rakennustoimisto
nousiainen oy**

Sementtitehtaankatu 2, 04260 KERAVA puh. (09) 2747 260 Fax (09) 2747 2690

HAUTAUS- JA KUKKAPALVELUJA SOTAVETERAANEILLE**HAUSJÄRVI****Kukkahaus ja Hautaus Oy**Hikiäntie 40, 12210 Hausjärvi kk
Puh. 019-768 131**LAPPEENRANTA***Hautaustoimisto ja Kukkakauppa*ALAN PALVELUA LAPPEENRANNASSA YLI 80
VUOTTAKauppakatu 53, Lappeenranta
puh. 453 0568 – 453 0772, fax 453 0566**ROVANIEMI****JOKELAN
HAUTAUSTOIMISTO**

Alan erikoisliike Rovaniemellä vuodesta 1923

Ruokaskatu 6, 96200 ROVANIEMI
puh. (016) 312 616 fax (016) 312 043
s-posti: jokela@hautaus.info
www.hautaus.info**KITEE****Kiteen Kukka-ja
Hautauspalvelu K.Kiiskinen**Keisarinkuja 10, 82500 Kitee
Puh. 013-411 145 ja 0500-907 792**LAUKAA**

Hautauspalvelua Laukaassa vuodesta 1932

**Kukka- ja Hautauspalvelu
VEHVILÄINEN**

Laukaantie 10, Laukaa, puh. (014) 831 941

SAVONLINNA**Savonlinnan
Hautaustoimisto Ky**Kirkkokatu 15, 57100 Savonlinna
Puh. 015-515 556

www.savonlinnanhautaustoimisto.fi

KRONOBY**Begravningsbyrå Strandvall**Kronoby
Tel. 0400-862 261
040-723 7518**MÄNTTÄ****Kukka-ja Hautaustoimisto
Keinonen Ky**

Länsitorikatu 13, 35800 Mänttä

Puh. 03-474 7840

Palvelemme myös Orivedellä
Keskustie 29, Puh. 0400-753 819
Tapio KeinonenValikoimassamme mm. Suomi-arkku sekä Sotaveteraani-,
Sotainvalidi-, Tammenlehvä- ja Lotta Svärd -urnat.
Veteraanialennus.TUOMIOKIRKONKATU 20, TAMPERE
PUH. 03-212 4107 (24h)**KUOPIO****Kuopion Hautaustoimisto
Niiranen Oy**Savonkatu 24, 70110 Kuopio
Puh. 017-261 3686**PORI****Heikkilän Hautaustoimisto
Urpo Karihaara Ky**Eteläpuisto 13, 28100 Pori
Puh. 02-633 2125**VANTAA****Tikkurilan
Hautaustoimisto Oy**Unikkotie 5, 01300 Vantaa
puh. 09-8362 5220

Mattila Kouvola Oy Kouvola	Kumipalvelu Oy www.kumipalvelu.com	Tykkimäen Sora Kouvola
Ri-Plan Oy Kouvola	LYYTISEN RAK-välinevuokraus Oy Pojjutie 6, Kuopio, puh. 04 248 441 Alakatu 28, Iisalmi, puh. 0117-824 005	Rakennuspalvelu Heikki Hiltunen Ky -sillanrakennustyöt - Kuopio
Timanttityö Huttunen Oy Kuopio	Mega-Kojeisto Oy Kuopio Pielisen Oma-Keskus Oy Juuka	Putsiini Oy Kuortti
www.peltikate.com	Jokke Pet Oy Kälviä	Matti Visakoivu Ky
Bekset Oy Lahti	LSK Electrics Oy Lahti	Huoltopalvelu Leppänen Oy Lahti
Kuljetus Jukka Federley Lahti	Valtapinnoite Oy Lahti	Luxtiimi Oy Lahti www.luxtiimi.fi
Lahden Vientipakkaus Ky Lahti	Renot Oy Lahti puh. 045-134 7475	Lahden Pultti ja Työkalu Oy Lahti
Lukkohuolto Lempiäinen Oy Lahti	Skandinaviska Träimport Oy Ab Lahti	Ipa-Pesu Oy Lahti
Lahden Muuttoexpertit Ky Lahti puh. 0400-743 656	Jopaco Electronics Oy Lahti	www.karirakenne.fi
Jusaplast Oy Lahti	Lappajärven Konetyöstö Oy Lappajärvi	Severa Oyj Lappeenranta
Lappeenrannan Rakennus Aalto Oy Lappeenranta	Etelä-Saimaan Sähkötyö Oy Lappeenranta	RF TEK Oy Lappeenranta
Yrityskehä Oy Lapua	Launossähkö Oy Launonen	KolCon Ky Lempäälä

NDT Servitek Oy Leppävesi	Tilitoimisto Tuula Paananen Leppävesi	Metweld Ky Leppävirta
Kuorma-autoilija Matti Vainio Lieto	RS-Rakennus Ky Liminka	Softonex Oy Ltd Littoinen
GHS Palvelu Oy Lohja	Faith and Hope Oy Lohja www.kulmala.fi	Maanrakennus Lankinen Oy Loimaa
JMJping Oy Loimaa	AP Maalaus Loviisa	Tähtipelti Läyliäinen
Louhintaliike Heimo Portaala Oy Marttila	Mikkelin Autokalusto	Metallikoneistamo VMS Oy Mouhijärvi
Maanrakennus Aappo Laitinen Ky Muhos	Tilausliikenne A.Kainulainen Oy Muurame Puh. 014-373 1051	Wallius Hitsauskoneet Oy Muurla
Aktiivi-Isännöinti Oy Myllykiventie 3, Naantali Puh. 02-438 1919	Nakkilan Sihuma Oy Nakkila	Priocon Oy Nastola
Koneurakointi Piipponen Oy Nastola	Laattatyö Wikman Oy Nokia	Vsevo Oy Nokia
Autokoulu EKA Nokia	Sähkö-Lahdelma Ky Nummela	Eliitti Asennus Nummi-Pusula www.eliittiasennus.com
S&P Rakennuspalvelu Oy Vihti	Group Raikkola Oy Orimattila	Työkalutori Oy Oulu
Insinööritoimisto Erkki Heinonen Oy Oulu	LVI-ERISTYSVALTTI OY OULU	Oulun Betoniporaus Oy Oulu
Haurun Jäte-Auto Oulu	Puiden Lähikuljetus T:mi Asko Järvinen Padasjoki	Liedon Putkityö Oy Paimio

Sotaveteraaniliiton myymälä palvelee

Käy talossa tai soita Helenalle puh. (09) 6126 2014. Myymälä on avoinna ma-pe klo 8.30–16.00

Sähköposti: helena.hornborg@sotaveteraaniliitto.fi

Verkkokauppa palvelee osoitteessa: www.sotaveteraaniliitto.fi

Joulukortit 2008

1 Joulukirkko

2 Joulun valoa

3 Joulurauhaa

4 Jouluaatto

Taittokortit kuorineen. Hinta 1 euro/kpl.

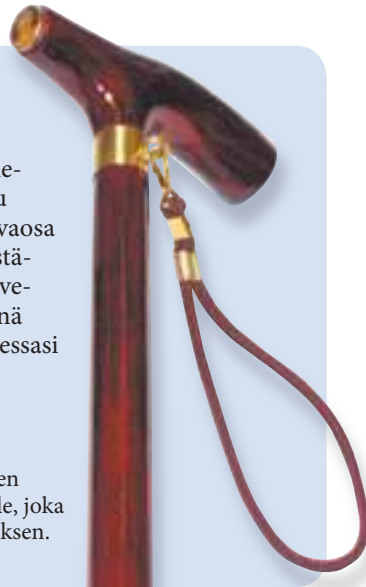
Korttien toivotusvaihtoehdot: **A.** Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta **B.** Hyvästä yhteistyöstä kiittäen toivotamme Rauhallista Joulua ja Menestyksellistä Uutta Vuotta **C.** Blanco.

29 Kävelykeppi

Jääpiikillä ja ranne- lenkillä varustettu kävelykeppi. Kahvaosa pyökkiä, varsi kestä- vää raminia. Sotave- teraanien käsityönä valmistama. Tilatessasi ilmoita pituutesi.

Hinta 50 euroa.

Liitto välittää keppien tilaukset toimittajalle, joka myös laskuttaa tilauksen.

2 Jäsenmerkki

Myös kannattajajäsenille.
6 euroa.

1 Sotaveteraanimitali

Myös kannattajajäsenille.
Hinta 12 euroa.

30 Kristallimalja

Halkaisija 33 cm. Kotimaassa käsin hiottu. Pohjassa kaiverrettu liiton tunnus. Suunnittelija Matti Okkolin.

Hinta 140 euroa.

Liitto välittää kristallimaljatilaukset toimittajalle joka myös laskuttaa tilauksen.

26 Kynttilänjalka

Kultakeskuksen perinteinen malli vuodelta 1918. Korkeus 77 mm. Varustettu liiton tunnuksella. Hopeaa.

Hinta 115 euroa.

Liitto välittää kynttilänjalkatilaukset toimittajalle joka myös laskuttaa tilauksen.

35 Sotaveteraanikalenteri

Muovi- tai nahkakantisena.

Hinta 5 ja 10 euroa.

31 Yrjö Jylhä: Kiirastuli

Runokokoelma

Talvisodan runoutta vuodelta 1941. Kuvitettu.

Hinta 25 euroa.

43 Sama kaiku on askelten -CD

Kymmenen sotaveteraani- kuoron ja Haminassa sotave- teraanien konsertissa taltioi- duista äänitteistä on koottu 38 laulua sisältävä tupla-CD.

Hinta 20 euroa.

20 Veteraanivyö

Laadukas kotimainen kääntövyö nahkaa. Väri musta/viininpunainen. Soljessa liiton tunnus.

Hinta 23 euroa.

Liitto välittää veteraanivyötilaukset toimittajalle, joka myös laskuttaa tilauksen.

Liiton tunnuksin varustetut solmiot

15 Tummansininen, raidalliseen kuosiin kudottu malli.

16 Tummansininen solmio, jossa tunnuksen ylä- ja alapuolella punainen, sininen ja harmaa vinoraita.

Hinta 14 euroa.

Liitto välittää solmiotilaukset toimittajalle, joka myös laskuttaa tilauksen.

KÄYNTIOSOITE: Kellosilta 4 C, Itä-Pasila. Raitiovaunut 7 B ja 9 (Kellosillan pysäkillä).

TILAUSKORTTI

Suomen Sotaveteraaniliitto
PL 600
00521 HELSINKI

Nimi (tekstaten):

.....

Lähiosoite:

.....

Postinumero ja -toimipaikka:

.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Täytä ja postita oheinen tilauskuponki tai tilaa puhelimitse.

KENTTÄPOSTI

Nyt tuli osallistumisennätys, saimme peräti 50 vastausta. Mukana oli suuri määrä ensikertalaisia, ja siitä johtuen oli vastauksissa paljon sääntöjenvastaista sanoja. Moni uusista vastaajista valittikin olevansa tietämätön säännöistä ja tämä johtui siitä, ettei sääntöjä oltu tarpeeksi usein toistettu. Syy on toimittajan!

Seuraavat ohjeet on julkaistu viimeksi kesäkuussa 2008 ja ne pätevät edelleenkin: Kilpailu on rajattu koskemaan kirja- tai yleiskielen nimisanoista eli substantiiveista yleisnimiä (esim. sauna). Ei siis eris- eli henkilö- tai paikannimiä (Uuno, Helsinki). Kelpuuttamatta jäävät muut sanaluokat: laatusanat eli adjektiivit (kaunis), lukusanat eli numeraalit (kolme), asemosanat eli pronominit (nuo), teonsanat eli verbit (juosta) sekä apusanat eli partikkelit, siis sidesanat eli konjuktiot (sekä), suhdesanoihin kuuluvat jälkisanat, eli postpositiot (matkan jälkeen) ja prepositiot eli etusanat (kautta maan), seikkasanat eli adverbit (äskettäin) ja huudahdussanat eli interjektiot (hyi). Myöskään monikkomuotoja ei hyväksytä, ellei sana sinänsä esiinny vain monikossa (sakset), ei myöskään yhdyssanoja (oppi-aine).

Sanojen on oltava perussijassaan eli nominatiivissa (siis rauta eikä raudassa) ja sanassa on oltava vähintään neljä kirjainta.

Monet sanat kiikkuvat sanaluokkien rajoilla. Lainaj- ja vierassanojen sekä muiden maiden ja mantereiden eläinten ja kasvien nimien vakiintumista suomen kieleen on ylivoimaista arvioida. Kun vastaajia ei pal-kita saaliin perusteella, vaan arpomalla, päättää toimitus siitä, onko sana sääntöjen mukainen. Toimitus ei ryhdy kiistoihin, eikä perustele ratkaisujaan.

Hyväksytyt sanat (yht. 72 kpl.):

Eine, eines, epos, esine, esite, este, osto, estin, etsin, etsintä, otso, ettone (12)

Inte, into, iskentä, itkentä, itse (5)

Keino, keitos, keitto, kenttä, kesti, kesto, kesä, keto, ketsi, ketto, kinos, koite, kone, konsti, kontti, konsepti, kopio, koti, kotti, käsi, käsine, käsite (22)

Neito, netto, nietos, nissä, noki, noste (6)

Oktetti, onki, onsi, osite, otin, otti (6)

Peitto, penis, pesti, pesto, pesä, poti, peto, petos, pino, piste, pisto, pistoke, pitko, pito, poni, ponsi, poski, posti, potti, päätset, pätsi (21)

Seinä, sekotin, setti, sinko, sitko, soitin, säie, säle, sänki (9)

Teksti, tentti, tenä, teos, testi, tieto, tiski, tontti, tosite, toti (10)

Äestin (1)

Kaikki osallistujat olivat mukana arvonnassa ja seuraaville lähetämme luvatus palkinnon, Veteraanikansion, joka sisältää ”Suvussamme on veteraani”-videon: **Aila Kotiranta**, Salo, **Risto Niklander**, Riihimäki ja **Reino Rantanen**, Tampere. Onnittelut voittajille!

Seuraava kilpailusana on taas perinteisesti tuttu armeijassa olleille, ”SIMPUTTAJA”. Lähettäkää vastauksenne 15.11. mennessä kirjeellä tai postikortilla osoitteeseen: PL 600, 00521 Helsinki, faksilla numeroon (09) 6126 2020 tai sähköpostitse osoitteeseen toimitus@sotaveteraaniliitto.fi. Vastaukseen kirjoitetaan lähettäjän nimi ja osoite, kirjekuoreen lisäksi sana ”SANAKILPA”. Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan kolme liiton joulukorttisarjaa (20 kpl).

Uolevi Lassander

Program Production Ltd Pori	Satalaskenta Oy Pori	TP-Asennus Oy Porvoo
Vartioliike Edström Oy Ab Porvoo	Anton Tallman Service Oy Porvoo	Porvoon Ohutlevy Oy Porvoo
Sähköpalvelu Hans Heiman Oy Porvoo	Veikko Heinonen Oy Punkaharju	Puuppolan Puu Oy Puuppola
Morzh Oy Ab Pyhtää	Koneyhtymä Makkonen Alpo ja Aaro Pyhäntä	Kuljetuspalvelu A.Kyttälä Oy Pälkäne
Rakennus-ja Yrityspalvelu Raistic Oy Raisio	Talotekniikka Forsblom Oy Raisio	Rauma Cata Oy Rauma www.raumacata.fi
TL-RAK Rauma	Rauman Sähköpalvelu Oy	Tilintarkastus Metsäterä Oy Riihimäki
Apolog Oy Riihimäki	Komtek Oy Riihimäki	HissiHolm Oy Rovaniemi
Maanrakennusliike Manninen Ky Ruovesi	Martti Hintukainen Oy Rusko	Silkipaino Kihlström Ky Salo

Virkistä muistiasi

1. Sotilaat tuntevat sotilaskotityön ja sotilaskodit, ”sotapesät”, sotkut. Mistä lähtien Suomessa on ollut sotilaskotitoimintaa?

1. Vuodesta 1918
2. Vuodesta 1939 talvisodan alkaessa
3. Vuodesta 1944, kun lottajärjestö lakkautettiin

2. Sota-aikana asevoimien esikunnilla oli peitenimet. Mikä oli Mikkelissä sijainneen päämajan eli pääesikunnan peitenimi?

1. Lokki
2. Sotapesä
3. Suomen Raskas
4. Intti

3. Talvisodan jälkeisen rauhansopimuksen mukaan suomi vuokrasi Hangon Neuvostoliitolle 30 vuodeksi. Milloin neuvostojoukot poistuivat Hangosta?

1. Jatkosodan alkaessa 22.6.1941.
2. Joulukuussa 1941.
3. Jatkosodan päättyttyä 1944.

4. Asekätkentätoiminnan johdosta pidätettiin suuri joukko sen piirissä toimineita tai epäiltyjä henkilöitä. Kuinka kauan yhteensä he joutuivat viettämään kaltereiden takana?

1. 100 vuotta
2. 200 vuotta
3. 300 vuotta

5. Neuvostoliiton kaukotoimintailmavoimia (noin 800 konetta) käytettiin II maailmansodan aikana kahdesti laajoihin strategisiin pommituksiin. Mikä oli ensimmäinen kohde?

1. Berliini
2. Dresden
3. Helsinki
4. Budapest

6. Vuoden 1944 lopussa Suomelta puuttui lähes puolet seuraavana vuonna tarvittavasta korttiannosviljasta. Miten tilanne ratkaistiin?

1. Valmistettiin laajamittaisesti ns. pettuleipäjauhoja.
2. Ostettiin vilja Neuvostoliitosta.
3. Ruotsi antoi 150.000 tonnia vilja-apua.
4. Leipäannokset pudotettiin puoleen.

Oikeat vastaukset sivulla 55

Betonimestarit Oy

Peltosalmi, Nastola, Haapavesi, Oulainen

Kuljetusliike Hovi Ky

Perniö

Potoj Trading Öb

Parainen

Nuohouspalvelu Kari Hämäläinen

Pattijoki

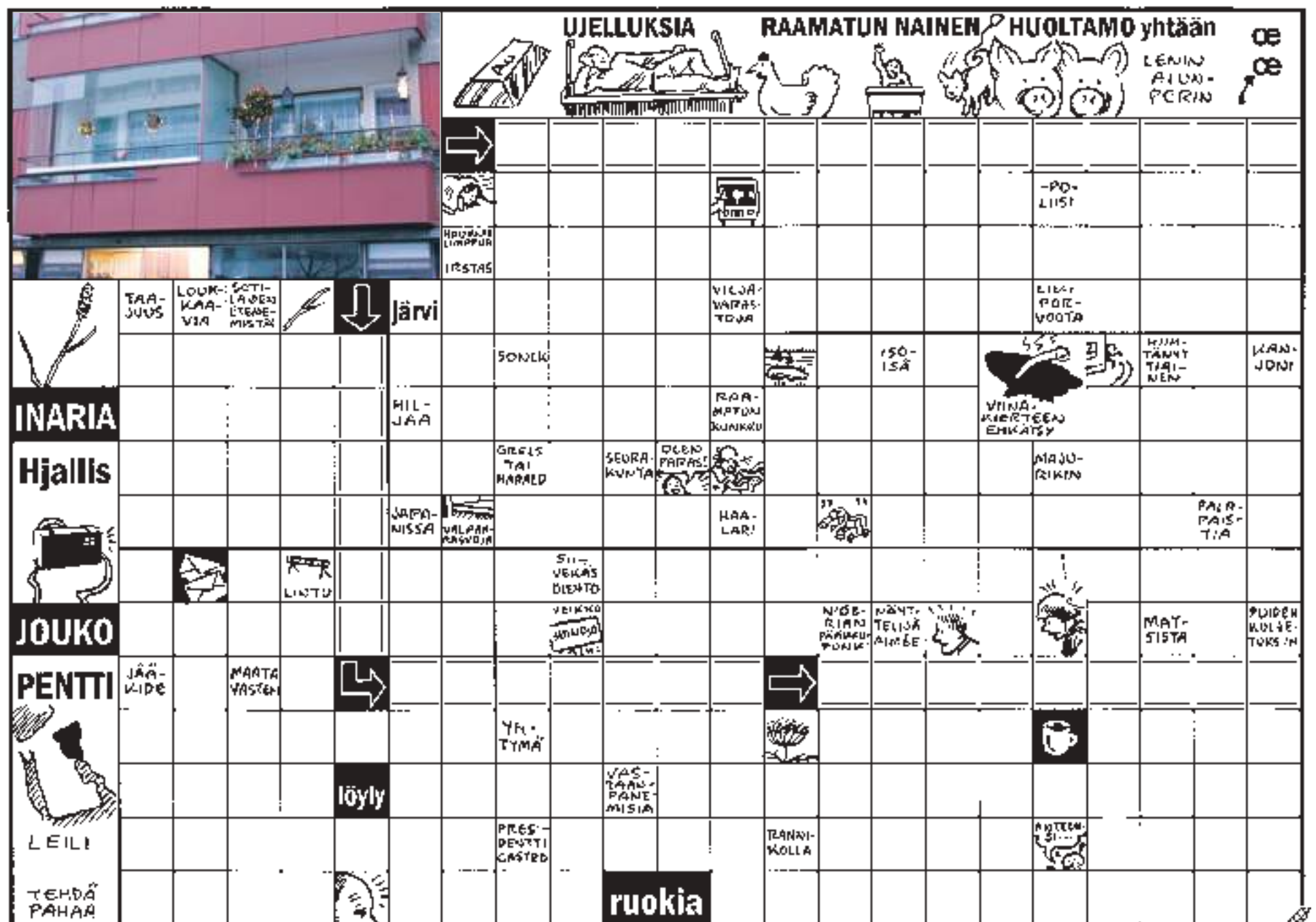
Perniön Hakelämpö Oy

Perniö

AH-Rakenne Häyrinen Ky

Pernaja

Lokakuun ristikko

Valhojan Maansiirto OySalo
www.valhojanmaansiirto.fi**LVI-insinööritoimisto
ALFA Oy**

Salo

Elektroset Oy

Salo

Salon Mopo ja Pyörä

Salo

**Kaivu ja Kuljetus
Terävä Oy**

Savonlinna

Pulkkinen S. Oy

Savonlinna

Fira Oywww.fira.fi
Seinäjoki**Toivalan Konepaja Oy**

Siilinjärvi

**Rakennus ja Saneeraus
S.Halme Ky**

Siltakylä

Jukan Maalaus Oy

Sipoo

Kiinteistövirkut Oy

Sirkka

Kuljetus Nupponen Oy

Sipoo

**Louhintaliike
Marjoniemi Oy**

Siuntio

Jätekuljetus Järvinen Ky

Somero

Muovihaara ja Aukko Ky

Somero

Sumetek Oy

Suomussalmi

Louhintajopi Oy

Söderkulla

Noormarkun Murske Oy

Söörmarkku

**Puusepänliike
MO-Group Oy**

Taavetti

**Tilintarkastuspalvelu
Seija Nurmi**

Tammela

Ugly Boy

Tammela

Ramatra Oy Tampere
www.ramatra.fi**Tampereen
Ilmastointimiehet Oy****HV Sähköasemapaalvelut Oy**Tampere
www.sahkoasemapaalvelut.fi**Tampereen Messut Oy**

Tampere

T:mi Jouni Rajala

Tampere

Miscel Oy

Tampere

Romuliike Mäki Ky

Tampere

**Puhallinsoitinkorjaamo
Jarmo Parkusjärvi**

Tampere

Top-Osa Oy

Tampere

**Kuljetusliike
PG-Trans Oy**

Tampere

**Metallisorvaamo
Sunila Ky**

Tampere

**Maalaamo
Parkusjärvi Ky**

Tampere

**Verokonsultointi
Vesa Häkli Oy**

Tampere

Lean Ware Oy

Tampere

HJH-Metalli Oy Tampere	Testwell Oy Tampere	Rakennustoimisto Tolppa Oy Tampere
Sukkamestarit Oy Tampere	Rakennusvalvonta P.Nikama Oy Tampere	Insinööritoimisto Proval Oy Tampere
Design Muuraus Oy Tampere	Honkoliini Professional Oy Tampere	Aarno Järvinen Oy Tampere
Jr-Muovi Oy Tampere	Wecator Tampere	Autokorjaamo Voke Ky Tampere
Arkkitehtiruutu Oy Tampere	Matti Tamsi Oy Teuva	Kilsa Tools Oy Toijala
VS-Harja Oy Toijala	MN-Asennus Markku Niemi Oy Turku	V-S Talopalvelut Ky Turku
Turun Saaristorakentajat Oy Turku	Sormat Oy Turku	
Pelti-Expert Oy Tuusula	Poincool-Service Oy Tuusula	Porausliike Ryth Oy Tuusula
JuhaKari Maalaus Oy Tuusula	Finland Motor Home Oy Tuusula	Tuusulan Edullisin Auto-Planeetta Oy Tuusula www.autoplaneetta.fi
Hexspeed Oy Finland Tuusula	Aliko Automation Oy Urjala	M.Uussaari Oy Uusikaupunki
Jyväskylän Johtokartoitus Oy Vaajakoski	PRISMA Vaasa	A-Lattiat-Golv Nahlis&Salo AB Vaasa
Oy Leinolot Ab Vaasa	Finvacon Oy Vaasa	Plan-Ark Oy Vaasa

Akaan Putki Ky Viiala	Memar Oy Virrat www.memar.fi	Jita Oy Virrat www.jita.fi
SVS Supervise Service Oy Voikkaa	Eristepalvelu Moilanen&Kamppinen Oy Ylistaro	SKR Palvelut Ky Ylämylly
Pirkan Terramek Oy Ylöjärvi	Dynaset Oy Ylöjärvi	Työkaluvalmistamo Pentti Paananen Ky Äänekoski
Porin Rekkavaruste Oy Pori	HT-Maanrakennus Oy Perttula	Byggnads Ab Nynäs Rakennus Oy Pietarsaari

APTEEKKIPALVELUA SOTAVETERAANEILLE

Espoo Leppävaaran Uusi Apteekki Sello Leppävaara, 02601 Espoo puh. 09-849 2550	Kuusamo Kuusamon 1. Apteekki Vanttajantie 7, 93600 Kuusamo Puh. 08-852 2228, Puh./Fax 08-852 2111	Turku Terveystenhoitajan palvelut ma - pe klo 9 - 16 torstaisin ilman ajanvarausta YkkösApteekin Rohdos Oy Hansakortteli (Kauppatorin apteekin vieressä) puh: 0400 316 416
Helsinki Vuosaaren Apteekki Kauppakeskus Columbus Vuotie 45, 00980 Helsinki Puh. 09-343 4400 Avoinna: Ark. 8.00-20.30, La. 8.00-18.00 Su. ja Pyhäisin 10.30-17.30	Lappeenranta Lauritsalan Apteekki Kauppakäytävä 6, 53300 Lappeenranta Puh. 05-412 1570 Kaukaan sivuapteekki Standertskjöldinkatu 1 Puh. 05-451 3218	Pyhän Henrikin Apteekki Kalevantie 41, 20520 Turku Puh. 02-275 2150
Ivalo Ivalon Apteekki Yhdystie 14, 99801 Ivalo Puh. 016-661 029	Lappeenrannan Uusi Apteekki Lappeenranta , Taipalsaari , Voisalmi	Raunistulan Apteekki Autistenkatu 1 (Satakunnantien varrella) 20300 Turku Puh. 020 740 4300
Jyväskylä Jyväs Apteekki Kyllön Terveysasema 40620 Jyväskylä, Puh. 014-334 2600 Voionmaan apteekki Voionmaankatu 9, Puh. 014-211 305	Marttila Apteekkipalvelut lähelläsi: Marttilan Härkä Apteekki ja Tarvasjoen sivuapteekki toivottavat hyvää syksyä!	Vihti Vihdin 1.Apteekki Liukkaankuja 1, 03400 Vihti Puh. 09-224 7220
Korpilahti Korpilahden Apteekki 41800 Korpilahti puh. 014-821 775 www.korpilahdenapteekki.fi	Ristiina Ristiinan Apteekki Brahentie 16, 52300 Ristiina Puh. 015-740 7700 Suomenniemen sivuapteekki Puh. 015-666 470	Viitasaari Viitasaaren Apteekki Postikuja 1, 44500 Viitasaari Puh. 014-577 4700

Kokoonnutaan Haetaan yhteyttä

UK 59:n vuosilounas on Helsingin Suomalaisella Klubilla, Kansakoulu-kuja 3, perjantaina 14.11. kello 12.00. Vapaussodan muistovuoteen liittyen katsotaan noin puolen tunnin mittainen elokuva vapaussodan taustoista ja tapahtumista. Asiantuntijoina siinä ovat akateemikko Eino Jutikkala, ministeri Max Jakobson sekä professorit Vilho Tervasmäki ja Ohto Manninen. Puolisot tai muut saattajat ovat tervetulleita. Ilmoittautumiset 12.11. mennessä klubimestarille puh. (09) 586 8830. Mainitse Niinisalon komppania! Kunniamerkit. - *Toimikunta*

Löytyykö joku, joka tunsii alikersantti **Mauno Olavi Niinivirran**, kotoisin Mäntsälästä ja joka kaatui 1.4.1943 Syvärin Kuuttilahdessa. Hän oli Kivääri-komppanian johtaja (JR4/3KKK). Ystävälliset vastaukset: Satu Säilä (os. Niinivirta), puh. 050 561 1612.

* * * * *

Haluan ostaa kirjan: ”**Jääkäripataljoona 2 – Uudenmaan jääkäripataljoona 1921-1971 (JP 2 – UudJP 1921-1971)**”, tekijä Pertti Suominen. Teoksessa on kuvattu taistelua, jossa isäni Väinö Hiljanen kaatui 11.6.1944 Kivennavan Polvijärvellä. Ystävälliset yhteydenotot: Hannu Hiljanen, puh. (02) 537 3810 tai 040 540 8173 tai kirjeitse osoitteella Soinilantie 9, 29250 NAKKILA.

Ristikon ratkaisu

						J	O	U	L	U	K	O	R	I	S	T	E	L	U	T	
						A	L	L	A	A	P	U	R	I	S	A	L	A			
						L	E	I	V	A	N	P	U	R	A	I	S	I	J	A	
						R	O	I	N	E		A	I	T	A	T		O	N	A	S
T	I	M	O	T	E	I	L	A	R	S		L		L						N	
I	V	A	L	O		V	A	I	T	I		S	A	U	L			T	A	O	S
H	A	R	K	I	M	O	J				A	S	K	A	R			A	R	V	O
E	T	S	I	N			T	A	S	O	A		K	A	A	R		A	T	K	O
Y	S		E	S	T	E	A	M	O	R	I	I	N	I			K	O	V	A	
S	K	I	N	N	A	R	I		L	A	V	I			T	S		A			
	U		A		P	A	R	V	E	K	E		L	A	S	I	T	E	T	T	U
H	O	L	A	P	P	A		A	M	E	R		A	N	I	S		M	U	K	I
I	R	A	K		O	N	K	A		H	A	N	G	O	I	T	T	E	L	U	T
L	E	K	K	E	R	I		R	A	U	L		O	U	L			N	O	L	O
E	T	O	A		O	T	S	A			L	A	S	K	I	S	O	O	S	I	T

Virkistä muistiasi oikeat vastaukset

- Oikea vastaus:** Vuodesta 1918. Oma keskusliitto perustettiin v. 1921.
- Oikea vastaus:** Lokki. Sotapesäksi alettiin myöhemmin kut-sua sotilaskoteja. Intti taas on nykyajan tuttavallinen nimitys puolustusvoimille.
- Oikea vastaus:** Joulukuussa 1941. Siihen saakka käytiin Han-gon alueella lukuisia taisteluja jatkosodan aikana.
- Oikea vastaus:** 300 vuotta. Enin osa vapautettiin pitkien kuulustelujen jälkeen syytteittä esittämättä.
- Oikea vastaus:** Helsinki. Helmikuussa 1944 noin 600 konet-ta pommitti kolmena yönä Helsinkiä.
- Oikea vastaus:** Ruotsi avusti. Lisäksi saatiin Neuvostoliitosta ostaa 30.000 tonnia viljaa.

Vantaan Kone ja Laite Ky

Vantaa

Sukellus Haaja Oy

Varkaus

Asetsi Oy

Vihanti

Rakennuspalvelu Samuel Järvi

Vihti

Vihdin Konetyö Oy

Vihti

Akaan Sähkö

Viiala

SOTAVETERAANI
RIIPIKSELEHTI

Julkaisija
Suomen Sotaveteraani- ja -lehti ry – Finlands
Krigsveteranförbund rf

Suomen Aikakauslehtien liiton jäsen

Päätoimittaja Markku Seppä

Toimitus
Kellosilta 4 C
00520 Helsinki
puh. päätoimittaja (09) 6126 2012
sähköposti markku.seppa@sotaveteraani.fi
tai toimitus@sotaveteraani.fi
faksi (09) 6126 2020
internet www.sotaveteraani.fi

Osoitteen muutokset
Sotaveteraani- ja -lehti ry:n jäsenet ilmoittavat osoitteen muutoksista omaan
yhdistykseensä tai liittoon Riina Lillforsille,
PL 600
00521 Helsinki
puh. (09) 6126 2015
sähköposti riina.lillfors@sotaveteraani.fi

Lehden tilaukset ja hinnat
Sotaveteraani- ja -lehti ry:n jäsenet voivat tilata Sotaveteraani-lehden
liiton toimistosta puh. (09) 6126 2015 / Riina Lillfors. Lehden vuosikerran
hinta on 15 euroa.
Irttonumero maksaa 4 euroa.

Toimitusneuvosto
Puheenjohtaja Aarno Strömmer
Kirkkokatu 67 B 23
90120 Oulu
puh. ja faksi (08) 311 5282
sähköposti aarno.strommer@mail.suomi.net
Jäsenet: Antti Henttonen, Olavi Karttunen, Matti Lukkari, Eeva Nieminen,
Pertti Nieminen, Markku Seppä, Jyrki Vesikansa, Finn-Göran Wennström,
sihteeri Anni Grundström

Toimitus ei voi vastata pyytämättä lähetetystä aineistosta.

Ilmestyminen 2008
1/08: 20. helmikuuta, 2/08: 23. huhtikuuta,
3/08: 18. kesäkuuta, 4/08: 10. syyskuuta,
5/08: 29. lokakuuta, 6/08: 17. joulukuuta.

Ilmoitushinnat
1,35 euroa/pmm. Väri- ja määräpaikkailmoituksista
sovitaan erikseen.

Äänikasetit lehdestä
Sotaveteraani-lehden pääsisällön saa myös äänikasetteina, joiden vuosi-
kerran hinta on liiton jäsenille 8,50 euroa ja muille 17 euroa. Äänikasetit voi
tilata Sotaveteraani- ja -lehti ry:n myyntitoimistosta PL 600, 00521 Helsinki
puh. (09) 6126 2014
sähköposti helen.hornborg@sotaveteraani.fi

Ilmoitusmyynti
Media-ammattilainen Adspace Oy
Mikkolantie 20
00640 Helsinki
puh. (09) 877 6136, 040 735 7531
faksi (09) 726 1306
Isto Valkeapää
puh. 040 735 7571

Taitto
Taittotoimisto PrintOne
PL 23 (Mikkolantie 20)
00661 Helsinki
puh. ja faksi (09) 711 100
sähköposti printone@printone.fi

Painopaikka
Suomen Lehtiyhtymä Oy, Tuusula 2008
ISSN 0782-8543

1923

Ståhlberg, Kaarlo Juho (1919 - 1925). Relander, Lauri Kristian (1925 - 1931).

Svinhufvud, Pehr Evind (1931 - 1937). Kallio, Kyösti (1937 - 1940). Ryti, Risto Heikki (1940 - 1944). Mannerheim, Carl Gustaf Emil (1944 - 1946).

Paasikivi, Juho Kusti (1946 - 1956). Kekkonen, Urho Kaleva (1956 - 1982). Koivisto, Mauno Henrik (1982 - 1994). Ahtisaari, Martti Oiva Kalevi (1994 -

2000). Halonen, Tarja Kaarina (2000 -)

2008

Finnairin 85 ensimmäiseen vuoteen mahtuu yhdentoista presidentin lisäksi lukuisia unohtumattomia hetkiä ja kiehtovia tarinoita. Finnair on tuonut turvallisesti maailmalta kotiin niin valtion päämiehet, juhlitut olympiavoittajat kuin muutkin maailmaa nähneet suomalaiset. On etuoikeus kulkea päivästä toiseen suomalaisten mukana sekä arjessa että juhlassa ja niin hyvinä kuin huonoinakin aikoina. Me matkaamme tulevaan luottavaisin mielin. Mennäänkö yhdessä, kun meillä on sama matka?

OLET LÄMPIMÄSTI TERVETULLUT JUHLIMAAN MERKKIPÄIVÄÄMME PILVIIN PIIRRETTY -TAIDENÄYTTELYYN NYKYTAITEEN MUSEOON KIASMAAN 2.11.2008 KELLO 10.00 - 20.30. FINNAIR TARJOAA SINULLE ILMAISEN SISÄÄNPÄÄSYN NÄYTTELYYN.

